

KONAK

Konak

KEMAL

KNK

Merhaba

Hemşehrimiz Halikarnas Balıkcısı Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın hiçbir sözünden esirgemediği cümlesi, "Merhaba" ile sarılıyorum tüm İzmirli'lere. Birbirimizi kucaklayarak çoğaltacağımız güzel günlerimizin müjdecisi olan bahar coşkusuyla karşıyoruz şimdiki zamanı. Önümüzdeki beş yıl boyunca hep birlikte yazacağımız bir hikayemiz var. Bolluk, bereket, doğruluk, adalet ve insanlığın tüm kazanımları doğrultusunda üretmenin; ürettiğini paylaşmanın hikayesini yazacağız.

Kapısından girdiğimiz bahar aylarıyla birlikte, her yer şenlik alanıysa, yeni bir ritme kapıldıysak şimdi, heyecanımıza diyecek yoktur! Büyülü saydığımız bahar aylarının ritüellerini, günümüze bereketin simgesi Dionysos şenliklerinden getiriyoruz. Binlerce yıldır süren geleneğimiz devam etsin; bereketimiz, bolluğumuz eksilmesin, şenliklerimiz daim olsun diye çalışacağız.

Şöyle diyor ya hani şair:

"Gülmek bir halk gülüyorsa gülmektir."

İnancımız sonsuzdur, Edip Cansever'in bu satırlarına... Konak'taki yeni dönemde en önemli kilometre taşımız bu ilkedir.

Önderimiz açtı bu yolu. Halkının yüzü gülsün diye bizlere Cumhuriyet ile taçlandırdığı özgür bir ülke bırakan Mustafa Kemal Atatürk'ten aldığımız miras, yolumuzu aydınlatıyor ve aydınlatacak. KNK' dergisinin bahar sayısının sayfalarında, Antik Dönem'in bahar bayramları geleneklerini bulacaksınız. Coğrafyamızda, tarihten günümüze, aynıyla bir yaşamın aktığını anlatıyoruz. Mutluluk kavramı üzerine bilimi referans alarak tasarlanan bir atölyeyi konu ediyoruz. Mutluluğun inşa edilebilir olduğunu dile getiriyoruz. "Duvarlardan taşıyoruz" dediğimiz sayfalarımızda şehrimizin kendisini, kültürüyle ve gelenekleriyle nasıl ördüğünü aktarıyoruz. Şarkılara konu olan Kordonboyu... İzmir olur da Kordon anılmaz mı? Cazibe merkezimizi İzmir ile eş tutuyoruz ve bir kez de dergimizde dile getiriyoruz bunu. "Emek en yüce değerdir" deyişini olanca gür sesimizle haykırdığımız 1 Mayıs! Şehrimizin yakın geçmişinden 1 Mayıs anıları da sayfalarımız arasında.

Sanatçılarımız, İzmir'den dünyaya armağan ettiğimiz unutulmaz değerlerimiz, festivallerimiz ve ilklerimizi içeren birbirinden ilgi çekici konularla dergimiz KNK, bu sayısıyla da şehrimizin kültürel hayatına katkılar sunuyor.

Keyifli okumalar dilerim.

NİLÜFER ÇINARLI MUTLU

Mimar

Konak Belediye Başkanı

8 KADINLAR
ŞEHİRİ

10 MUTLULUĞUN
RESMİ

16 CAZIN
RENGİ

46 DIONYSOS VE DEMETER:
BAHAR BAYRAMLARI

i ç i n d e k i l e r

18 DUVARLARDAN
TAŞIYORUZ

26 SONSUZA KADAR
CUMHURİYET

28 DÜNYA ÖLÇEĞİNDE
BİR KARİKATÜRCÜ

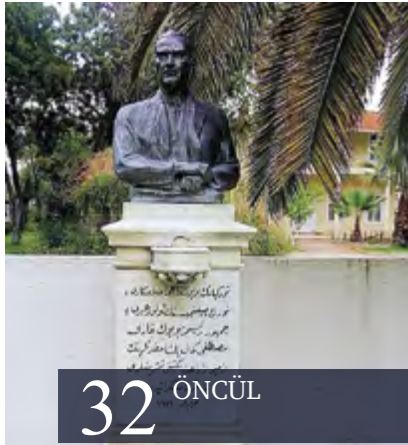
54 BEREKETTİR
KARAKILÇIK

56 1 MAYIS

62 BİR DÜNYA
BADEMLER OLSA

32 ÖNCÜL

34 İZMİR VE
KORDON

42 ÇİÇEK
GİBİYİZ

68 SESİNİ ARAYAN KADINLARA
İLHAM OLSUN

76 ANADOLU'NUN
ESTETİK GÖRÜNÜMÜ

KNK 2024 ilkbahar

Konak Belediyesi
Adına Sahibi
NİLÜFER ÇINARLI MUTLU
Mimar
Konak Belediye Başkanı

Yayın Koordinatörü
OZAN YAYMAN
(Sorumlu Yazı İşleri Müdürü)
Editör
İPEK YAŞAR
TEODORA HACUDİ

Görsel Tasarım
FATİH AKUZUN

Halkla İlişkiler
EMİNE KALABALIK
Kültür Sanat
ABDULLAH TUNALI

Hukuk Danışmanı
MİNE GENÇ

Kapak Görseli
MUSTAFA KURMALI - Eflatun Nuri Karikatür Yarışması Birincilik Ödülü
Yönetim Yeri: İzmir Konak Belediyesi
Dokuz Eylül Meydanı No:11 Basmane / İZMİR
Tel: +90 232 484 53 00
www.konak.bel.tr
knkdergi@konak.bel.tr
Yayın Türü: Yerel Süreli – Üç ayda bir yayımlanır, para ile satılmaz
Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

84 HÜMANİZMA
YANSIMALARI

96 EFEÇAYI

98 BİR KİTAP
BİR TANITIM

15. yüzyılın ilerici şairi Christine de Pizan'ın nefesi, İzmir sokaklarında.

Kadınlar Şehri

Yazımızın başlığını, 1405 yılında, Christine de Pizan tarafından yazılan, “Kadınlar Şehri Kitabı” adlı yayından ilham alarak attık. “Bayan Akıl”, “Bayan Doğruluk” ve “Bayan Adalet” diye üç alegorik karakter üzerinden metinlerini oluşturan Christine de Pizan kitabıyla, ataerkil ideolojinin insanda yarattığı hayali imgeyi yıkar. “Bayan Akıl” karakteriyle, Sokratik diyalektik yöntemini kullanır ve soru cevaplarla, kadının asla ama asla erkekten daha geri olamayacağı olgusunu aktarır.

Kitap, cesur kadınların şehrin temelini oluşturduğunu anlatır. Eğitimle aydınlanan kadınlar ki, “Bayan Adalet” karakteriyle sembolize edilmektedir, onlar da şehrin duvarlarını örür. Ardından şehrin iç duvarlarının örülmesi süreci başlar ve bu aşamada da “Bayan Doğruluk” devreye girer. Kitapta, şehirdeki hayatın nasıl akması gerektiği konusu, “Bayan Doğruluk” tarafından gözetilmektedir. 1405 tarihli kitaptaki metinler; kaleme alınmalarının üzerinden 518 yıl geçtikten sonra, ilk kez Anadolu coğrafyasında karşılığını bulmaya başladı desek yeridir. Çünkü, ülkemizde Avrupa'nın birçok ülkesinden önce kadınlara

seçme seçilme hakkını sağlayan Mustafa Kemal Atatürk'ün, inşa ettiği Cumhuriyet atmosferinde yetişen kadınlar, yaşamın her alanında yer almaya başlar. Özgür kadınlar sosyal, ekonomik ve politik hayatın odak noktasına, Cumhuriyet değerleriyle konumlanırlar.

Cumhuriyet ile edilen kazanımlar dahilinde, şimdi çıta her geçen gün daha da yükseğe çekiliyor. Ve İzmir bu konuda da öncü olmayı sürdürüyor. Halkımız son yerel seçimlerde, İzmir il genelinde, 8 ilçemize kadın belediye başkanı seçti. Ülkemize örnek olan bu iklimin daha da yaygınlaşacağına inancımız tamdır.

Ne de çok benziyoruz bu aralar, “Kadınlar Şehri Kitabı”ndaki imgelere... Söz veriyoruz ki, “akıl” ile “doğruluk” ile ve “adalet” ile akıtacağız şehrimizdeki hayatı...

Hedefimiz, Cumhuriyet kültürünün özümseyen İzmir'deki atmosferin, ülkemizin dört bir yanına yayılması ve eşitlik temelinde biçimlenen hayatların örnek olmasıdır.

Ve İzmir'den yükselen özgürlük şarkılarının her yerde yankılanması en büyük dileğimizdir.

Mutluluk adına bilimi referans alan uygulamalar, etkisini daha net hissettiriyor. İzmir’de bu büyüğü halen yaygınlaşması için profesyonel bir bakış açısıyla, “Mutluluk Tasarımı Atölyesi” kuran ve katılımcılarıyla etkinlikler düzenleyen Gizem Dağ, uğraşısıyla fark yaratıyor.

Mutluluğun Resmi

“Sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin için kolayına kaçmadan ama gül yanaklı bebesini emziren melek yüzlü anneciğın resmini değil ne de ak örtüde elmaların ne de akvaryumda su kabarcıklarının arasında dolanan kırmızı balığinkini sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin?”

Böyle soruyor evrensel şairimiz Nazım Hikmet, ressam Abidin Dino’ya! Biz de İzmir’de mutluluk kavramı üzerine atölye çalışmaları yürüten, “Mutluluk Tasarımcısı” Gizem Dağ’a sorduk, nedir mutluluk diye? Birleşmiş Milletler tarafından 2012 yılında kabul edilen

“Dünya Mutluluk Günü” her sene 20 Mart günü insanların mutluluk üzerine düşünceleri ve kendi mutluluklarını fark etmeleri için seçilmiş. Psikolojinin kurucularından Martin E.P. Seligman, “Gerçek mutluluk, kendinizi başkalarıyla kıyaslayarak değil, kendiniz için çitayı yükseltmekten kaynaklanır” diyerek mutluluğu tanımlıyor. “Mutluluk Tasarımcısı” Gizem Dağ, mutluluğun kazanılabilir bir değer olduğunu söyleyerek, “Ulaşılması gereken bir durak veya niyet değil de bir süreçtir mutluluk. Kalbimize iyi gelenleri çoğaltmamızdır. Kişinin kendini iyi hissetme hali olarak tanımlayabiliriz” diyor.

Fotoğraf: Seda KURT KOYUNCU

Mutluğu bulaşıcı bir düşünce olarak tanımlayan Gizem Dağ, “Bu süreç kişinin kendi deneyimleri ile ilgilidir. Beyin lenslerimizi değiştirebilirsek her şeyi değiştirebiliriz. Mutluluğu öğrenebilmek ve bulaşıcılığını yayabilmek için 4 hormonu Dopamin, Endorfin, Serotonin, Oksitosin ve en önemlisi mutluluk hormonu Oksitosini bir diğer adıyla “sevgi hormonunu” aktif hale getirmeliyiz. Kendimizi sevmekle başlar her şey ve dünyanın da bence en çok sevgiye ve iyiliğe ihtiyacı var” yönünde görüş belirtiyor. Mutluluk Tasarımcısı Gizem Dağ ile mutluluk kavramı üzerine söyleştik.

Gizem DAĞ

- “Mutluluk” nedir? Evrensel bir tanım mümkün mü?

Mutluluğun yüzyıllardır süregelen çok sayıda tanımı mevcut. Yüzyıllardır herkesin cevabını aradığı bir kavramdır. Mutluluğun evrensel bir tanımı yok çünkü kişiye özel. Kişinin kendisini iyi hissettiği anlar olarak alabiliriz. Hayatın içindeki minik anlarda barınıyor. Ben kendi mutluluk tanımımı yapacak olursam “Kazanılabilir bir değer, öğrenilebilir bir yeti ve süreçtir; ulaşılmaması gereken bir durak veya nihayet değildir” derim.

- Mutluluk bulaşıcı diyorlar doğru mu?

Evet, mutluluk bulaşıcıdır ve geçirendir. Amerikalı bilim adamı Edward Norton Lorenz’in ortaya koyduğu bu teoriye göre, Amazon Ormanları’nda bir kelebeğin kanat çırpması, dünyanın yarısını dolaşabilecek bir kasırganın oluşmasına neden olabilir. Hayatımız, başkalarının hayatlarını etkileyecek bir sürü eylemlerle dolu; mutluluk ve gülümsemek bu eylemlerin en kolay, fakat en etkili olanlarının başında gelir. Ve buna iyilikte diyebiliriz. Birine bir merhaba demenin de iyilik olduğunu unutmayalım.

- Mutluluk öğrenilebilir mi?

Evet, mutluluk öğrenilebilir. Mutluluk kişinin kendi deneyimleri ile ilgilidir. Beyin lenslerimizi değiştirebilirsek her şeyi değiştirebiliriz. Mutluluğu öğrenebilmek için 4 hormonu tanımlamamız gerekir. Bunlara DOSE diyebiliriz; Dopamin, Endorfin, Serotonin, Oksitosin’dir. Hayatımıza hangi alışkanlıkları dahil edersek mutluluk hormonlarımız daha aktif hale gelir? En önemli mutluluk hormonu bence Oksitosin bir diğer adıyla “Sevgi Hormonu” en değerlisi. Önce kendimizi sevmek ve kocaman sarılmak. Kendimizi sevmekle başlar her şey dünyanın da bence en çok sevgiye ve iyiliğe ihtiyacı var.

- Sürdürülebilir mutluluk mümkün müdür?

Mümkündür. Mutluluk düzeyi artırılabilir, mutluluk öğrenilebilir ve benimsenen doğru perspektiflerle kalıcı olarak sürdürülebilir.

Sürdürülebilir bir mutluluk tanımı için mutluluğa dair bakış açımızı, eski düşüncelerimizi gözden geçirmemiz gerekiyor. Sürdürülebilir mutluluk için küçük anılardan, küçük detaylardan mutlu olmak önemlidir. Mutluluk esasında bir durak değil bir yolculuktur. Bu yolculukta her daim kendimizi mutlu edecek faaliyetler yapmak ve küçük detaylardan mutlu olmak elzemdir.

- Mutluluk tasarlanabilen bir şey mi?

Evet kesinlikle tasarlanabilir. Herkes, kendini keşfetme sürecine yine kendisine neyin iyi geldiğini ve neyin iyi gelmediğini belirleyerek başlaması gerekir. Yani sonuç olarak kendisine neyin iyi gelmediğini belirlemesi, kişinin kendisine nelerin iyi geldiğini de dolaylı olarak görmesine imkan sağlar. Ben burada kişisel arkeoloji olgusuna dikkat çekmek istiyorum. Kişinin, kendisini geçmiş fotoğraflarına bakarak, iyi hissettiği anılara odaklanarak

ve onları çözümlenerek, onlar üzerinde kapsamlı düşünerek kendisini keşfetme sürecidir kişisel arkeoloji ve aynı zamanda mutluluk tasarımının ilk adımıdır. İkinci adım ise kişinin hayat içsel iletişimini güçlendirmesidir. Ve üçüncü adım olarak bu hayata gelme, yaşam amacını bulma yolculuğudur. Neden bu hayatta olduğunu bilmesi, şahsi bir hayat gayesi oluşturmak adına sorulması gereken bir sorudur. Bu hayata tesadüf eseri gelmediğimize inanıyorum ve hal böyleyken ‘bütünün’ lehine kişisel anlamda nasıl bir katkı

sağlayabiliriz sorusunun cevabının da bireyi tatmin edeceğini düşünüyorum. Kişiler mevcut potansiyellerini keşfedip hayat gayelerini belirledikten sonraki hayatta kalma motivasyonlarıyla daha mutlu olabilirler.

- Mutluluğumuzu nasıl planlarız?

Mutluluğun sadece bir plan dahilinde ilerleyerek yaşanacağına inanmıyorum. Kişinin kendisine iyi gelen şeyleri çoğaltması, kişinin

kendi içsel yolculuğuna devam ettikçe neleri sevip, sevmediği konusunda bilinçlenmesidir. Tabii ki benim de atölyesini yaptığım, “Mutluluğumuzu Planlamak” atölyesi var ama orada özellikle söylerim ki herkesin planı, yolu ve deneyimi farklıdır. Mutluluk kişiye özeldir. Kendine iyi gelmeyenleri çıkarması, kendini yenilemesi, mutluluğu planlamasına yardımcı olur.

- Uzun, sağlıklı ve başarılı bir yaşam için mutluluk şart mı?

Beynimizin ana gündemi mutluluk değildir, hayatta kalmaktadır. Beynimizin hayatta kaldığı müddetçe mutlu hissetmesi önemli bir olgudur. Bu sebeple japonların “Ikigai” felsefesi oldukça anlamlı. Ikigai, ‘uğruna yaşadığımız şey’ demek. Herkesin en az bir Ikigai’si olduğunu düşünüyorum.

- Bizi mutsuz eden şeylerden nasıl uzaklaşabiliriz?

Yaşamımızda bizi mutsuz eden toksik ilişkiler, alışkanlıklar, insanlar ve eşyalardan arınarak giderebiliriz. Bu bağlamda İsveçlilerin “Lagom” felsefesini çok değerli bulurum. Lagom felsefesi, dengede yaşamının önemli olduğunu savunur. Hayatınızda ne kadar sadeleşirseniz, arınırsanız o kadar mutlu olacağınızı savunur.

Bu sebeple kişisel bir detoks yapıp, kendimize iyi gelmeyen kişilere güle güle demek, fazla eşyalarla hoşçakal demek size iyi gelecektir. Bu sebeple mutlu olabilmek için vedalaşmayı bilmek gerekir.

- En mutlu insanların yaşadığı ülkelerin sırrı nedir?

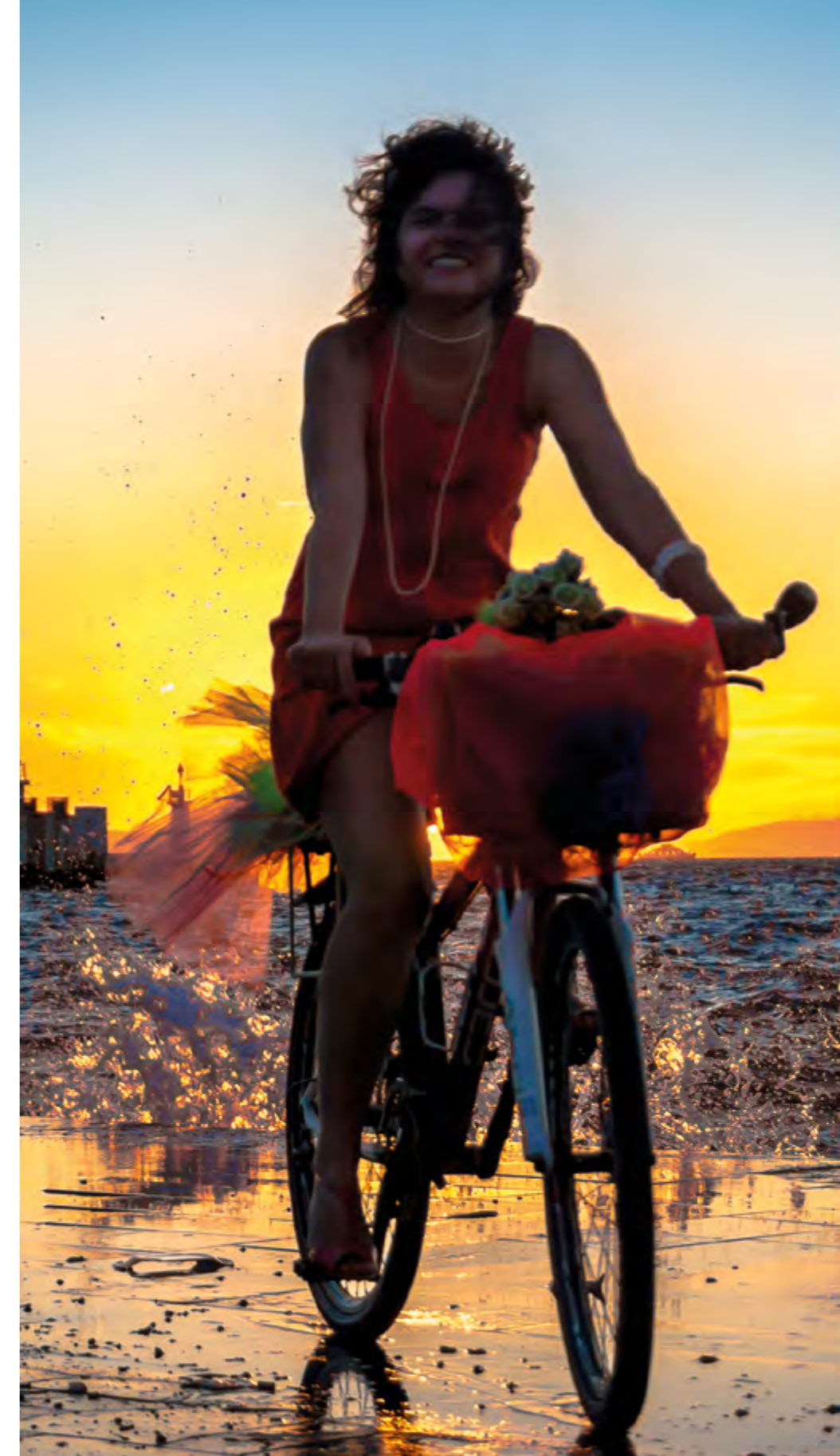
Birleşmiş Milletler’in her yıl düzenli olarak yayınladığı raporun sonuçlarına göre dünyanın en mutlu ülkesi Kosta Rika’dır. Kosta Rika’nın yaşam felsefesi olan ‘Pura Vida’, tasasız, yarına dair hiçbir karamsarlık içermeyen, sahip olduklarından tatminkar, sahip olmadıklarına ihtiyaç hissetmeyen bir yaşamı özetlemektedir. Çok eşyaya sahip olma kaynaklı bir mutluluktan ziyade deneyim kaynaklı bir mutluluk görüşüdür. Her ülkenin kendine özgü yaşam tarzları, inançları ve felsefeleri vardır. Kültürler, bireylerin mutluluk algısının belirlenmesi ve şekillenmesinde önemli bir görev üstlenmektedir.

- Mutluluk Tasarımı bireylere ne sağlıyor?

Mutluluk Tasarımı ile bireyler; kendini daha iyi hisseder, mutluluk değerlerini keşfeder, yaşamından şikayetçi ise kontrolü eline alır ve kendi mutluluk yolculuğunu tasarlar. Yaşamlarına ilişkin bilinçli farkındalığı yakalamalarına, yaşamla ilgili duyarlılıklarını geliştirmelerine, kendi yaşamlarına ilişkin senaryolarındaki engelleri ve fırsatları görebilmelerine, yapabileceklerinin yol haritasını çizerken, yapamayacaklarını kabullenmelerine, hayata karşı umutlarını ve motivasyonlarını tazelemelerine, yaşamlarına ait seçimlerinin sorumluluğunu üstlenebilmeleri konusunda cesaretlendirmeyi sağlar.

Fotoğraf: Emirali Kokal

İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı tarafından düzenlenen ve otuz bir yılı geride bırakan İzmir Avrupa Caz Festivali, adından uluslararası alanda söz ettiriyor. Festival kapsamında düzenlenen afiş yarışmasına katılan yapıtlar, sanatseverlerin beğenisine sunuluyor.

Cazın Rengi

İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı'nın (İKSEV) düzenlediği, '31. İzmir Avrupa Caz Festivali'nin afişi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Tasarım Bölümü öğrencisi Berke Özaşık tarafından tasarlandı. Prof. Dr. Hakan Ertep, Cihangir Elmaskaya, Maksude Kılıç, Kutsal Lenger, Hüseyin Ekinciler, Okan Özgen ve Ayşe Tatari'den oluşan seçici kurul, Narlıdere Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden, yaşları 8 – 13 arasında değişen 11 öğrencinin çalışmalarını da takdire değer gördü.

Yarışmaya Türkiye'nin hemen her yerinden 365 afiş katıldı. Seçici Kurul 28 afişi sergilenmeye değer buldu. Sergileme alan afişler, 31. İzmir Avrupa Caz Festivali süresince İKSEV Galerisi'nde sergilendi. Afişleri sergilenmeye değer bulunan isimler şu şekilde belirlendi:

Sıla Demirkan, Ali Rıza Tüylüoğlu, Cansu Mercan Yürükoğlu, Ceylin Ada İnan, Havva Korukoğlu, İpek Güleç, Esranur Çatalbaş, Buse Nur Yıldırım, Rabia İpek, Ezgi Yalçın Akarsu, Yiğit Ergül, Emre Başköprü, Dilanur Atas, Amine Ebrar Üstün (2 afiş), İlgi Selen Şahin, Hazar İpek, Muhammet Ceyhan (2 Afiş), Mert Eryiğit, Seyit Harun Ergün, Mahir Akkoyun(2 Afiş), Ali Uçar, Onur Şahin, Mavisu Demirağ, Mir Amed Orhan, Bedirhan Demirel.

ÇOCUK GÖZÜYLE CAZ

Tutku Alparslan (10), Ayaz Afşar (13), Can Bahit (8), Yiğit Can Aydın (12), Defne Karakuş (12) ve Yiğit Can Aydın (12), Hazel Tanem İnce (13), Nil Aren Sivritepe (12), Milda Bal (12), Asya Çelik (8), Duru Zencir'in (12) çalışmaları da festival süresince sergilendi.

GÜNDEN GÜNE BÜYÜDÜ

İzmir Avrupa Caz Günleri olarak 1993 yılında başlayan etkinlik, süreç içerisinde büyüdü ve İzmir Avrupa Caz Festivali'ne dönüştü. Avrupa'nın ve Türkiye'nin kendi alanında önemli gelişmeler sağlayan caz sanatçıları bir araya getirerek, caz kültürünü geniş kitlelere yayma amacı taşıyan festival, geldiği noktada uluslararası alanda ses getirir oldu.

Festivalin en önemli farkı da eğitim ağırlıklı olması. Festival kapsamında İzmir'e gelen sanatçılar düzenledikleri atölye çalışmalarını genç sanatçılarla ve yanı sıra caz severlerle paylaşıyorlar. Atölye çalışmalarına katılan gençler içinden seçilenler, İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı'nın, İtalya'daki Siena Caz Vakfı işbirliği ile Siena Yaz Caz Ustalık Sınıfları'nda burslu olarak eğitim aldılar ve alıyorlar.

Berke Özaşık - Birincilik Ödülü

Kentlerin ruhunu yansıtır duvarlar. Bazen ilanı aşklara tanık oluruz, bazen canına tak etmiş birinin uyarılarını okuruz, bazen kuşaklar arası yolculuklar yaparız grafitilerle, bazen gülümser, bazen hızla uzaklaşırız. Şehrimizin denize çıkan sokaklarında uzayıp giden duvarlarla ilişkimiz derin ve bir o kadar da heyecan verici.

Duvarlardan Taşıyoruz

Sınırların ihtiyacına uzanır taşların yan yana, üst üste sıralanması. Sınıra neden ihtiyaç duymuş peki bu insanoğlu? Tehdit altında hissettiği için mi sadece... Sanmam. Güvenlik, aidiyet, mülkiyet cazibesi, barınma, ısınma ya da iklimin getirdiklerinden kendince kendini koruma gereksinimidir tahminim.

Üst üste sıraladıkları o taşları yani duvarları, kendince tarihin çağlarının olanakları ve önemli olaylarıyla yüzyıllarca da resimlerle güzelleştirmiş, onları soğuk taş olmaktan çıkarıp geçmişin tanığı, bizlerin zenginliği eylemiş. Gezinirken tarihi yapıların ya da kalıntıların arasında o taşların tanıklıklarına, güzelliklerine, fısıldadıklarına kayıtsız kalamıyoruz.

Ne şanslıyız ki coğrafyamızdan, şehrimizden ne çok medeniyet geçmiş ve biz bunca zenginiz. Elbette daha hassas ve şansımızın farkında olsak fena olmaz. Nasıl soğuk, nasıl yalnız, nasıl korku dolu hissettiriyor bulunduğu yere ve zamana göre. Derin imgelemlerin yanında insanı bunca iten hissiyatının hafifletilmesi için onca uğraşla renklendirilip, oyularak işlenip, çiçeklerle bezeniyor kimi zaman da.

Evlerimizin duvarlarına tablolar asarız. İçimizi ısıtan, titreten fotoğraflarla donatırız. Zamanı unutmamalıyım diye saatler asarız guguklu, sarkaçlı, dört köşe, yuvarlak. Dört duvar arasında yaşadıklarımızı anlatmaktan imtina eder, tahminlere kapatır, sere serpelikten kurtarırız

kendimizi kendimizce. Çocuklarımızın boylarını ölçtüğümüz duvarların önünden geçerken gülümser, yataktan sarkan ayaklara inanamaz, o duvarları boyamaya kıyamayız. Sokağımızın duvarları biz küçükken kocaman görünür gözümüze. Evler kocaman, varsa ağaçları ulu. Rengiyle tarif ederiz dört duvarımızı. Ortadaki sarı bina, köşedeki mavili, bakkalın karşısındaki gri olan... çocukluğumuzda her mahallede bakkal da vardı tabii...

Babamla yürüdüğüm çocukluk günlerimin birinde duvarların üstündeki kırık cam parçaları dikkatimi çekmişti. Bizim sokağın hiçbir evinde, hiçbir duvarında yoktu. Güvenlik için demişti babam. Suratı ekşimişti. Kendilerince önlemiş, hırsız girmesin diyeymiş. O zaman da çok saçma gelmişti bana. Duvara yazı yazıldığını, resim çizildiğini, onların boyandığını görmüştüm ama cam kırıklarının bir yeri olabileceğini hiç düşünmemiştim. Can kırığı fazla olanın uydurduğu bir güvenlik önlemiydi sanırım. Gözümü kapatıp duvarları düşündükçe zevkli insanların, doğaya sevdalıların begonvillerle, yaseminlerle, hanımeliyle süsledikleri geliyor aklıma. Biz duvarların çıplaklığını sevmiyoruz.

Çıplaklığımızı örtmek için duvarlar örüp o halleri de sevmediğimiz için illa bir renk, illa bir çiçek, illa bir tablo, bir fotoğraf bir yazı, bir resimle beziyoruz. Duvarlarımızda sunuyoruz içimizin coşkusunu, hevesimizin kaçıışlığını, tenhaliğimizi, pasaklı hallerimizi ve birçok yönümüzü. Duvarın cazibesi de var korkutmasının yanında. Aşmak istediğimiz duvarlar, çarpa çarpa bir türlü aşamadığımız duvarlar, aşılmak üzere olduğunu hissettiğimizde sıkı sıkı yenileriyle kuşattığımız duvarlar. Tarihin gerçekliği ve gerekliliğinden arı kendi gerçeklik zanlarımızla ördüğümüz duvarlar... Oturduğumuz yerde sırtımızı yaslayacağımız bir taş duvar isteriz ama istemeyiz aramızda duvarlar olmasını sevdiğimizle. Bir yolunu bulup sokulmak, bir delik açıp aydınlatmak isteriz.

Duvar:
Kentlerin ruhunu yansıtır. Bazen ilanı aşklara tanık oluruz, bazen canına tak etmiş birinin uyarılarını okuruz, bazen kuşaklar arası yolculuklar yaparız grafitilerle, bazen gülümser, bazen hızla uzaklaşırız.

Germiyan Köylü Nuran Hanım'ın yaptığı duvar resimleri haberlerini okuduk geçtiğimiz aylarda. Kendisine "çizdirikçi" diyor. Bembeyaz duvarları çiçeklerle, kedilerle rengarenk boyamış, boyuyor. Çeşme'den uzanalım kentin içlerine. Vakit varsa bir uğrayalım derim Teos' a, oradaki kalıntılara bir dokunup onları bir seyredelim hangi eller, neler düşünerek, ne zorluklarla biçimlendirmişler o taşları. Bize düşen kalıntılar memnunlar mı hallerinden? Hava kararmadan yol alalım şimdilerde pek moda cam giydirme binaları atlayıp doğruca

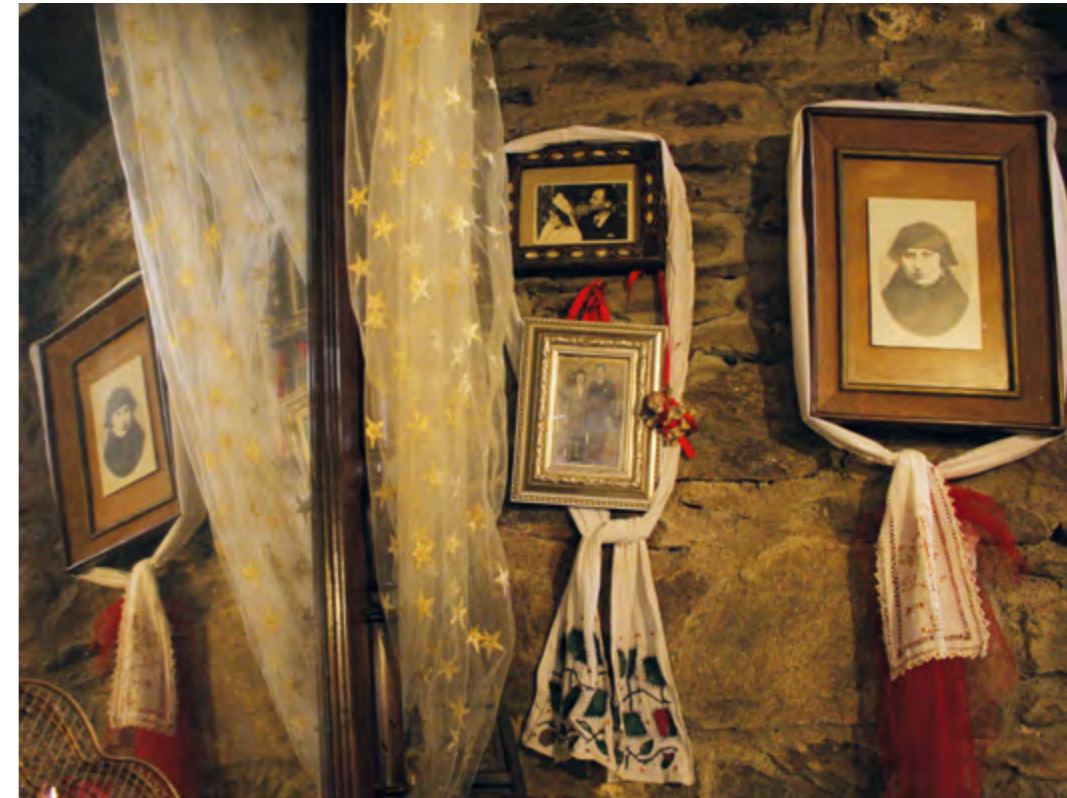
varalım rengarenk boyalı,
içlerinde yüzlerce hikayenin her
gün katmerli hallerinin yaşadığı
o mahallelere. Hayatın gamını
hafifleten müziğin yükseldiği,
insanların girmekten korktuğu
şenlikli semtlere uzanalım hazır
önümüz Hıdırellez'ken. Belki Hızır
ve İlyas bizi ayıran, yüreklerimizi
karartan, elimizi kolumuzu
bağlayan o taşları sadece renklere
boyamakla kalmaz ortadan
kalkması için de el verirler bizlere.
İnsanlığı duvarlarla ayırmaya
çalışmış bu dünyada duvarların
çiçeklendiğine de şahitlik
ediyoruz. Kim bilir ne zaman
kesilmiş ve fakat ince bir kökü
kalmış o yerden bir ince dal

uzanıyor önce. Bizler duvarlar
özerken duvarlar bize tazeliği,
canlılığı, umudu, rağmen
hallerimizi gösteriyor işte taştan
fırlayıp çıkan yeşil bir sevdıyla.

Duvar:
Filmlerde hem adı hem kendisi
ne çok kullanılır. Fotoğraflarda
ne çok görürüz. Meteforik
olarak ne büyük derinlik sunar
bize. Atasözlerinden, şiirlere,
öykülerden, şarkılara ne çok yerde
denk geliriz sanki kendimizdekileri
hiç bilmez gibi. Duvardan yansıyan
gölgeler hep bir farklı gelir
gerçeğinden. Daha yaşlı, daha
gamlı, daha uzun, daha efsunlu.
Ondan mıdır ki duvarlarımızdan
yansıyanlar ya da aşamadığımız
duvarlardan yansıyan hallerimiz
daha cezbedici delilikler getirir
aklımıza. Dur der durmayız, dur
deriz durmaz dışarıdaki keşmekeş.
Her gün yeni yeni taşlar koyar üst
üste boyunu uzatırız biz içeride
küçücük kalana dek. Sonra uğraş
dur bir ince ışık uğruna aralamaya
çalış, yalnızlığını boya, pütürlü
yerlerinden nasırlar tut, sonra
vazgeç yık, sonra yeniden ör...

Duvar:
İçerdekini ayrı kıstıran,
dışarıdakini ayrı üzen zalimlik
kimi zaman. Kimin neden ihtiyaç
hissettiğini bir tarafa bırakarak
Zülfü Livaneli' nin o güzel
sesinden dinleyelim Duvarlar
şarkısını...

Kaldırın duvarları
Yıkın gitsin hepsini
Ne böyle zulüm olsun
Ne de böyle şarkılar
Baharda, bağda, bahçede, sahilde,
sokakta gezinirken bir bakın
bakalım duvarları delerek can
bulmuş o tazecik dal sizlere ne
müjdeleyecek. 'Duvarlarımı kaldırı,
geldi bahar ayarları, hayat onca
ağırlıkla yaşanmaz!' mı diyecek...

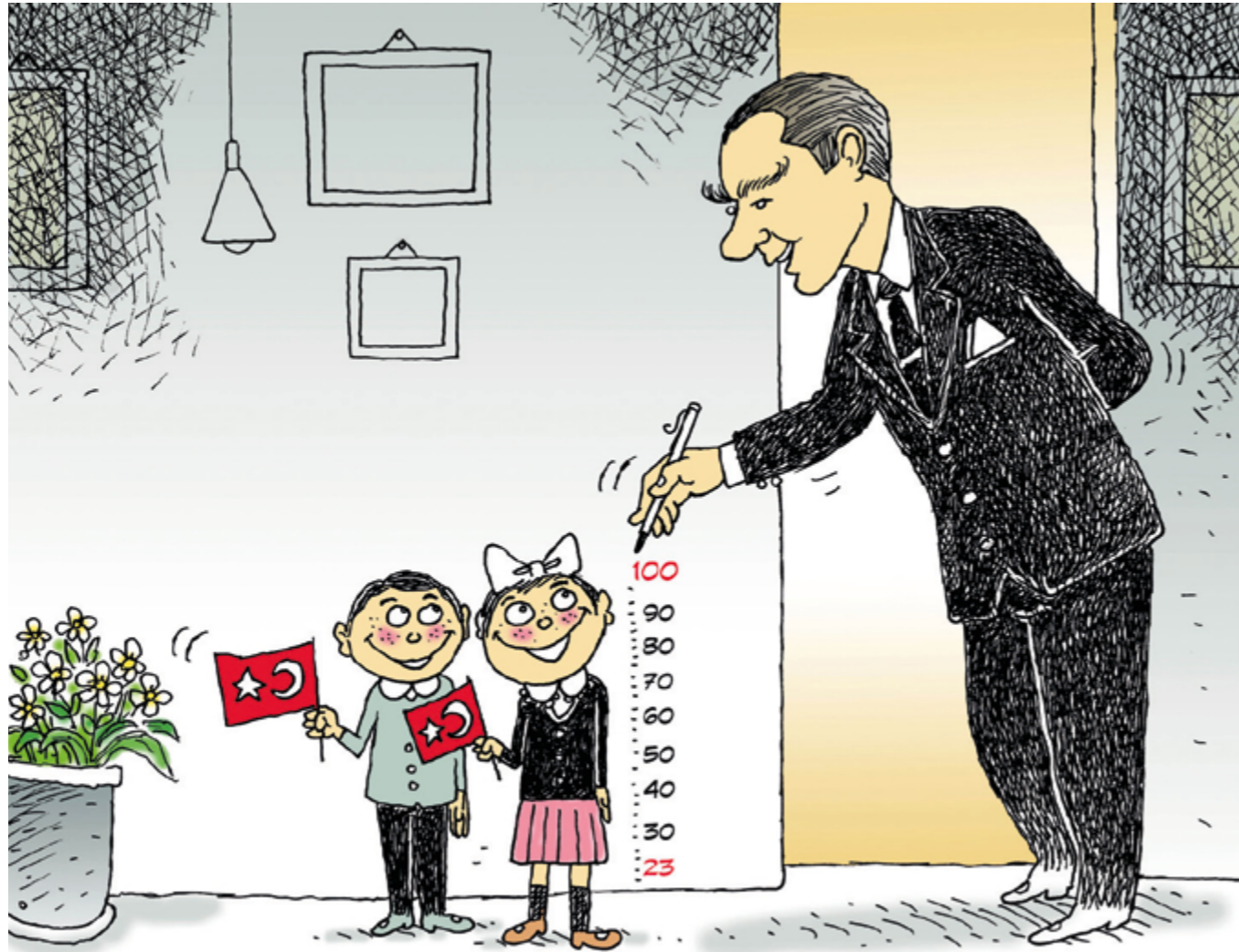

12

Konak Belediyesi ve İzmir Gazeteciler Cemiyeti'nin yedincisini, "Sonsuza Kadar Cumhuriyet" temasıyla düzenlediği Eflatun Nuri Ulusal Karikatür Yarışması'na katılan her bir eser bizim için eşsizdir.

Sonsuza Kadar Cumhuriyet

Mehmet Selçuk '23

İkincilik Ödülü - Mehmet SELÇUK

Üçüncülük Ödülü - Halit KURTULMUŞ

Konak Belediyesi Özel Ödülü - Deniz İlker KURUOĞLU

İGC Özel Ödülü - Engin SELÇUK

Konak Belediyesi ile İzmir Gazeteciler Cemiyeti'nin (İGC) bu yıl, "Sonsuza Kadar Cumhuriyet" temasıyla düzenlediği Eflatun Nuri Ulusal Karikatür Yarışması'nın kazananları ödülleri aldı. Geleneksel hale gelen ve 7.'si düzenlenen yarışmaya 98 karikatürist 227 eserle katıldı. Jürinin gönderilen eserler arasında yaptığı titiz değerlendirmenin sonunda, birincilik ödülü Mustafa Kurmalı'nın oldu. İkincilik ödülünü Mehmet Selçuk, üçüncülük ödülünü Halit Kurtulmuş aldı. Ali Şur, Hüseyin Tanyeri ve Mustafa Çağlar Soyarat Başarı Ödülleri'ne layık görüldü. Konak Belediyesi Özel Ödülü, Deniz İlker Kuruoğlu'nun oldu. Jüri Özel Ödülü'nü ise Zeki Ozan Soyman aldı. İzmir Gazeteciler Cemiyeti Özel Ödülü Engin Selçuk'a gitti. Konusu bu yıl "Filenin Sultanları" olan Mustafa Bora Portre Özel Ödülü ise Halit Kurtulmuş, Kürşat Zaman ve Gökhan Sav'a verildi. Yayınlanmış Basın Karikatür Ödülü'ne ise Emre Ulaş layık görüldü.

Ülkemizin uluslararası alana taşıdığı karikatürist Semih Balcıoğlu, Eflatun Nuri'yi şu sözlerle özetliyordu: “İşi gücü muzurluk ve gırgırdır. Sabah kalktığında ne yapacağını kendi de bilmez. Masasının başına oturup karikatür de yapabilir, yarım saat sonra aklına eserse bir pundunu bulup Şili'ye gidip 6 ay da kalabilir.”

“Dünya Ölçeğinde Bir Karikatürcü”

Eflatun Nuri, hemşehrimizdi. İzmir adı geçtiğinde, ‘hoşgörü’ kenti algısı da hep öne çıktığı için İzmir’in karikatürle bu denli içli dışlı olması gayet normal. Normal çünkü yeri doldurulamaz taşlama ustası Şair Eşref’in büstüyle ana caddelerinden birini taçlandırmış, dahası yine Şair Eşref’in adını caddelerinden birine vermiş bir kenttir burası. İzmir’in ‘hoşgörü’ kenti olmasına gelince, bunun kökenleri 8 bin 500 yıl öncesine gidiyor. Bornova’daki Yeşilova Höyüğü’nün kazan Arkeolog Doç. Dr. Zafer Derin dostum, bunu onaylıyor ve “Bölgede, 8 bin 500 yıl önce yaşayanların barışçı bir toplum olduğunu bulgulardan ortaya çıkartıyoruz” diyor. Doç. Dr. Zafer Derin, konuyla ilgili şunları söylüyor: “Hemşehrimiz Homeros’un İlyada’sında gülmece karşımıza çıkar, bu birincisi. İkincisi,

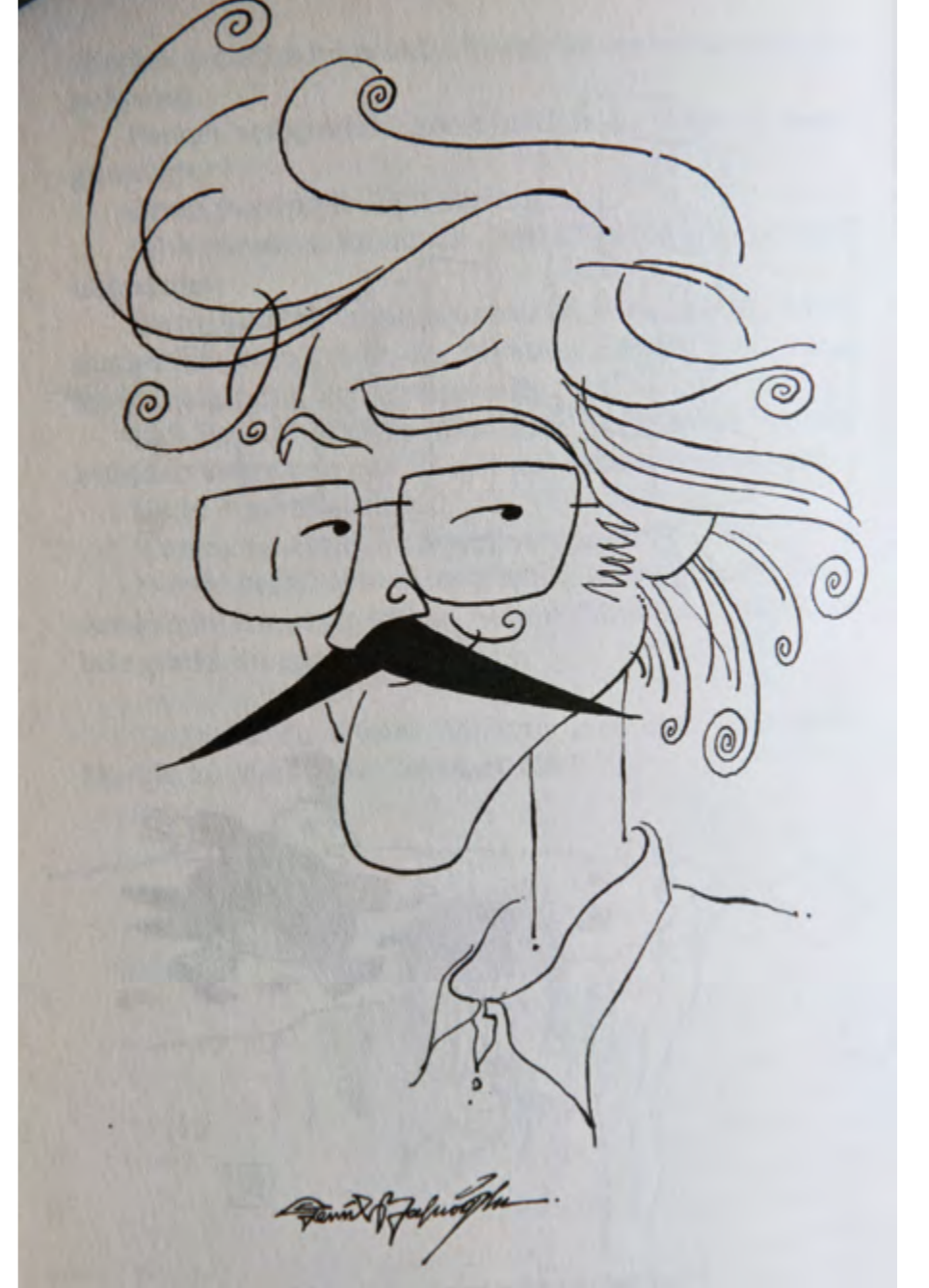
Eflatun NURİ / Adil Nuri ERKOÇ

İzmir’in ilk yerleşim alanı Yeşilova’da yaşayan toplumun kırmızıya çalan çanak çömlekleri, 8 bin 500 yıl önce yaşamış toplumun enerjisini, doğaya karşı hayatta kalma isteğini ortaya koyarken aynı zamanda sıcak ve pozitif bir yaşamın izlerini de yansıtır. Zorlu yaşamlarında silahlarının olmaması, var olan ok ucu gibi eşyaların çoğunlukla ava yönelik hazırlanması enerji dolu, tutkulu ama barışçıl bir toplum olduklarını ortaya koyar.” O zaman buyurunuz yolu İzmir’den geçmiş karikatürcülerimizden Eflatun Nuri faslımıza... Yazımın başlığında yer alan tırnak içindeki, “dünya ölçeğinde bir karikatürcüdür” ifadesi İlhan Selçuk’a ait. Peki, gülmeceimizde iz bırakmış Aziz Nesin ne demiş Eflatun Nuri ile ilgili? - Eflatun, karikatürde fırçayı çatlatan bir sabırdır.

NİÇİN
EFLATUN?

1970’li yıllarda muhabir olarak çalıştığım Demokrat İzmir Gazetesi’nin geniş istihbarat salonunda görürdüm kendisini ama niye sıkı dostluk peydahlamamıştık, hâlâ düşünürüm. Neyse...

Mehmet oğlu Eflatun Nuri, Güzel Sanatlar Akademisi’nin 4056 numaralı öğrencisidir. 1946 yılında bir gün, ‘koltuğunun altında kalın bir kitap, bir bloknot; dalgalı saçlı, biraz esmer ve hafif Fatih burunlu, lâcivert elbiseli, açık gök mavisi gömleğinin yakaları ve kolları kolalı, kol manşetlerinde B.E. harflerinin yer aldığı kol düğmeleri bulunan’, Robert Kolej öğrencisi Bülent Ecevit ile okulun bahçesinde tanışır. Tanışır tanışmaz da ikisi birlikte ‘Gıcık’ adıyla; küçük boy, dört sayfa gazete

çıkartmaya başlarlar. Gazeteyi çıkartmalarından kısa süre sonra Okulun Müdürü Burhan Bey, fellik fellik Eflatun’u arar. Bundan sonrasını Eflatun Nuri’nin ağzından dinleyelim, böylelikle niçin Eflatun adını taşıdığını da öğrenelim: “- Akademi’den arkadaşım Semih Balcıoğlu, Müdür Burhan Bey her yerde seni arıyor.” “Hemen koş ve odasının kapısını çal”, dediğinde dediğini yaptım.

Burhan Bey, sert bir sesle, “gel buraya!” dedi. Sana ne söyleyeceğimi bilmiyorum. Burası neresi? Burası, koskoca Güzel Sanatlar Akademisi, değil mi? Sen kimsin? Sen bir talebe değil misin? “Titrek bir sesle, “talebeyim efendim” dedim. “- Hayır, değilsin. Senin ne kaydın, ne de kuydun var! Sonra Akademi’nin bütün duvarlarına da afişler

yapıştırılmışın. Akademi içinde de öğrencilere 'Gıcık' diye bir siyasi gazete dağıtmışsın. Dün akşam buraya kimler geldi, biliyor musun? Emniyetten üç polis seni arıyor. Senin adın ne?"
 "Benim adım Eflatun efendim."
 "Hayır, Eflatun diye biri yok, tamam mı? Ben de Eflatun diye birini tanımadığımızı, bu isimde bir öğrencimizin olmadığını söyledim. Bu konumdaki bir adamı, yani beni düşün, senin gibi ipe sapa gelmez biri için değil, Akademi'nin şerefi ve haysiyeti için ilk defa yalan söylüyorum; utan! Bütün öğrenci kayıtlarına baktılar. Düşünebiliyor musun benim o an ki durumumu? Allah'tan, Eflatun Nuri diye birinin kayıtlarda isminin olmadığı ortaya çıktı da içim rahatladı. Ama iki yıldır okulda Eflatun Nuri diye biliyoruz seni, peki bu ne iş? Senin burada ne işin var? Kimsin yahu sen?"
 "Efendim, benim adım Eflatun Nuri değil ki!... Dedim."
 Burhan Bey birden ayağa fırladı. Dehşet içindeydi, alnındaki terleri sildi:
 "Hoppalaaa!... Dedi."
 "Asıl adım, Adil Nuri Erkoç, efendim. Akademi'deki kayıtlarda adıma görebilirsiniz. Eflatun Nuri de benim takma adım."

Karikatür: Turan İYİĞÜN

Burhan Bey yerine oturdu, alnında gezdirdiği mendilini katladı, cebine koydu.

"Peki, bu Eflatun nereden çıktı başımıza? diye sordu."
 "Anlatayım efendim, dedim."
 "Bir gün ortaokulda, jimnastik dersindeydik. Öğretmenimiz, "herkes soyunsun" dedi. Ben, hastayım hocam, ateşim var, dedim. Elini alnıma koydu. "Hayır, bir şeyin yok," dedi. Ama... Hocam... filan dediysem de inanmadı. "Döverim, soyun!" deyince pantolonumu indirdim. Bütün arkadaşlar, "eflatuuuuuuun eflatuuuuuuun!" diye hep bir ağızdan bağırdılar. Çünkü, afedersiniz, haminnemin eflatun renkli paçalı donunu giymiştim. O günden sonra herkes bana Eflatun, dedi."
 Peki, haminnenesinin eflatun donunu niye giymiş? Bir gece önce yediği karpuzda ölçüyü kaçırmaması sonucu altına kaçırmış, karanlıkta, el yordamıyla dolaptan ayağına geçirdiği haminnenesinin eflatun renkli donunu giymiştir.

ÜNLÜ DERGİLER

Evet, 1950 kuşağının ünlü karikatürcülerinden Eflatun Nuri'nin takma adıyla ilgili öykü işte böyle. Hemşehrimiz Eflatun Nuri'nin Türk karikatüründeki yeri son derece önemlidir. Nitekim çizgileri ve yarattığı ekolle bir döneme damgasını vurmuş, dolayısıyla tüm meslektaşlarını yakından etkilemiş Cemal Nadir, Eflatun Nuri'nin çalışmalarını başından itibaren ilgi ve takdirle izler, yarattığı ünlü Amcabey resmi ile iki karikatürünü, 'Sevgili meslektaşım ve kardeşim Eflatun Nuri'ye diye imzalayarak verir, onu taçlandırır. İlk yapıtını dönemin ünlü gülmece yayın organı Akbaba Dergisi'nde yayımlayan Eflatun Nuri, elli yılı aşan sanat yaşamında Medet, Makro Paşa, Melun Paşa, Leman, Öküz, Yeni Harman ve Kaçak Yayın'da çizer, Yeni Asır Gazetesi'nde genç karikatürcülere hocalık yapar.

LONDRA'DA SERGİ

Bir başka ünlü karikatürcümüz Semih Balcıoğlu, Eflatun Nuri'yi anlatırken, önce, "Şöyle dört dörtlük bir sergi açmadı," der ama ardından hemen ekler: "Afedersiniz, bir tane açtı. Hem de nerede biliyor musunuz? Londra'da. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bir gün Vatan Gazetesi'nin birinci sayfasında 9 sütun bir fotoğraf gözüme çarptı. Fotoğrafta, duvarda karikatürler, önde Türkiye'nin Londra Büyükelçisi, Eflatun Nuri ve sıkı durun, İngiltere Başbakanı görülüyor. Tanrı'nın ona verdiği böylesi bir yetenek ancak Eflatun sayesinde çar-çur olabilir. Dünyada hiçbir işi ciddiye almaz. İşi gücü muzurluk ve gırgırdır. Sabah kalktığında ne yapacağını kendi de bilmez. Masasının başına oturup karikatür de yapabilir, yarım saat sonra aklına eserse bir pundunu bulup Şili'ye gidip 6 ay da kalabilir." Eflatun Nuri (d.1927), 3 Mayıs 2008 tarihinde yaşama veda eder.

Türkiye'deki ilk Atatürk heykelinin, Ekim 1926 yılında İstanbul'da açıldığı görüşü yaygın fikir olsa da İzmir'de yaşanan bir gelişme bunun aksini ortaya koyuyor. Buna göre, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi bahçesinde yer alan Atatürk büstünün dikiliş tarihi, kaidesinde yazıldığıyla Haziran 1926 tarihini söyler.

Öncül

1923 yılında yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yapılan ilk Atatürk heykelinin, İstanbul'da Sarayburnu'nda bulunan heykel olduğu görüşü yaygındır. Ancak İzmir'deki bir gelişme bunun aksi yönünde tarihsel bir kayıt içeriyor. İstanbul'daki heykel, Avusturyalı heykeltıraş Heinrich Krippel'e ait ve 3 Ekim 1926 tarihinde tamamlanarak yine o tarihte açılışı yapılmıştır. Ancak bu konuda öncü olan kent yine İzmir'dir. Esas olarak Türkiye Cumhuriyeti'nde Atatürk heykeli yapımı ile başlayan açık hava heykelleri üretiminde, İzmir'in bu öncülüğü Heinrich Krippel ve Pietro Canonica'nın işleriyle başlar. Bu iki sanatçı dışında Joseph Thorak ve Anton Hanac'a da Türkiye'nin değişik yerlerine dikilmek üzere Atatürk heykelleri siparişi verilmiştir. İzmir Bornova'da, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi bahçesinde bulunan bu ilk Atatürk heykelinin dikiliş tarihi, kaidesindeki yazıya göre Haziran 1926. İzmir Ziraat Mektebi'ni ziyaret eden Atatürk'ün bu ziyareti anısına dikildiği de kaidesinde şu şekilde yazar:

“Türkiye'nin büyük dahi ve halaskârı, Türk çiftçisinin ulu rehberi, Cumhurreisimiz büyük Gazi Mustafa Kemal Paşa hazretlerinin İzmir Ziraat Mektebi'ni teşrifleri hatıra-i şükranıdır.
Haziran 1926”

SİMGE

Sonuç olarak Haziran 1926 tarihinde açılış yapılan Bornova'daki bu heykel belki de Türkiye Cumhuriyeti tarihinde dikilen ilk Atatürk heykeli.

Eser kaidesiyle beraber 2 metre 45 santim yüksekliğinde olup, mermer kaide 1,60 metre, büst kısmı ise 85 santimdir. Kare planlı kaide, altta 94X94 santim genişliğinde başlamakta, dört ana bölümden oluşmakta ve üç ile dördüncü bölüm arasında alttan bir palmet bezemesiyle desteklenerek üzerinde belki de bir vazoya ya da ona benzer bir sunakla devam etmektedir. Eser, 70X70 santimlik dördüncü bölümle sona ermektedir. Dördüncü katın üzerinde de heykelin konulduğu düzlem vardır. Bronz döküm olduğu anlaşılan büstün arkasında bakana göre sol tarafta Krippel imzası okunmakta olup, eserde Atatürk gömlek, kravat, yelek ve ceketli olarak sivil kıyafetli ve elleri göğsün hemen altında üst üste gelecek şekilde betimlenmiştir. Heykele bakana göre sol el, sağ elin üzerine yerleştirilmiş ve bilekten kavrar şekilde betimlenmiştir. Heykelin sivil kıyafetli oluşu ve bu heykelden sonra yapılmış olabilecek Sarayburnu Atatürk Anıtı'nın

da sivil kıyafetli bir Atatürk'ü betimlemesi giyim-kuşamdaki değişimin bir simgesi gibidir.

GÖSTERGE

Dolayısıyla her iki heykel de aynı gösterge bilimsel anlama sahip olabilir. Bornova Ziraat Mektebi heykelinin imge-simge, hatırla(t)ma-bellek, gösterge-görselleşme ve kültürleştirme öğeleri açısından, Sarayburnu Atatürk Anıtı'nın

yüklendiği anlamların yerel düzeydeki bir öncülü olabileceği yorumu yapılabilir.

Dikildiği mekân bağlamında endüstriyel bir tarım toplumu imgesi bu heykelde simgeleşirken, kaidede yazan Ziraat Mektebi'ni ziyaret anısına dikildiği ibaresi hatırla(t)ma-bellek anlamındaki tamamlayıcı öge olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra sivil kıyafet, giyim-kuşam değişimi göstergesinin görselleşmiş halidir.

İzmir ve Kordon... Sadece aynı potadayken daha bir anlam kazanan; bir renge, bir kokuya, bir tada ancak böyle ulaşan muhteşem ikili...

İzmir ve Kordon

Necati Cumalı, "Hasret" adlı şiirinde ne güzel anlatmış: "Bir gün İzmir'e gidersem Bir faytona atlayacağım istasyondan Hep böyle filmlerde göreceğim değilim ya denizi"

Çek diyeceğim arabacıya Kordon boyuna" Kordon üzerine yazılmış o kadar çok şiir, bestelenmiş o kadar çok şarkı var ki... Kent belleğinde bu kadar güçlü başka kaç imge sayabiliriz? Hem İzmirliyi İzmirli yapan hem kentin vitrini başka kaç sokak, kaç cadde, kaç meydan var ki? Kent tarihine ilişkin pek çok sahnede o var. En yıpranmış resimlerde; ünlü Kraemer Oteli, Sporting Clup, İzmir'in ilk sinema salonları Pallas, Parison ve Pathe, atlı tramvaylar, iki katlı evler. Sonra gazino ve balık restoranlarıyla ünlenen

bir kıyı şeridi. Ama aynı zamanda blokların yükselip, imbatın kesildiği... Zamanla kafe kültürüne ağırlık veren, genç konuklarıyla birlikte dönüşen. Ve 1991, otoyol sancısı, bir kara leke... Yeşil alan düzenlemesiyle soluk aldırın, yine de eskinin arandığı. Siyah-beyaz dalgalı kaldırımlarını kim hatırlamaz? Ya denizin yanımızda bittiği günbatımı keyiflerini... Ali Kocatepe'nin, "Kordon Boyu Faytonları"nda olduğu gibi: "Alsancak'tan çıkacaksın günbatımı Kondon'a / İmbatla hasret giderip bineceksin faytona / İzmir'in en güzelleri cilvesiyle nazıyla / Buzlu badem yiyecekler bakınırken etrafa." 1867'de İzmir Limanı inşa edilince ortaya çıkan ve sahil boyunca uzanan rıhtım hattı, "Kordonboyu" adını almış. Uzmanlar, Kordon'u

dört evreye ayırıyor. İlk dönem Kordonboyu inşasından alıp 1922 yangınına getiriliyor. İzmir'in dış ticaretinin yürütüldüğü bir limanı var. Ancak gemilerin yanaşmasında ve taşımada sorun yaşanınca İzmir-Aydın ve İzmir-Kasaba demiryollarının yapımı gündeme geliyor. 1869'da da İzmir Rıhtımı'nın imtiyazı alınıyor. Rıhtım yatırımı, üzerinde tramvay hatları, mendirek yapımı, bu arada bir dolu arsa spekülasyonlarını da içine alan tartışmalı bir süreç. Rıhtımın yapılmasıyla beraber kentin kamusal hayatının içinde cereyan ettiği bir kıyı caddesi oluşmuş oluyor. Kordonboyu, hem garla liman arasındaki bağlantıyı sağlıyor, hem posta ofisi, acenteler ve bankalar ile bir ticari nitelik kazanıyor, hem de kafe ve otel gibi yapıları içine alarak hareketli bir alana dönüşüyor. Ünlü orkestralar

geliyor, kentli kıyı bandında gezintiye çıkıyor. Son derece canlı bir kamusal alan. Denize yakın, prestiji yüksek. Levantenlerle zenginleşmiş elit bir bölge. Vitrin olması nedeniyle kent açısından da simgesel anlamı var. Fransızca kökenli bir sözcük olan Kordon'un coğrafi anlamı, kıyı şeridi. Kordon ayrıca bir mahallin, karantina ya da gümrük adına kolcular tarafından korunduğu hat anlamına geliyor. 1862'de dönemin valisi İzmir'e, "kordon" kazandırılması fikrini savunurken, sözcüğe gümrük kaçakçılığının önlenmesi anlamını yüklemiş. 1876'da tamamlanan Konak'tan Punta'ya kadar 3 bin 800 metrelik kıyı bandının tamamı Kordon olarak kabul edilse de asıl tanımlanan yer Pasaport'tan kuzeye doğru gazinolar, oteller, kulüpler, tiyatrolar ve konut alanlarından oluşan bölge.

GÜZEL GÖRÜNTÜ

Pasaport iş bölgesinin bitim noktası. Sınırdaki Avusturyalı bir ailenin işlettiği, Fransız stilinde yapılmış Huck Oteli var. Ardından Cafe Poseidon, Braserrie Gratz, Braserrie Budapest ve Kordon'un en ünlü yapılarından Kraemer Place. Binanın üst katındaki Clup Hellenique, 1922'de Mustafa Kemal Atatürk'ü ağırlıyor. Son derece elit bir yaşam tarzı; kültürel etkinlikler, revüler, danslar... Sayısız gazino ve kafeşantan (müzikli kahve), kulüp, sinema, tiyatro...

Jardin du Theatre, Theatre Lucas, Cafe Lucas, Hotel de la Ville, Concert America Theatre ve Clup des Chasseurs... İzmir'e en iyi filmleri ise Cafe de Paris. En güzel manzara Sporting Clup'un bahçeli kafeteryasında... Ardından Punta'ya kadar giden, "güzel görüntü" anlamındaki BelleVue ya da Bella Vista denilen konut alanı başlıyor. Hepsini bitişik nizamda iki katlı, cumbalı ve Sakız tipi. Kordon'un büyük kısmı, yangın sonucu kül olana dek alandaki kompozisyon böyle.

İZMİR PALAS

1922 yangınından sonraki süreç ikinci evre. Çünkü hem yangın hem de hemen ardından gelen mübadele ile Kordon'un sakinleri, yani azınlıklar kentten ayrılıyor. Bu süreçte liman da eski canlılığını yitiriyor ama bir kentin kıyı bandının uzun süre atıl kalması mümkün değil. Yangın yerinin ilk yapılarından biri, 1927'ye tarihli İzmir Palas Oteli. Bugün Kordon'da aynı yerde, aynı isimle işletilen bir yer daha yok. Tek değişen otelin görüntüsü olmuş. 1960'larda 27 oda yetmez hale gelince, o mimari örneği yapı yıkılıp, 1971'de daha büyük bir bina inşa edilmiş. İzmir Palas döneminde de önemli konukları ağırlıyor. Mustafa Kemal Atatürk burada 23 Nisan Balosu'na katılıyor. İsmet İnönü'de otelde konaklayanlar arasında. İzmir Palas yeniden inşa edilirken, 1969'da orta alana da sinema olarak ayrı bir bina yapılıyor. Bu sinemanın adı şimdilerde kapıları kapanan, İzmir Sineması. Kapılarını kapatana kadar Kordon'un yakın tarihli son

sineması olarak kayıtlara geçti. Bu sinemada filmler pazartesi günleri değişirdi ve o günler gala gecesi gibi geçerdi. 800 kişilik salon tıklım tıklım dolardı. Bir makinistin şöyle demişliği kayıtlardadır: "Pazartesi akşamları yukarı doğru parfüm kokusu yükseliyor."

GÜZEL VE HÜZÜNLÜ ANILAR

Doğma büyüme Alsancaklı olan Beria Yüreğil ile bir sohbetimizi anımsıyorum. Şöyle anlatmıştı Beria Yüreğil Kordon'a ilişkin anılarını: "O zaman Kordon, her türlü övgüye layıktı.

Karşıyaka bir kolye gibi önümüzde dururdu. Şimdi Yunan Konsolosluğu'nun olduğu yerde bir Levanten aile otururdu. Fransız Konsolosluğu'na bir misafir geleceği zaman o evde sofralar kurulurdu. Salonlarında sinema bile izlerlerdi. Şimdi ne o evler, ne o insanlar var. Kordon'da parke taşlar bile eskisi gibi değil. Daha önce o taşların çevresinde çimen çıkardı.”

YENİ MEKANLAR

1960'lara dek süren bu ikinci evre, 1965'te yapılaşmayı tetikleyen Kat Mülkiyeti Kanunu ile sonlanıyor. Birden binaların yükselmesiyle kıyı şeridi dönüşüyor. En başta insan ölçeği değişiyor. Ve yapılarda insanlar arasındaki denge bozuluyor. Tabii yine kıyı kullanımı var. Lokantalar masalarını dışarıya atıyor ve eski hayatın bir kısmı sürüyor. Yeme-içme ve eğlence faaliyetleri zaman içinde değişse de merkezi özellik sürüyor. 1991'e kadar süren üçüncü dönemde ise denizin kirlenmesi, bina yoğunlaşması, trafik ve otopark sorunu gibi bir dolu olumsuzluk var. Ama 1976'da “Sirena” ile yeni bir sayfa açılıyor. Sirena, Kordon'un prestijli kafelerinden... İlk olarak, “Odak Mağazası” adıyla oyuncakçı ve fotoğrafçı olarak açılan mekan üzerine, sonradan İngiliz-Alman tarzı bir pub fikri ortaya atılıyor. Sirena'nın dönüşümü de böylece gerçekleşiyor. Kordon farklı dönemlerden geçti, farklı eğlence alışkanlıklarına sahne oldu da balık restoranlarının yıldızı hiç sönmedi.

1981'de kurulan Deniz Restoran da Kordon ile özdeşleşti. Komilikten garsonluğa, oradan şef garsonluğa derken kendi mekanını açan Yılmaz Ramazan Çelikkaya unutulmaz. Deniz Restoran'ın kuruluş hikayesi de şöyle: Yılmaz Ramazan Çelikkaya, Kemal'in yerinde şef garson. Orada kendi yerini açmaya karar veriyor. Bugün hala aynı yerde olan mekanını açıyor. Çekirdekten gelen bir isim olarak müşterilerinin ne istediğini iyi biliyor ve zamanla işini büyütürken, Deniz Restoranı bir İzmir markası haline getiriyor.

OTOYOL VE SONRASI

1991, o sancılı sürecin habercisi. Hiç olmayacak şekilde tarihi rıhtımın ortadan kaldırılması gündeme geliyor. İzmir-Çeşme Otoyolu'nun şehir içi bağlantısı olarak Kordon boyunca hazırlanan yol projesi, yargı ve SİT kararlarına takılıyor. Kentin tüm sivil odakları söz konusu otoyol projesine şiddetle karşı çıkıyor.

SİT kararları ve yargı kararlarına karşın Kordon'a deniz dolgusu yapılıyor. Yarım kalan liman viyadükleri de o sürecin tanığı. Süreçte İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na seçilen Ahmet Piriştina, Kordon'daki otoyol projesini durduruyor ve alanı dönüştürüyor. Rıhtım büyüyor, Pasaport'tan Punta'ya uzanacak şekilde geniş bir Kordonboyu oluşuyor. Tartan bist ve bisiklet yolu gibi düzenlemelerle de yeni bir sosyal alan yaratılıyor.

Ülkemizin çiçek ihtiyacının önemli bölümünü karşılayan Bayındır'daki çiçek festivali renkli görüntülere sahne oluyor.

Çiçek Gibiyiz

Bahar geldiğinde dört yan yeşillenip çiçeklendi mi kuşlar şarkılarını çiçeklere söyledi mi nasıl da mutlu oluyoruz. Sanki ruhumuz yeniden çocuk zamanlarına dönüyor. Çiçekleri, bitkileri yaşamına fazlaca dahil etmemiş olanların bile soluk alıp verişi değişmiyor mu doğa uyandığında? Bu zamanlarda, doğanın bir parçası olduğumuzu duyumsamayan var mı?

Ve şimdi enerjimize diyecek yok. Baharla beraber, enerjimize daha da ivme katacak bir festivalin tam da orta yerindeyiz. Her yıl Nisan ayında milyonun üzerinde kişiyi buluşturan, Bayındır Çiçek Festivali geldiği noktada, yabancı ülkelere de ziyaretçi çekmeye başladı.

“Çiçeğin Başkenti” olarak nam salan Bayındır'da akıllara gelip de bulunamayacak bir çiçek çeşidi yok gibi.

Yılın 10 ayı boyunca çiçek yetiştirilen ilçenin tümü açık hava bahçesi niteliğinde. Yöre halkı, büyük emek vererek yetiştirdiği çiçekleri, bu yıl da Nisan ayındaki festivalde, ziyaretçilerine sunmaya hazır. İlçe, renkli buluşmanın yirmi yedincisine hazır. 1997 yılında başlayan ve 2010 yılıyla birlikte uluslararası boyut kazanan festival geldiği noktada, 1 milyonun üzerinde ziyaretçi çekiyor. Büyük bir kortej yürüyüşüyle başlayan, konserlerin düzenlendiği, gösterilerin sunulduğu, sergilerin açıldığı Bayındır Çiçek Festivali'nde yurtiçi ve yurtdışından gelen binlerce kişi el ele kol kola baharın gelişini kutluyor.

Yerleşimin eskileri, Osmanlı döneminde saraylara, medreselere Bayındır'dan gül fidanları gönderildiğini ve o dönemlerde Bayındır'ın, “gülbahçesi” olarak adlandırıldığını vurguluyorlar.

KOOPERATİFLER

Bayındır'da süs bitkileri adı altında çiçek üretimi yapan 250 civarında küçük ve orta ölçekli işletme bulunuyor. Bunun yanı sıra 600'ün üzerinde de sera mevcut. Üretimler seralarda ve açık alanda gerçekleştiriliyor. Son yıllardaki üretim artışıyla birlikte, süs bitkileri alanında ülkemizde ilk sıraya yerleşti. Yurtdışına da ihracat gerçekleştiriliyor. Bayındır'da çiçekçiliğin geçmişi Osmanlı zamanına kadar uzanıyor. 1980'li yıllara kadar evlerin bahçelerinde küçük ölçekte üretilen çiçekler,

semt pazarlarında satılıyordu. Takip eden yıllarda bu uğraştan ciddi gelir elde edilmesiyle yöre halkı daha geniş bahçelere ve seralara yöneliyor. Bu da ürün çeşidinin artmasına yol açıyor.

Şimdilerde çiçek ve yanı sıra mevsimlik ağaç üreten yöre halkı, ülkemizin her köşesine çiçek satışı yapıyor.

Bu alandaki faaliyetin artmasıyla kooperatifleşme yoluna gidiliyor. Sektöre yönelik tedarik işlemini gerçekleştiren ve ürünlerin pazarlamasını sağlayan iki kooperatif ile işler daha da açılıyor.

ÇEŞİTLER

Yaygın üretime geçildiği ilk yıllarda başat ürününün fesleğen olduğu Bayındır'da, gelinen noktada, yetiştirilen çiçekler ve ağaçlardan bazılarını sayacak olursak şöyle bir listeyle karşılaşırız:

Dayı Gülü, Mimoza, Akasya, Akçaağaç, Ihlamur, Kaya Kuduz Otu, Kokarağaç, Gülibrişim, Alman Papatyası, Aspidistra, Kartopu, Begonya, Akuba, Hanım Tuzluğu, Gelin Duvağı, Şimşir,

Cezayir Menekşesi, Katalpa, Bodur Akasya, Acemborusu, Katır Tırnağı, Sinameki, Menekşe, Kızılıcık, Demir Ağacı, Sedir, Erguvan, Japon Ayvası, Palmiye Gerdanya, Yalancı Servi, Bodur Palmiye, Dağ Muşmulası, Servi, Mor Salkım, Karayemiş, Kardeşkanı, İğde, Funda, Ökalyptus, Avize

Çiçeği, Kedi tırnağı, Aralya, Dişbudak, Koyungözü, Çayır Güzeli, Şakayık Sarmaşık, Çin Gülü, Ağaçhatmi, Yasemin, Hanım Düğmesi, Süs Şeftalisi, Ardiç, Mercan, Oya Ağacı, Ağaç Minesi, Aslanagzı, Meşe, Defne, Lavanta, Hanımeli, Kurtbağrı, Papatya, Ateş Çiçeği, Mahonya, Manolya, Tesbih Ağacı, Buz

Çiçeği, Ortanca, Çivit, Mersin, Zakkum, Amerikan Sarmaşığı, Sardunya, Şebboy, Fırça Çiçeği, Petunya, Fil Bahri, Hurma Ağacı, Çam Varbana, Kotanez, Pitospurum, Çınar, Kavak, Süs Eriği, Horoz İbiği, Leylandi, Süs, Narı Ateş Dikeni, Sumak, Yalancı Akasya, Mazan Milisa, Kuşdili, Söğüt, Mürvel, Lavantin, Rozet Yer Minesi, Damkoruğu, Bahçe Kül Çiçeği, Yalancı Karabiber, Keçisakalı, Süs Lahanası...”

SAKSIDAN MUTFAĞA

Festival kapsamında düzenlenen etkinlikler de birbirinden ilgi çekici. Çiçeklerden yapılan

reçellerin yarışmalarında Portakal Çiçeği Reçeli, İtır Çiçeği Reçeli, Gelincik Çiçeği Reçeli gibi tatlar damaklardaki yerini alıyor. En güzel balkon yarışması, ziyaretçileri yerleşimin ara sokaklarına çeken bir etken. Bayındır'ın tarihi sokaklarını gezen ziyaretçiler, ara sokaklardaki evlerin keşfe çıkıyor. Festivale gelip de belediye binasının fotoğrafını çekmeyen yok gibi.

1942 yılında Halk Evi olarak yöre taşlarından inşa edilen yapı, 1952 yılında Bayındır Belediyesi'ne tahsis ediliyor ve o günden bu yana yerel yönetim hizmetinin merkezi. Dış görünümündeki

tarihi dokunun yanı sıra iç mimarideki otantiklik ilgi çekiyor. Güler yüzlü insanları, mis kokan doğasıyla Bayındır Çiçek Festivali bahar aylarının gelişini kutladığımız bir şenlik alanıdır.

*şarapta gerçek, suda sağlık vardır
(In vino veritas in aqua sanitas)*

Antik Çağ'da "Bahar Bayramları" doğanın uyanışını kutlamak ve bereketi, şenlikler eşliğinde karşılamak için yapılıyordu. Ege Bölgesi'nde günümüzün şenliklerinin, festivallerinin izi sürüldüğünde, coğrafyamızın binlerce yıl önceki sakinlerinin yansıması görülüyor.

Dionysos ve Demeter: Bahar Bayramları

Editörümüz Ozan Yayman bahar sayısı için Antik Çağ'da bayram, festival ve şenlikler hakkında bir yazı kaleme alabileceğimi söyleyince bize ayrılan sayfalara sığacak şekilde bahar bayramlarından ikisini burada kaleme aldık. Çok tanrılı eski Yunan dininde Tanrı ve Tanrıçalar için adını ister bayram ister festival ister şenlik koyalım ama mutlaka arkasına bir inancı dayanak alan etkinlikler, yılın belli zamanlarında hemen her yerde yapılırdı. Elbette baş tanrı Zeus Olympos için Olympia'da yapılan, 'Olimpiyatlar' bayramların en ünlüsü, en eskisi ve bin yıl boyunca süren en uzun süre kutlanan bayram oldu. Bir başkası ise eski Yunan kentlerinin lideri konumunda olan Atina'da, Tanrıça Athena için yapılan, "Panathenik" bayram idi. Sportif yarışmalar içeren bu bayramların yanı sıra dinsel ve mistik yönleri ağır basan,

her yılın belli dönemlerinde Dionysos ve Demeter adına yapılan bayramlar gibi pek çok bayram da vardı. Burada bize ayrılan sayfalarda Dionysos ve Demeter adına yapılan iki bahar bayramını konu edeceğiz.

DİONYSSOS-ANTHESTERİA BAYRAMI

Eski Atina'da ve İzmir merkezli Ionia adı verilen bulunduğumuz kıyı bölgesindeki antik kentlerde ve doğal olarak İzmir'in kendisinde de "Şarap Tanrısı" olarak bilinen Tanrı Dionysos adına düzenlenen en kadim ve en önemli bayram Anthesterion (Şubat-Mart) ayında yapıldığı için adını bu aydan alan, "Anthesteria Bayramı" idi. Anthesterion veya Anthesteria "çiçek açmak" anlamına gelen bir fiil olan, "anthein" kökünden geliyordu. Anthesteria Bayramı 21 Mart'ta gece ve gündüzün

eşit olduğu günlerle örtüşen, Orta Asya'dan Balkanlara kadar geniş bir bölgede her ulusun kendi kültür değerleri ile yorumladığı, özü itibarıyla baharın gelişinin kutlandığı Nevruz kutlamalarının Antik Çağ'daki yansımasıdır. Bayram zamanı yeryüzüne çağrılan tanrı Dionysos'un yeraltından çıktığına inanılırdı. "Dithyrambos" adı verilen ilahilerde, "Şimdi zamanı geldi, şimdi çiçekler burada" denilerek,

Dionysos onuruna yapılacak olan bayram duyurulur ve tanrı yeryüzüne çağırılırdı. Dionysos üzüm, şarap ve bereketin tanrısı idi. Asmaların budandığı ve yeni ürün şarabın yarattığı coşkunluk ile toplumsal baskıdan sıyrılan bireyin canlı bir müzik ve dans vasıtasıyla vecd haline ulaştığı bu bayramda katılımcılar başlarında çiçeklerden yapılmış taçlarla doğada koşup eğlenirdi. Mitoslarda Dionysos ile ilişkili bayramlarda 'Satyros' gibi erkek ve 'Menad' gibi kadın olan bazı masalsı varlıkların da kutlama ve alaylara katıldıkları hayal edilmiştir. 'Satyrler' belden üstü insan belden aşağısı at ya da teke biçiminde olan, sarhoş olup kırlarda dolaşan, Menadların su perileri Nymphelerin peşinde koşan hayvani içgüdülere sahip erkek karakterlerdi. Dionysos'un coşkun tören alaylarında yer alan masalsı kadınlara Menadlar/ Bakkhalar adı verilirdi. Bakkhalar çıplak bedenlerini 'nebris' adı verilen

ceylan postlarıyla örten, başlarına sarmaşık çelengi saran, ellerinde 'thyrsos' adı verilen asma dalları sarılmış bir değnek ile dağda bayırda ormanda içtikleri şarabın etkisiyle kendilerinden geçmiş, çıldırmış bir halde koşarak tanrıya karışan, ulaşan kadın karakterlerdi.

ÜÇ GÜN BOYUNCA

Anthesteria Bayramı üç gün sürerdi ve her gün farklı bir isimle adlandırılırdı. İlk güne fiçı/küp günü anlamında 'pithoigia', ikinci güne testi/sürahi günü anlamında 'khouis', üçüncü güne ise çömlek günü anlamına gelen 'Khytrai' (tencere benzeri pişirme kabı) denirdi. Birinci gün Dionysos'un, tören alayı için hazırlanan, bir arabaya monte edilmiş tekne ya da gemi

modeli şeklinde düzenlenmiş tekerlekli bir araba ile kentte dolaştırılarak kentin merkezine getirilmesiyle başlardı. Dionysos burada maske takmış yüksek statüdeki bir rahip tarafından temsil edilirdi. Bu sırada mitoslarda anlatıldığı gibi Satyr ve Menad kılığındaki arabayı çeken, takip veya eşlik eden kimi inanç sahipleri coşkuyla ilahiler söylerdi. Festival sırasında yapılan etkinlikler bu dönemlere ait vazo resimleri ile kabartmalar üzerinde sık sık resmedilmiştir. Bu resimlerde gemiye benzetilmiş tekerlekli bir arabaya binmiş olarak Dionysos 'aulos' çalan Satyr adı verilen masalsı erkek figürler ile Menad adı verilen kadın figürler eşliğinde tapınağına gider şekilde gösterilmiştir. Kültürün görevlileri ilahiler söyleyerek tekerlekli gemiyi çeker durumda gösterilmiştir. Bugünde getirilen şarap küplerinin kapakları açılırdı. Küplerin kapaklarının açılmasıyla birlikte

Agorada Dionysos'u temsil eden direk ve Dionysos rahipleri

Anthesteria Bayramında Satyros kılığında bir genç erkek ve genç kıza temsilen sallanan bir Menad

Bir elinde Thyrsos, bir elinde şarap kabı Kantharos ile Dionysos

dünyadan yer altına giden yolun da kapıları rehber tanrı Hermes'in öncülüğünde yer altı tanrılarına ve ölülerin ruhlarına açılmış oluyordu. Ruhlar inanışa göre suya değil şaraba susamışlardı. Bu nedenle bu bayrama, "Ölülerin Bayramı" da denirdi. Ruhların küplerden yükselip tüm kente yayılan şarap kokularından etkilenerek yer altı dünyasından çıktıklarına, şarap küplerinin çevresine toplanarak şarap içtiklerine inanılırdı. Ölülerin ruhları "dipsioi" yani "susamışlar" olarak adlandırılırdı.

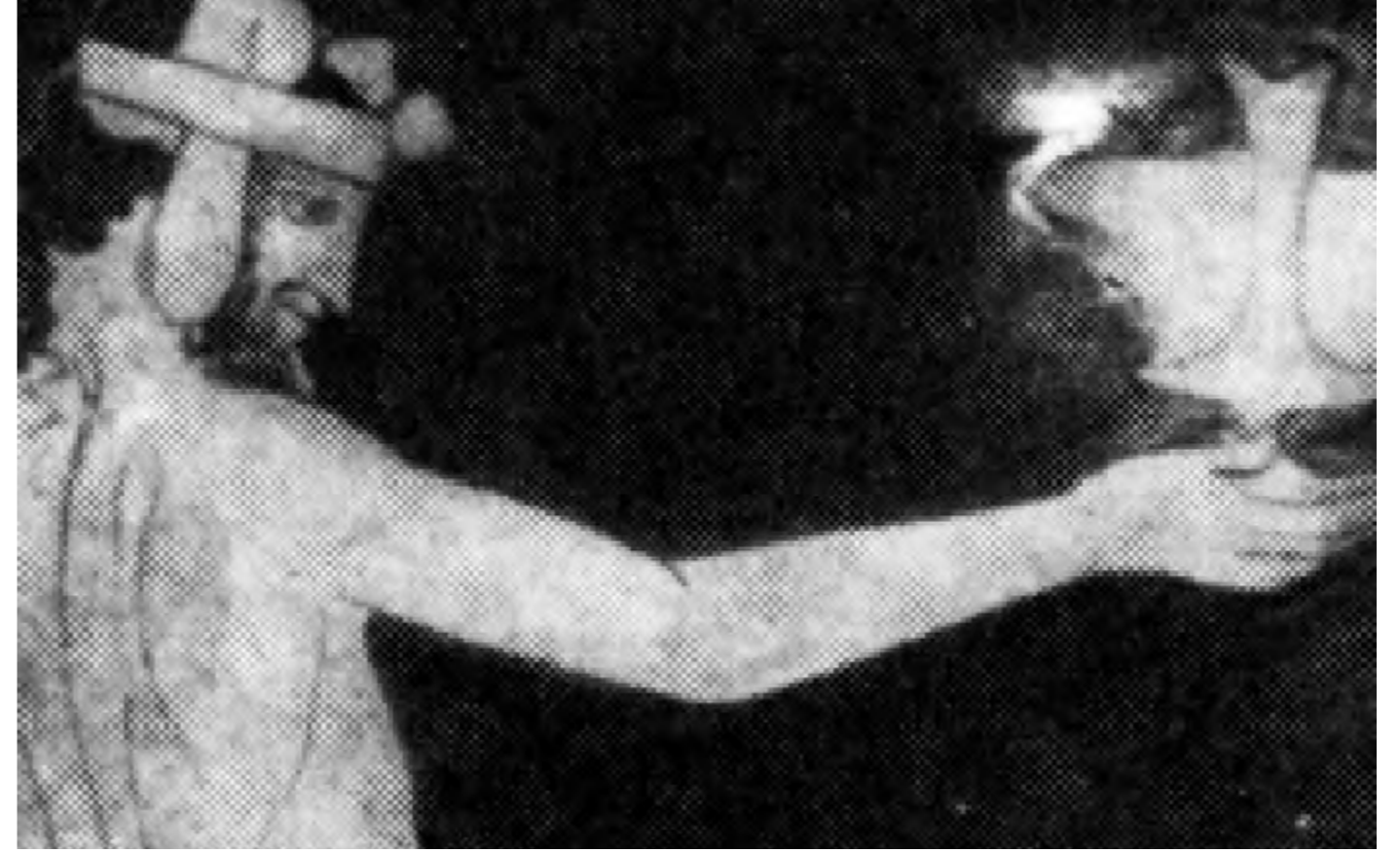
Ruhların kentin sokaklarında da uçuşarak dolaştığına inanılır bu yüzden halk onlardan korunmak için çeşitli önlemler alırdı. Bu önlemlerden en bilinenleri 'Akdiken' çiğnenip evlerin kapılarına zift sürülmesi idi. Gün boyu içilen şarabın sarhoşluğu içindeki ahali Dionysos tarafından kutsandıklarına ona ulaştıklarına inanılırdı. Öyle ki etkinliğin merkezi olan Dionysos Tapınağı'nın etrafındaki kutsal alanının içindeki kutsal pınarların suyuna bile şarap karıştırılırdı. Üç gün boyunca ilahiler söylenir, kendilerini tanrının masalsı kahramanı Satyrler olarak gören genç erkekler şarap içer, yemekler yer, kendilerini masalsı Menadlar gibi gören kızlar salıncaklarda sallanır, oyunlar oynardı. Öyle ki dönem vazoları üzerinde Satyros görümlü genç erkekler tarafından kızların salıncaklarda sallandıkları resmedilmiştir. İlk günün gecesinde şarap libasyonu (örneğin şarap gibi sıvı adağı) yapılırdı. Libasyonun yapılmasından sonra tanrı Dionysos'a dualar edilirdi. Bu duaların şu şekilde olduğu

bilinmektedir: "Senin bizlere armağan ettiğin şarap için ve bize onu nasıl suyla karıştırmamız gerektiğini gösterdiğin için, bize güç ve cesaret verdiğin için sana minnet duyuyor, teşekkür ediyoruz."

İKİNCİ GÜN

İkinci gün güneşin doğmasıyla birlikte ahali şarap küplerinden doldurdukları, güne adını veren "Khouş" adı verilen ve üç litre alan sürahiler ile şarap içip sarhoşluk hali içinde Dionysos'un vaat ettiği hayali dünyaya ulaşmaya çalışırlardı. Şarabın su gibi tüketildiği gün içinde ziyafetler verilir, kutlamalara erkek, kadın, yetişkin ve genç çocuklardan herkesin katılmasına izin verilirdi. Üç yaşına gelen çocuklara defne yapraklarından taç giydirilir ve üzerinde çeşitli oyun sahnelerinin, çocukların günlük yaşantılarından sahnelerin olduğu, içinde belki şarapla tatlandırılmış farklı meyvelerin suyu olan, yetişkinlerin sürahilerini taklit eden küçük Khouşlar dağıtıldı. Bu vesile ile çocuklar ilk çocukluk dönemini de sonlandırmış olurlardı.

İkinci günde gerçekleştirilen önemli etkinliklerden biri de agorada Dionysos kültürüne hizmet eden baş rahibin başkanlığında gerçekleştirilen resmi şarap içme yarışması idi. Çok sayıda davetlinin katıldığı yarışma flüt, lyra ve zil ile müzik eşliğinde yapılırdı. Aynı gün içinde gerçekleştirilen bir başka etkinlik de ilk gün yeraltı dünyasının kapılarının açılması ile ruhların yeryüzüne çıkışına rehberlik eden Tanrı Hermes'e yeryüzüne çıkıp

Anthesteria Bayramı'nda şarap içen başında tacı ile genç bir erkek

şehri dolduran ruhları tekrar yeraltına götürmesi için yapılan tahıl lapasından ibaret sunu idi. Bu sunu tanrıya ruhları götürmesi için bir çağrıydı ve aynı zamanda festivali bitirmek amacıyla gerçekleştirilirdi.

ÜÇÜNCÜ GÜN

Üçüncü güne lapaların servis edildiği kap olan "Khytra"dan yola çıkılarak "Khytrai" denilirdi. Çeşitli sebzelerden ve tohumlardan karıştırılarak lapalar hazırlanırdı. Lapaları ahaliden kimse yemezdi. Ruhların yediğine inanılan bu lapaların, ölünün ruhunu serbest bırakarak yeryüzündeyken yaşadığı yere geri dönmesini sağladığına inanılırdı. Şafak söktüğünde bayramın bittiğini gösteren

detaylı olarak bilemediğimiz bazı ritüeller yapılarak belki de yine ilahiler söylenerek ve dualar edilerek bayram tamamlanırdı. Bayramın bu son gününde Hermes'e yaptıkları sunulardan güç alan katılımcılar "Anthesteria bitti, artık gidin ruhlar" diye bağıRARAK dolaşırlardı.

KUTSAL EVLİLİK

Anthesteria Bayramı'nın ilk günü Dionysos'un temsili olarak bir gemi ile kente girmesi İzmir'de siyasi bir olay ile örtüştürülmüştü. MÖ 3. Yüzyıl'da dönemin askeri güçlerinden ikisi Suriye (Seleukoslar) ile Mısır (Ptolemaioslar) krallıkları arasındaki güç savaşında Batı Anadolu'nun liman kentleri zarar görürken İzmir'in de sıkıntılı

bir süreç yaşadığı bilinmektedir. Suriye Krallığı'nın kendi iç sorunları ile uğraştığı bir zamanda Mısır Krallığı'nın, Batı Anadolu kentleri üzerine sefer yaptığında İzmir kötü günler yaşamıştı.

Bu günleri anlatan daha geç tarihli antik kaynaklarda Khios/Sakız Adası'ndan gelen bir donanma ile İzmir'in ele geçirilmek istenmesi anlatisi ile İzmir'deki, Anthesteria Bayramı kutlamaları birleştirilerek bayram daha anlamlı hale gelmişti. Anlatıya göre bu yılların birinde, Anthesteria Bayramı'nda İzmirli erkeklerin şenliğe katılmak üzere Dionysos Tapınağı'na gittikleri gün Khios gemileri bunu fırsat bilerek İzmir'e yelken açmışlardı. Smyrna Tiyatrosu yakınındaki tapınakta kutlamalar yapan İzmirli son anda gemileri

Dionysos'un gemi formlu bir tekerlekli araba ile Satyrlar tarafından gezdirilmesi

görecik hızla limana inmişler ve saldırganları bertaraf ettikleri gibi kimi gemilerini de ele geçirmişlerdi. Sonraki yıllarda bu saldırı Dionysos'un gemi şeklinde donatılmış tekerlekli araç ile kente girip dolaştırılması ritüeli ile birleştirilmişti. Buna göre güvertesinde Dionysos'u temsil eden bir heykel veya Dionysos kültü baş rahibinin bulunduğu bir gemi (Trireme: üç kat kürekçili gemi) maketi limandan başlayarak bir

tekerlekli araç üzerinde Smyrna Agorası'na kadar taşınıyordu. Bazı anlatılarda Dionysos için temsili bir evlilik töreni yapıldığı da görülür. Tanrının eşini temsil eden bir kült heykeli kutsal yağlarla parlatılmış şekilde Dionysos'un tekerlekli gemi şeklindeki arabası ile daha önceden hazırlanan ve agoranın ortasında yer alan Dionysos'u temsil eden bir direğe götürülür ve kutsal evlilik (hieros gamos) ilahiler eşliğinde böylece gerçekleştirilmiş olurdu.

DEMETER VE THESMOPHORİA BAYRAMI

Sadece baharın başlangıcında değil güzün başlangıcında da Tanrı ve Tanrıçalara adanan bayramlar Antik Çağ boyunca kentlerde yapıldı. Bunlardan 'Thesmophoria' adı verilen bayram Demeter kültüne, Tanrıça Demeter ile kızı Persephone'yi konu alan mitoslara dayanıyordu.

Homeros destanlarında, "güzel saçlı kraliçe" veya "güzel örgülü Demeter" diye anılan toprak ve bereket tanrıçası Demeter tapınımı en erken inançlardan biridir. Neolitik Çağ'dan başlayarak şişman bir kadın görünümü altında temsil edilen, "Doğa, Doğurganlık ve Bereket" tanrıçalarının Demir

Tanrı Dionysos

Çağ'a kadar ulaşan bir formudur. Demeter'in bu kadar sevilen ve adına bayramlar düzenlenen tanrıça olmasının en büyük sebebi Neolitik Dönem ile birlikte tarıma dayalı ekonomiye bağlı topluluk kültürüne dayanmasıdır. Doğanın bereketliliği ile kadının doğurganlığı ve ayın 28 günde dünyanın etrafında dönmesi ile kadının adet görmesi ve diğer benzer paralellikler nedeniyle kadın ile doğa birlikte yorumlanmıştır.

Demeter, "Toprak Ana" kavramının kişileştirilmiş halidir. Demir Çağ'ın ataerkil anlayışı Ana Tanrıça'nın eskisine göre kudretini azaltsa da bir yandan Yunan kültür coğrafyasında Demeter'in, diğer yandan da örneğin Anadolu'da Artemis Ephesia, Artemis Sardiane gibi yerel formlarla Roma Dönemi içlerine kadar ayakta kalmıştır. Tanrıça Demeter antik çağın resim ve heykel sanatında çoklukla toprağın bereketini temsilen buğday başağı ve Hades tarafından kaçırılan kızını dünyanın her yerinde aramasını temsilen, bir meşale ile birlikte tasvir edilir.

Bu semboller aynı zamanda Tanrıçanın Baş Tanrı Zeus ile beraberliğinden olma kızı Persephone tasvirlerinde de görülür. Persephone'nin hayatı iki ayrı dünyada iki farklı yaşamı bize anlatır. Bu doğanın dönüşümü ile paralellik gösterir. Persephone eşi Hades ile 'Ölümler Ülkesi'nde olduğu süreç kış aylarını, annesi Demeter'in yanında olduğu süreç bahar ve yaz aylarını ifade eder ki baharda Persephone'nin yeryüzüne

Demeter ve Persephoneyi gösterir bir kabartma

çıkması ile doğa uyanmakta, ekinler boy göstermekte, bolluk ve bereket meydana gelmektedir. Bu nedenle Persephone haşhaş, meyve ve çiçek dolu sepetler ile birlikte tasvir edilir. Eşi Hades ile birlikte olduğu zamanlarda ise doğa geçici süreliğine ölmekte, bolluk ve bereket yerini çoraklaşmış, kar dolu tarlalara ve yapraksız ağaçlara bırakmaktadır. Persephone'in bir başka sembolü de içinden yılan çıkan bir sandıktı ve yılın bu verimsiz dönemini sembolleştiriyordu. Bir yoruma göre ise Persephone eski zamanlarda tahılın, tohumluk buğdayın hasattan ekime kadar yani yılın üçte biri olan dört ay boyunca yeraltı ambarlarında saklandığı tohumluk tahılın kişileştirilmiş hali idi.

Bir Dinos kap üzerinde Demeter ve Persephone

KURBAN TÖRENLERİ

Tanrıça Demeter için düzenlenen festivaller arasında en önemlilerinden biri Thesmophoria adı ile bilinen bayramdı. Bayram adını tanrıça Demeter'in sıfatlarından biri olan Thesmophoros, yani, "yasa koyucu" sıfatından almaktadır. Bayram tohumun toprağa serildiği aylar olan dönem takvimine göre Eylül-Ekim aylarında yapılır ve üç gün kutlanırdı. Her bir güne başka isim verilirdi. Birinci güne "Anados", ikinci güne "Nesteia" ve üçüncü güne "Kalligeneia" denilirdi. Bayramın 'Anados' (Yükseliş) adıyla bilinen ilk gününde örneğin Atina'da evlerde bulunan kadınlar evin hanımı eşliğinde tanrıçanın tapınağına giderek

bayram için hazırlıklar yapar, tapınağın çevresinde üç gün boyunca kalacakları çadırları kurarlardı. Ana besin maddesi buğday hasadının bol olması için dualar edilir, Demeter'e kurbanlar kesilirdi. İlk gün ayrıca tanrıçanın kaçırılan kızı Persephone'nin yeraltı dünyasından dünyaya yükselişiyle ilişkilendirilirdi.

Tanrıçanın hasat zamanı bereketiyle dünyaya gelmesini temenni eden kurban töreni de bayramın bir parçası idi. Çok sayıda doğum yaptığı için domuz öne çıkan kurbanlıklardan biriydi. Domuzun baş rolde olmasının bir nedeni de Hades'in, Persephone'yi kaçırırken, yer yarıldığı sırada yarığın içine domuzlarla birlikte domuz çobanının da düşmesi idi. Bayram günlerinde müstehcen şakalar yapılır, kadınlar tarafından bereket sembolü

Bir Amphora üzerinde Demeter, Hermes ve Kayıkçı

'Phalloslar' taşınırdı. Bayramın bu yönü yalnızca tarımsal bereket için değil, aynı zamanda kadının doğurganlığının artmasının da tanrıçadan istendiğine işaret etmektedir. Kurban etinin yanı sıra yılan ve Phallos şeklinde pişirilen kekler Persephone ve Demeter'in sunaklarının üzerine yerleştirilerek tanrıçalara sunulurdu.

BEREKET İÇİN

Kadınların yoğun katılım sağladığı bu bayramdan erkekler uzak dururdu. Gizlice şenliklere katılan erkeklerin kadınlar tarafından hadım edildiği söylenenler arasındaydı ve erkeklerin, kadınların kendi aralarındaki konuşmaları dinlemeleri bile yasaktı. Bayram etkinliklerine katılan

kadınların belli niteliklere sahip oldukları anlaşılır. Fahişelerin ve hastalıklı kadınların kutlamalara katılmasına izin verilmezdi.

Ancak yine de istisnalar yok değildi. Örneğin bir fahişenin diğer bir fahişeye gönderdiği mektupta: "Biz şimdi

kaçırılması karşısında yaşadığı yas ile ilişkilendirilirdi. Bugün oruç tutulur, kadınlar "anafrodizyak" olduğuna inanılan, cinsel dürtüleri

kadınlar özellikle tanrıçaya kendi doğurganlıkları için dua ederler ve kurbanlar keserlerdi. Amaçlarına bakıldığında burada aktarılan veya aktarılmayan bayramların, genellikle tarım toplumunun dinamikleri ile ilgili oldukları dikkat çeker. İhtiyaçlarını tarım ve doğadan karşılayan antik çağ

Thesmophoria şenliğini kutluyoruz. Yarın da Kalligeneia'yı kutlayacağız. Atinalı kadınlarla birlikte kurban sunmak için acele Atina'ya gel" yazmıştı. Festivalin ikinci gününe Nesteia (Oruç) adı verildi. Bugün Demeter'in kızı Persephone'nin

sönümleyen bitkiler üzerine uzanırlardı. Thesmophoria'nın üçüncü günü olan Kalligeneia (güzel doğum) idi ve bugünde

toplumunda, bolluk ve bereket içinde yaşama ve hastalıklardan uzak kalma isteği hemen her tanrı için bir veya birden fazla bayramın düzenlendiği, tanrılara kurbanlar kesilerek, ilahiler ve dualar edilerek seslerini onlara duyurmaya çalıştıkları görülür.

Dört Atlı Arabası ile Hadesin Persephoneyi kaçırma sahnesi

Yukarıdaki resimde; Oturur durumda Demeter elinde kızı Persephoneyi aradığı meşale buğday başakları betimlenmektedir.

Anadolu'nun on iki bin yıllık karakılçık buğdayı, İzmir'de yeniden toprakla buluştu ve atalık buğdaydan üretilen ekmekler, şimdi sofralarımızın vazgeçilmezi.

Berekettir Karakılçık

Anadolu'nun kadim buğdayı karakılçık üzerine İzmir'de yaşanan gelişmeler, atalık buğdayımızın etki halesini her geçen gün artırıyor. Son olarak, karakılçık buğdayından üretilen "ata ekmeği" TÜBİTAK projeleri arasına girdi.

Çeşme Yarımadası başta olmak üzere tüm kırsal alanlarda üretimine yeniden başlanan karakılçık buğdayı bir yandan yaygınlaşıyor bir yandan da ilgi odağı olmayı sürdürüyor. Yakın zaman içinde TÜBİTAK projesi arasına giren karakılçık buğdayı, özellikle genç kuşaklar arasında ilgi odağı olma yolunda ilerliyor. Anadolu'nun atalık buğdaylarından birisi olan karakılçık, gastronomi alanında şehrimizin cazibe unsurlarından birisi oldu. Gastronominin yanı sıra kadim kültürümüzün önemli yansımalarından olan, binlerce yıllık geleneğin sürdürülmesinde etken olan bu ünlü buğdayın, İzmir

genelinde yeniden yaygın olarak üretilmesi için yapılan girişimler etkisini göstermeye başladı. Günümüz beslenmesinin cazibe merkezi haline gelen Ege Bölgesi'nin toprakları, doğal lezzetleriyle değerini artırıyor. Yerel yönetimlerin üreticiye dağıttığı karakılçık buğdayı tohumları, buluştuğu toprakta artık daha çok boy verir oldu. Karakılçık buğdayı içerisindeki A, E, B, K vitaminleri ve zengin magnezyum, çinko, demir, kalsiyum minerallerinin besleyici gücüyle doyumu sağladığı gibi ekmek tercihi de hızla artış gösteren bir lezzet haline geldi. 12 bin yıllık ata tohumunun, "Başka Bir Tarım Mümkün" sloganıyla yeniden üretilmeye başlanması, üretim alanlarında da farklı bir kültürel etki yarattı. Unutulmaya yüz tutmuş bir lezzetin tekrar sofralardaki yerini bulması, yaşam alanlarında şenliklerle karşılanır oldu. Yer yer taş değirmenlerde öğütülen kadim buğdaydan elde edilen ekmekler, sofralardaki tercih unsuru oldu.

TOHUM TAKAS ŞENLİKLERİ

Uzun yıllar önce İzmir'in kırsal alanlarında başlayan "Tohum Takas Şenlikleri" kapsamında geçmişi binlerce yıl önceye uzanan tohumlar gün yüzüne çıkmaya başladı. Köylülerin kuşaklar boyu özenle sakladıkları tohumlar etkileşim alanına girdi. Bu bu şenlikler karakılçık buğdayının da yeniden önünü açan unsur oldu. 2011 yılında Gödençe Köyü'nde bir torba tohum ile başlayan karakılçık buğdayının toprakla buluşması sürecinde, günümüzdeki üretim alanı 12 bin dönüm alana yayılmış durumda. Çeşme Yarımadası'nda başlayan

yeniden üretim kapsamında ilk tohumlar Seferihisar, Çeşme, Karaburun, Urla, Menderes hattında toprakla buluştu. Ardından Ödemiş, Tire, Bayındır, Kemalpaşa çevresindeki üreticiye ulaştırılan tohumlar toprağa döküldü. Peşi sıra Bakırçay Havzası'ndaki yerleşimler atalık tohumu toprağa ekti. İzmir genelinde gerçekleştirilen karakılçık buğdayı üretiminin bu yıl daha da artırılması planlanıyor. İzmir'deki gelişmelerin ardından ünlü buğday Manisa, Burdur ve Denizli'de de üreticilere ulaşmaya başladı.

HER KESİMDEN

Şimdi İzmir genelinde yaygın biçimde üretimi yapılan karakılçık buğdayının üreticileri arasında gençler ve kendisine ek iş imkanı arayanlar da yer alıyor.

Kent merkezindeki yaşamlarının ardından yönünü kırsala çeviren emekliler, yerel yönetimlerinden aldıkları tohumları toprakla buluşturuyor. Çiftçilerin yanı sıra geniş bir profilden üreticiye olan bu atalık buğdayın etrafında biçimlenen hayatlar, kökleri binlerce yıl önceye uzanan kadim şehrimizin ayrıcalıklı bir geleneğini sahiplenme biçimi olarak yansıyor.

Tüm bu gelişmelerin yanı sıra İzmir'deki üniversitelerin gastronomi bölümü öğrencileri de karakılçık buğdayı üzerine çalışıyor. Bir yandan ata buğdayının genetik özelliklerini inceliyorlar bir yandan da sahada üretim yapıyorlar. Öğrenciler ürettim sürecine dahil oldukları karakılçık buğdayının taş değirmenlerde öğütülmesine de eşlik ediyor.

Emeğin bayramı olan 1 Mayıs'ın, Türkiye'de ilk kez 1905 yılında İzmir'de kutlandığına dair tarihsel verileri referans alıyoruz. Şehrimizin, yüz yirmi yıla dayanan bu geleneği olanca coşkusuyla sürüyor ve her 1 Mayıs'ta meydanlar emek bayramını kutlamak için dolduruluyor.

Kalp Atışlarını Özgürlük Çılgılığı Saydığımız Zaman: 1 Mayıs

1970'li yıllar - İzmir'deki 1 Mayıs kutlaması

1 Mayıs'ın ülkemizde ilk kutlaması, 1900'lü yılların başlarına uzanır. İlk kutlama ile ilgili olarak, değişik kaynaklarda farklı yaklaşımlar olsa da çoğunlukla 1 Mayıs'ın ilk olarak, 1905 yılında İzmir'de kutlandığı genel kabul görmektedir. Osmanlı döneminde yapılan bu ilk kutlamanın, İzmir'in eski semtlerinden olan günümüzün Basmane-Altınpark'ta, artık yerinde olmayan tarihi çınar ağacının altında yapıldığı bilgisi vardır.

İLK KUTLAMALAR

Görüldüğü gibi, pek çok ilklerin kenti olarak bilinen İzmir'imizin, toplumsal mücadele açısından çok önemli bulduğumuz, böylesine anlamlı bir ilki daha vardır.

O yıllarda Osmanlı kentleri içinde işçi örgütlenmesinin en gelişmiş yer olduğu bilinen Selanik'te, 1911 yılında, 1 Mayıs kitlesel olarak kutlanır. İstanbul'daki ilk kutlama için de 1912 tarihi verilmektedir. Bu ilk kutlamaların ortak özelliği, bu kentlerin birer liman kenti oluşu ve kutlamalara genellikle tütün ve liman işçilerinin önderlik yapmaları ve katılmalarıdır. Ülkemizde 1923 yılında, yasal olarak 1 Mayıs günü işçi bayramı olarak ilan edilir. Ancak hemen ardından 1924'te kitlesel olarak kutlanması engellenir. 1925 yılında çıkarılan Tahrir-ü Sükûn Yasası ile işçi bayramının kutlanması yasaklanır. Ve bu yasak uzun yıllar sürer. Ülkemizde pek çok genç insan gibi 1960'lı yılların sonları ve 1970'li yılların başlarında, 1 Mayıs'ın, bütün dünyada, o yıllarda ülkemizde olduğu gibi, "Bahar Bayramı" değil, "İşçi Bayramı" olduğunu öğrenmiştik. 1 Mayıs ile ilk fiili ve aktif buluşmamız, 12 Mart dönemi sonrasındaki yıllara denk düşer.

1 MAYIS MARŞI

1975 yılının 1 Mayıs'ını İstanbul'da yaşadık. İstanbul'un, Tepebaşı Semsit'inde yer alan Tepebaşı Salonu'nda, 1 Mayıs İşçi Bayramı kutlama etkinliği düzenlenmişti. O gün 1 Mayıs Marşı'nı ilk kez duymuş ve orada hazır bulunan kitleyle birlikte hep beraber söylemiştik.

Toplantıda, İstanbul'daki bazı büyük fabrikalardan işçi temsilcilerinin, 1 Mayıs üzerine konuştuklarını anımsıyorum. O gün ilk kez duyduğum ve söylediğim 1 Mayıs Marşı, adeta yüreğime işlemişti. Aynı günün akşamı, aynı salonda, Ankara Sanat Tiyatrosu oyuncularının sahneye koydukları "Ana" oyununu izlemiştik. O akşam, gündüz hep birlikte söylediğimiz marşın, ana rolünü rahmetli Meral Niron'un başarıyla oynadığı oyunun müziği ve

şarkısı olduğunu öğrenmişim. Oyunda, 1 Mayıs Marşı'nın her söylenişinde, gündüz yaptığımız kutlamanın da etkisiyle, bütün salon hep birlikte söylemiştik. Bugün bile her 1 Mayıs kutlamasında ve 1 Mayıs Marşı'nı söyleyişimizde, 1975 yılının İstanbul'unu, Tepebaşı'sını ve ilk 1 Mayıs kutlamasını anımsarım. Değerli besteci Sarper Özsan'ın sözleri ve müziği ile 1 Mayıs Marşı, o yıllardan günümüze süzülür gelir ve yürek tellerimizi titretir.

KİTLESEL KUTLAMALAR

19 yaşında içinde yer almaktan onur duyduğum 1975 1 Mayıs kutlaması, konuyla ilgili pek çok kimse tarafından bilinmez. Ülkemizde ilk kitlesel kutlama, 1976 yılında Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK) tarafından İstanbul Taksim Meydanı'nda düzenlenen kutlamadır. O dönemlerde, doğduğum ve ilk gençlik yıllarımın geçtiği Alaşehir'de de 1 Mayıs kutlanıyordu. Dönemin gençleri olarak kurduğumuz Alaşehir Kültür ve Dayanışma Derneği (AKDD) tarafından, 1976'da Şehir Sineması'nda düzenlenen ve Aşık İhsani'nin katıldığı, 1 Mayıs gecesinde yer aldım. O dönemlerin Alaşehir'inde hiçbirimizin otomobili yoktu. Harçlıklarımızdan topladığımız parayla taksi tutup, Aşık İhsani'yi bir gün önce konser verdiği Salihli'den getirilişimizi hiç unutmuyorum. O birliktelikle Aşık İhsani'yi yakından tanıma fırsatım oldu.

MEŞALELİ 1 MAYIS KUTLAMASI

O yıllarda Alaşehir ve Sarıgöl yakınlarındaki Afşar Barajı'nın inşaatı sürüyordu. 1976 yılının 1 Mayıs kutlamasında, Afşar Barajı işçileriyle birlikte, "Yaşasın 1 Mayıs İşçi Bayramı" sloganını haykırarak ve meşaleler taşıyarak, Alaşehir'in çarşısından geçişimiz, 1 Mayıs'la ilgili anılarımız arasında önemli bir yer tutar. Aşık İhsani'nin konser verdiği gecede ve gündüz kiremit fabrikalarında, DİSK'in 1 Mayıs bildirilerini ve gazetelerini dağıtmıştık.

1977 ve 1978 1 Mayıs'larını, İstanbul Taksim Meydanı'nda yaşadık. 37 insanımızı yitirdiğimiz kanlı 1 Mayıs'ta yaşadıklarımızı, elbette hiçbir zaman unutamayız. Onca kırıma, baskıya ve tehdide karşın, 1978 1 Mayıs'ında yüz binlerle birlikte yine Taksim'deydik.

1979
İZMİR KUTLAMASI

Bildiğimiz kadarıyla bugüne kadar İzmir'de yapılan 1 Mayıs kutlamalarının en büyüğü ve kitlesel olanı 1979 yılında gerçekleştirilmiştir. O yılın 1 Mayıs'ında İstanbul'da sokağa çıkma yasağı ilan edilmişti. DİSK'e bağlı sendikalar, 1 Mayıs'ı İzmir'de kutladılar. Türkiye'nin pek çok yöresinden işçiler, emekçiler, İzmir'e akın ettiler. Aynı gün, sendikalar dışında farklı gruplar tarafından Karşıyaka'da da kutlama yapıldığını anımsıyorum.

1970'li yılların ikinci yarısı, 12 Eylül öncesi dönem, siyaset rüzgarlarının güçlü estiği yıllardı. O dönemde ben de Alsancak'ta bulunan Tariş Üzüm İşletmeleri'nde işçi olarak çalışıyordum. İşyerimizde DİSK'e bağlı Gıda İş Sendikası örgütlüydü. Ben de genç bir DİSK üyesi olarak, diğer işçilerle birlikte 1 Mayıs kutlamalarına büyük bir coşkuyla katıldım. Bizim çalıştığımız işletmenin de bulunduğu yöre, pek çok sanayi tesisinin ve fabrikanın yan yana yer aldığı bir bölgeydi. O dönemde Alsancak'ın arka tarafları, Tariş ve Tekel İşletmelerinin, Sümerbank'ın, Şark Sanayi'nin başını çektiği irili ufaklı pek çok üretim

birimiyle doluydu. Buralarda çalışanların çoğu sendikalıydı. Önemli bölümü de DİSK üyesiydi.

'1 MAYIS, 1 MAYIS İLK DİLEĞİMİZ, YAŞATACAK SENİ TUNÇ BİLEĞİMİZ'

Bizler gıda işkolunda çalışan DİSK üyeleri olarak, diğer çevre fabrikalarda çalışan işçi arkadaşlarla birlikte, 1979 1 Mayıs kutlamalarına günler öncesinden hazırlanmaya

başladık. 1 Mayıs sabahı fabrikalarımızın önünde toplandık. Yürelerimiz kıpır kıpır, coşku doluydu.

O gün, 1979'un 1 Mayıs'ında tıpkı şenlik alanına giden çocukların duyduğu heyecana benzer hissi yüreklerimizde duyumsayarak; ellerimizde pankartlar taşıyarak ve 1 Mayıs ile ilgili sloganlar haykırarak, marşlar söyleyerek; fabrikalarımızın önünden "Saat Kulesi"nin olduğu alana kadar yürüdüğümüzü anımsıyorum.

Belleğimde yer eden bugün bile unutamadığım slogan, "1 Mayıs, 1 Mayıs İlk Dileğimiz, Yaşatacak Seni Tunç Bileğimiz" idi. 1 Mayıs kutlamaları için merkezi toplanma alanı, o günlerde "Tarla" olarak adlandırılan Konak'taki dolmuş ve otobüs duraklarının bulunduğu geniş alandı. O gün miting alanı tam bir bayram yeriydi. Davullar çalıyor, türküler söyleniyor, halaylar çekiliyordu... Daha sonra Konak'tan Cumhuriyet Meydanı'na doğru, 1 Mayıs yürüyüşü başladı. Bizler de DİSK üyesi gıda işçileri olarak pankartlarımızla yürüdük.

Cumhuriyet Meydanı kalabalığı almadı. Katılanlar, ara sokaklara kadar uzandı. DİSK'in efsanevi Genel Başkanı Kemal Türkler'in konuşmasını ve 1 Mayıs mesajlarını can kulağıyla dinledik.

O günle ilgili fotoğrafları hala arşivimde titizlikle koruyorum.

1 MAYIS'LAR UNUTULMAZ

Ülkemizin toplumsal mücadele tarihinde olduğu gibi, İzmir'in toplumsal mücadele tarihinde de 1 Mayıs'lar önemli bir

yer tutar. 1979 kitlesel İzmir kutlamasından sonra, 12 Eylül döneminin zor koşullarında, farklı biçim ve yöntemlerle, İzmir'de 1 Mayıs her daim kutlanmıştır.

Bizim kuşağın anılarında, 1 Mayıs'ların önemli ve anlamlı bir yeri vardır. 1 Mayıs'lar unutulmaz. Bunca yıldan ve yaşananlardan sonra; bugün bile, bizler, eski kuşaklar olarak, 1 Mayıs'ı nerede olursak olalım, hangi yaşta bulunursak bulunalım, aynı heyecanla ve coşkuyla kutluyoruz.

Bu köyde bir asra dayanan tiyatro kültürü var. Daha İzmir Devlet Tiyatrosu kurulmadığı yıllarda, 1932 yılında tiyatrolarının ilk adımını attılar ve temsilini köy meydanında gerçekleştirdiler. Ardından tiyatro salonlarını inşa ettiler. O gündür bu gündür köylülerin sahnelediği oyunlara ilk önce İzmir geneli, ardından da tüm ülke alkış tuttu. Temsili yapılan karakterler oyuncuların lakabı oldu. Urla'nın Bademler halkı ve Bademler Köy Tiyatrosu'dur sözü edilen...

Bir Dünya Bademler Olsa

Ülkede bir köy düşünün ki tiyatro salonu olsun. Hatta tüm oyuncuları köylülerden oluşsun. İlk oyun 1932 yılında sahnelensin. İlkokul cumhuriyet ile yaşıt, okuma odası yetmiş dört yıllık olsun. Yaşayanlarının hayat hikâyelerinden yola çıkılarak çekilen film başyapıtlardan sayılsın, karakterler roman kahramanı bilinsin. Oyuncak müzesi olsun hem de eşi benzeri bulunmayan. Tarihsel süreçlerini yansıtan etnografya müzesi bile kurulsun. Bir de denilsin ki; "Burada yaşayanlar, cumhuriyetin aydınlanma devrimini daha ilk günden benimsedi..." Gençler kızlı erkekli köy meydanında toplansın da yaşama dair edebiyatla, felsefeyle başlayan sohbetler yapsın.

Fotoğraf: Kemal Taştan

Antik dönemlerden aldıkları geleneklerini sürdürsünler ve tiyatroyu başat kültürleri kabul etsinler. Hem de bu tiyatro kültürü o köyde yüz yıla dayansın... Yüz yıla yakın bir zamandır, bir köyde, tiyatro oynansın ve o sahnenin aktörleri, o köylülerden oluşsun! Böyle bir yer var...

Ülkemiz şartlarında bir köy için hayal diye sayılacak olguların tümü İzmir'in Türkmen Alevi-Bektaşî Köyü Bademler'de yaşamsal karşılığını buluyor. Satır başlarıyla sıralayalım: Bademler İlkokulu cumhuriyet ile yaşıt. Okuma, yazma odası 1932 yılında kuruluyor ve o tarihten bu yana açık. Daha İzmir'de Devlet Tiyatrosu olmadığı dönemde Bademler'de halk, köy meydanında tiyatro oyunları sahneliyor. İlk temsil tarihi 1932. 1937 yılında Bademler Tiyatrosu kurumsal kimlik kazanıyor. İzmir'in unutulmaz Valisi Kâzım Dirik, 1932 yılında köyde Tarım Kredi Kooperatifi kurduruyor. Kâtibi de köyden seçiyor. 1962 yılında Bademler Kalkınma Kooperatifi hayata geçiyor. Arkeolog Musa Baran, Türkiye'nin ilk oyuncak müzesini Bademler'de kuruyor.

Ege uygarlıklarının izini süren, soluyan ve yaşatan Bademler halkının mayası, köye 1926 yılında gelen öğretmen Mustafa Anarat'ın katkılarıyla daha da pekişiyor ve bugün adı değil Ege Bölgesi'nde, Türkiye genelinde "aydınlık köy" olarak bilinen Bademler biçimleniyor. Ararat, köye ilk geldiğinde halk yoksul. Tarlada, bağda, bahçede çapaya gidiyor ya da mendil kadar küçük toprağını işleyerek yaşamını kazanıyor. Mustafa Hoca, Türkmen geleneğiyle Alevi-

'Artiz Mektebi'

Bektaşî kültürünü harmanlayan yöre insanının bu artısını, üst üste tuğla örercesine işliyor. 1937 yılında köyden ayrılma vakti geldiğinde arkasında örnek diye gösterilecek bir köyün, ilk neslini bırakıyor. Köyde birisi, birisine bir el veriyor derken o birisi gidiyor aldığı güç ile bir başkasına dayanak oluyor. Bademler'de yaşamlar biraz da Edip Cansever'in "Yerçekimli Karanfil" şiiri gibi... Şimdi sadece bunu yazar isek, "Neyzen'i niye yazmadın Neyzen'i" derler. Anlatalım o halde:

CUMHURİYET MAYASI

Bademler Köyü'nün sihri, 92 yıldan beri "perde" dedikleri köy tiyatrosu. 1932 yılında Mustafa Anarat adında bir yedek subay öğretmenin kendi çabasıyla gençlerden oluşan bir tiyatro gurubu kurmasıyla başlayan tiyatro geleneği, hala sürüyor. Tiyatro kadrosunun tamamı köylülerden oluşuyor. Gündüz tarla idi günlük işler idi derken akşam da tiyatro! Buradaki tiyatro geleneği aslında yakınlardaki

'Murtaza'

Antik Kent Teos'a, oradaki Dionysos'a kadar uzanıyor. Şimdi ise her yıl Mayıs ayının ilk haftası Bademler Tiyatro Şenliği düzenleniyor. İzmir'de henüz Devlet Tiyatrosu kurulmadığı yıllarda vardı Bademler'de tiyatro.

Mustafa Kemal Atatürk'ün en yakınındaki isimlerden olan ve Aydınlanma Devrimi'ni yaymak için kendisini adayın öğretmenlerden birisiydi bu tiyatro temelini atan. Adı Mustafa Anarat. Şimdi adını taşıyan sahnede, onun yetiştirdiği kuşakların çocukları ve torunları yeni oyunlar sahneliyor. 1882 yılında Niğde'de doğan Mustafa Anarat, öğreniminin ardından Selanik'e vergi memuru olarak atanıyor. Ardından evlilik, İstanbul tayini, Edirne tayini derken İzmir'e geliyor. İzmir'de ticaret hayatı derken Kurtuluş

Savaşı'nda cephede Anarat... Süreç içinde Atatürk'ün güvenini kazanan bu genç idealist, Cumhuriyetin temellerinin atıldığı süreçte aydınlanma savaşımı için görevlendirilir. Kurtuluş Savaşı'nın ardından İzmir'e, ailesinin yanına dönüp

tekrar ticaretle uğraşmaya başlayan Mustafa Anarat, 1928 yılında Bademler Köyü'ne yedek subay olarak atanıyor. Göreve başlamasıyla ilk olarak köyde kütüphane kuruyor. 1930'lu yılların başında kurulan kütüphane sürecini o zamanki adı,

'Gitme Aklım Sende Kalır'

"piyes" olan gösterilerin, temsili süreci takip etmiş. Anarat'ın köylü öğrencileri tarafından hazırlanan ilk piyes, köy meydanında sahnelenen "Yarım Osman" oyunu ve sene 1932.

Sonra, 1936 yılında orta oyunu olarak sahnelenen, "Yarım Osman" çıkar sahneye. Sonra, köy meydanında, "Çoban Memiş" oynanır. 1947 yılından itibaren de kadınlar da oyunlarda yer almaya başlıyor. Bademliler günümüzde, Kültür ve Sanat Derneği çatısı altında hazırladıkları oyunlarını, 1969 yılında açılan Bademler Köy Tiyatro Binası'nda sahneliyorlar. Ve Bademler'de tiyatro ile hayat öylesine iç içe geçmiş ki bazı köylüler mezar taşlarına, rol aldıkları oyunlardaki adları ve lakaplarıyla gömülmek istediklerini vasiyet ediyorlar. Üstelik bu vasiyet karşılığını buluyor. Mustafa Anarat nerede mi? Elbette o şimdi göklerde bir yıldız. 1961 yılında sonsuz uykusuna yattı ve adı Bademler Köy Tiyatrosu'nda yaşamayı sürdürüyor.

Tiyatronun Genç Oyuncuları Dramaturg Haluk Işık Yönetiminde Oyunun Metnine Çalışıyorlar

LAKAPLAR OYUNLARDAN

Tiyatro sahnesinde rol almayan köylü yok gibi. En başarıyla yansıttıkları karakter kahramanının adıyla anılıyorlar oyundan sonra. Ve ömür o rolün kahramanı olarak tamamlanıyor. "Şadi Bey", "İmam", "Yahudi Madam", "Biriketçi", "Hınzır" bunlardan bazıları. Geçmiş yıllardan Şadi Bey ile tanışıklığımız var. Nüfus kağıdındaki ismi Hüseyin Kınık ama gel gör ki, kendi dahil kimseler bu ismi kullanmadı. Bademler'de hep Şadi Bey olarak bilindi. Birisi soru soracak olsa, "Şimdi Şadi Bey.." diye başlardı söze. Tanıdıkları onu arıyorlarsa, kahvehaneye gelip ahaliye, "Şadi Bey'i göreniniz var mı?"

'Hoş Geldin Amerika'

derdi. Kendisi inanmış, köy halkı inanmış biz niye inanmayalım. Şadi Bey ilk oyununu 1934 yılında "Hasan Ağa" ile sahneler. Oyundaki ağalardan Şadi Bey'i canlandırır. Şadi Bey'in, oynadığı diğer oyunların başlıcaları, "tak Ali", "Yüz Akı", "İlan Hatası", "Boş Beşik" ve "Paydos" olarak biliniyor. En son 1970'li yıllarda tiyatrodaki rol aldı ve sonrasında yaşamının sonuna kadar izleyici koltuklarında yer aldı.

'Bir Oyun Cini'

Tiyatro ile Bademler arasındaki ilişkiyi şu sözlerle aktarırdı: "Bizi izlemeye gelenler ya kahkaha ile ayrılırsın aramızdan ya da gözyaşlarını silerek dedik yıllarca. Bunda da başarılı olduk. Bademler'deki tiyatro tüm köylüleri yaşama hazırladı. Şimdi her bir köylü dünyanın neresine giderse gitsin tutunacak bir dal bulur. Çünkü bu köyün insanı yaşamın dramını da biliyor gülmecesini de."

YARATILAN FARK

Bertolt Brecht çok uzun yıllar önce söylemişti, "Tiyatroya gelen günahıyla gelsin. Yüzleşsin, arınsın öyle ayrılınsın." Şadi Bey de şöyle söylerdi: "Bizim tiyatromuza gelen ya gülerken ya da gözyaşlarını silerek ayrılırsın yanımdan." Bademler'in farkı bu tavrı işte.

SUSUZ YAZ

Türkiye'nin uluslararası alanda ödül aldığı ilk sinema yapımı "Susuz Yaz" da, Bademler'de çekiliyor. Necati Cumalı'nın yöre insanının yaşadıklarından yola çıkarak kaleme aldığı aynı adlı yapıtında köylüler de rol alıyorlar. Cumalı o dönem, Urla'da avukatlık yapıyor. Aldığı dava, Bademler'in kuzeyindeki Ovacık'ta su yolunun hangi tarlaya akacağı

Köyün Gençleri

konusunda çıkan tartışma ve sonucu cinayetle biten bir dram. Cumalı bu yaşanmış öyküden edindiği izlenimleri, "Susuz Yaz" adıyla kitaplaştırıyor ve ardından sinema filmine uyarlanıyor. Metin

Erksan 'ın çektiği filmde Hülya Koçyiğit, Erol Taş gibi isimler de yer alıyor ve bugün Bademler'de hepsinden saygıyla söz ediliyor. Susuz Yaz da rol alan köylülerin mağrurluğu bir ayrı burada.

ANTİK GELENEK

Mezarlığı da bildik gömü alanlarından değil. Mezar taşlarında, nice şairlerin ve yatanların kendi dizelerinden oluşmuş şiirler.. Trafik kazası geçirmiş karı koca. İki de yitirmiş yaşamlarını, yan yana gömülmüşler ve tek mezar taşının altında birleşmişler. Taşın üzerini kocanın eşine duyduğu aşkı yansıtan dizeler. Yıllar önce genç yaşta yaşamını yitiren bir başkasının mezar taşında, Çiğdem Talu 'nun sözleri: "Ya mevsiminde bir çiçeğin, ya pembesinde/ Bazen de bir söğüt dalının serin gölgesinde/ Yaşa dostum gönlünce ömrünün keyfini sür/ İnsanlar değilse de/ Kelebekler özgürdür..." Ölümü; "kalanlara selam olsun" diye karşılayan, yaşamı doya doya soluyun diye mezar taşlarına not düşen Bademler'in sakinleri, ülkemizin eşsiz zenginliğidir.

SUSUZ YAZ

METİN ERKSAN: 1929'da Çanakkale'de doğdu. İstanbul Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünden mezun oldu. İlk filmi «Aşk Veysel'in Hayatı»dır. M. Erksan «Dokuz Dağın Efesi», «Gecelerle Ötesi», «Yılanların Öcü» ile şöhret yapmıştır.

Rejisörünün ağzından yılın Türk filmi

TANRILAR Tanrısı ZEUS, insanlara kızdı. İnsanların cezalandırılması gerekti. Ceza verildi. Gerçekten de büyük bir ceza oldu bu. Zeus, insanların elinden ATEŞİ aldı. Artık, yeryüzü soğuk ve yaşanmaz olmuştur. İnsanların dostu Titan oğlu PROMETE, ateşi Zeus'tan çalıp insanlara geri verdi. Promete'ye kızan Zeus, bu sefer onu cezalandırdı. Tuttu, Promete'yi bir kayaya bağlattı. Tarih boyunca düşmanlarıyla savaşan her bir insanın öncüsü olan Promete, burada yıllarca tutuldu.

Yeryüzünün üçüncü insanı Adem-Havva oğlu KABİL, kardeşi HABIL'i öldürdü. Böylece insanlığın ilk cinayeti işlendi. Tanrı, Kabil'i cezalandırdı. Onu yeryüzünde mekânsız yaptı. O gün bu gündür, Kabil'in ruhu insanogulları arasında dolaşır, durur. Cinayetleri, bu kötü ruh işler insanlara.

Osman Kocabaş (Erol Taş), önce köylülerin suyunu kendi tarlalarına çevirdi. Kardeşi Hasan Kocabaş (Ulvi Doğan), onun bu hareketine engel olmak istedi, ama Osman'ın sert tutumu yüzünden birşey yapamadı. Köylüler, susuz ve ürümsüz kaldılar. Topraklarını yoksulluk ve kötülük kapladı. SUSUZ YAZ'lar birbiri ardınca geçip gittiler.

Oyuncu Pınar Güntürkün, Kadıköy Emek Tiyatrosu'nda Herkes Kocama Benziyor'da canlandırdığı temizlik işçisi Ayten karakteriyle 2022 Afife Tiyatro Ödülleri'nde Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu, Direklerarası Seyircileri Ödülü'nde ise Tek Kişilik Performans Kadın Oyuncu ödülüne layık görülmüştü. Kadrolu oyuncusu olduğu İzmir Şehir Tiyatrolarındaki Mor Şalvar'da da yine bir temizlikçiye hayat veren Güntürkün, "Hikayesini canlandırdığım kadınlara da bir gün oynayabilir miyim?" diyor.

Sesini Arayan Kadınlara İlham Olsun

İzmir Şehir Tiyatroları oyuncusu Pınar Güntürkün, 2022'nin en çok sözü edilen sanatçılarındandı. Türkiye'de kadınların sahnede olmasına öncülük eden tiyatro sanatçısı Afife Jale adına verilen 2022 Afife Tiyatro Ödülleri'nde, Kadıköy Emek Tiyatrosunca sahnelenen Herkes Kocama Benziyor'daki Ayten rolüyle Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu ödülüne layık görüldü. Üstelik "Beni oyuncu olarak geliştiren bir oyun" dediği oyunla Direklerarası Seyircileri Ödülleri'nde de Tek Kişilik Performans Kadın ödülünü aldı. İzmir'de Mor Şalvar'daki Kevser rolüyle sahnedekeyken açıklanan Afife Ödülü'nü oyun sonrası kuliste öğrenen Güntürkün, her

iki oyunda da temizlikçi kadınları canlandırıyor. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini son sınıfta bırakıp Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünü kazanarak hayatının rotasını yüz seksen derece çeviren, Ankara Sanat Tiyatrosu ve Devlet Tiyatroları terbiyelerinden geçen Güntürkün, mesleğine amansızca aşık olduğunu belirtiyor. "Her ne yapıyorsam en iyisini yapmalıyım" diye öylesine söylemiyor; sahnede o karakterin ta kendisine dönüştüğünü, hikayenin içine girdiklerini, onu izleyenler söylüyor. Biz de fazla bir şey anlatmayalım; Herkes Kocama Benziyor'un Ayten'i nasıl türkülerini söylemeye, konuşmaya başladıysa Güntürkün -ödüllere için söylediği gibi- kendi sesini bulan, kendi varlığında koca bir dünyayı sırtında taşıyan kadınlara, işine aşkla bağlananlara, elinden gelenin en iyisini yapma çabasında olanlara seslensin. Diğerleri de ardından gelsin ve dünya daha güzel bir yer olsun.

ANKARA SANAT TİYATROSU'NDA
İŞ CİDDİYE BİNDİ

- *Ankara Hukuk Fakültesini son sınıfta bırakıp tiyatro okumaya karar vermişsiniz. O nasıl bir karardı?*

Küçük bir şehirde liseyi okudum. Kendini göstermiş, başarılı bir öğrenciyse, sözel becerileriniz yüksekse yazabileceğiniz belli bölümler var. En üst sırada gelenlerden biri hukuk fakültesi. Tiyatro bölümü olduğu, konservatuvar okunduğu, oyunculuğun meslek olarak yapıldığına dair bir bilgim yoktu.

- *Yeteneğinizin farkında mıydınız peki?*

Hayır. Kendimi bildim bileli bir şeyin eksikliğini duyuyordum. Bir şey yapmalıyım ancak o zaman tatmin olacağım, diyordum ama onun oyunculuk olduğunu bilmiyordum. Belki çok derinde, sezgisel olarak biliyordum. Ankara Hukuk'a yüksek bir puanla girdim ve çok sevdim. Efsane hocalardan, hocaların

hocalarından ders alıyoruz. İlk yılımda Drama Kulübü ilanını gördüm ve gittim. Neden yaptım, bilmiyorum. Şu olsa hayat daha manalı olur, dediğim şeyin oyunculuk olduğunu anladım. Üçüncü sınıfta arkadaşlarımız dedi ki, Ankara Sanat Tiyatrosu (AST) sınav açıyor. Kazandım, iş ciddiye binmeye başladı. Hafta içi her gün, günde iki üç saat AST'ta çok kıymetli hocalardan eğitim alıyoruz. Okul uzadı tabii.

En ağır dersler kalmıştı, tiyatro yaparak vermem çok zordu. Konservatuvar için yaşım büyüydü, karar vermem gerekiyordu. Zaten artık kalbimin, aklımın tiyatrodaki olduğunu hissetmiştim. O kararı vermem, bir gece... Yarın bırakıyorum ve konservatuvar sınavlarına başvuruyorum, dedim. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Tiyatro Bölümüne kayıt yaptırıldı. Çoğu zaman ikinci üniversiteyi okuduğumu unuttum, sanki ilk kez üniversiteye başlamışım, 17 yaşındayım...

- Aftan yararlanıp diploma alayım, bu kadar emek verdim, demediniz mi?

Her af çıktığında anneciğim arıyor, sağ olsun. Kanıma girmeye çalışıyor. Çok ciddi bir zaman ve

enerji istiyor hukuk eğitimi. O zamanı ve enerjiyi ayırmak, asıl istediğim şeyden elimi eteğimi çekmek demek. Buna ne gönlüm vardı ne enerjim ne de zamanım.

- AST'ta kimlerle çalıştınız? Usta çırak ilişkisi nasıldı?

Rutkay Aziz, Cezmi Baskın, Levent Ülgen, Altan Erkekli, Altan Gördüm, Vahide Perçin hocalarımızdı. Tam bir usta çırak ilişkisi. Efsane isimlerden ders almak fırsatımız var. Sonra diyorlar ki, "Haydi gel, sahneye çık." Aman Allah'ım, rüya gibi! AST'ın fuayesinde oyuncuların fotoğrafları yer alır. O bizler için nasıl bir rüyaydı, biliyor musunuz? Levent Ülgen ve Vahide Perçin'in oynadığı bir oyunda küçük bir rolüm oldu mesela. Aşkla anarım her anını.

- Ne kadar sürdü AST dönemi?

Kursiyerlik bir yıl. Bir sezon da oyunlarda oynadım. Hocalarımız hep diyordu ki, lütfen bölümünüzü bitirin. Bırakacağım dediğimizde hiç iyi karşılaşamazlardı. Altan Gördüm Siyasal'ı bırakmış, Levent Ülgen ODTÜ Fizik mezunu, Vahide Perçin iktisat okumuş. Öyle olmasına rağmen çoğumuz bıraktık.

- Dil Tarih'te okurken AST devam etmedi öyleyse.

Etmedi, edemedi. Okul, başlar başlamaz çok yoğundu. Vakit ayrılabilir miydi bilmiyorum ama okulu bitirmeden profesyonel hayata adım atmamızı istemezler.

ŞAKİR GÜRZUMAR'IN, VAHİDE PERÇİN'İN ASİSTANI

- Devlet Tiyatroları ile bağlantınız var mıydı?

Evet. İkinci sınıfa geçtiğim yaz, AST'tan hocam Levent Ülgen aradı. Ankara Devlet Tiyatrosunda Şakir Gürzumar bir oyun yönetecek, ateş gibi bir asistan arıyormuş, seni söyleyeceğim, dedi. Hocam bilmem ki, dedim, asistan ne yapar... Olur olur, yaparsın, dedi. Şakir Hoca, yarın gel başla, dedi. Atları da Vururlar oyununda reji asistanlığı yaptım.

- Okulu bitirdikten hemen sonra İstanbul'a gitmişsiniz.

Mezun oluncaya kadar Şakir Hoca'mla hep diyalog halindeydim. Bitirdiğimin haftasında hocam telefon etti, İstanbul'a geliyorsun, dedi. Devlet Tiyatrolarında ve özel tiyatrodaki

birer oyunun asistanlığıyla İstanbul macerası başlamış oldu. Üç dört sezon sözleşmeli olarak Devlet Tiyatrosu, sonra ağırlık hep özel tiyatrolardaydı.

- İstanbul'da eğitmenlik de yapmışsınız.

AST'tan hocalarım Vahide Perçin ve Altan Gördüm, İstanbul'da bir okul açıyoruz, senin de çalışmanı istiyoruz, dedi. Vahide Hoca, bir süre sadece asistanlığı yapmamı istedi. Ondan, ders yapmayı, program oluşturmayı öğrendim. Sonra bana emanet ettiler derslerini. Akademi 35,5'ta altı yıl öğretmenlik yaptım. Annem babam öğretmen, acaba onlardan gördüğüm için mi öğretmeye yatkınlık var yoksa mizacımda mı bu var? Bilgiyi paylaşmayı çok severim. Yine galiba sezgisel bir yerden, tüm öğrencilik hayatımda, okulun ilk gününden itibaren her şeyi not alıyordum.

- 2020 yılında gelen oyun teklifi Afife Ödülü'ne giden yolun başlangıcı olmuş. Nasıldı o süreç?

Kadıköy Emek Tiyatrosu kurucusu, sanat yönetmeni, oyuncu Pinar Yıldırım'dan bir gün bir telefon... Pandemi nedeniyle salonlar kapalı, açık havada oynamaya izin verilen dönemdi. Kadıköy Emek Tiyatrosu'nun terasına sosyal mesafe gözetilerek 60 sandalye koyabiliyoruz. Üç kısa oyunu peş peşe oynayacağız. Biri, Herkes Kocama Benziyor, tek kişilik bir kadın oyunu. Metne baktım, Emre yönetirse oynarım, dedim. Hakan Emre Ünal, Tırnak İçinde Hizmetçiler'den yönetmenim. Birbirimizden habersiz Emre de diyor ki, Pinar

oynarsa yönetirim. On günümüz vardı. Terasta altı yedi oyun oynadık. Havalar soğumaya başlamıştı, tekrar yasak gelmişti. Seyircinin, karakteri daha fazla dinlemek istediğini hissediyoruz. Ben daha fazla oynamak istiyorum. Yönetmenimiz de hep, oyun uzamak istiyordu, der. Doğaçlamalarla, eslerle, şarkılarla yirmi - yirmi beş dakikaydı. Evlere kapanmışken zoom görüşmeleriyle uzun versiyonuna ulaştırdık. 2021 Haziran'da yine açık havada oynadık. Hatta İzmir Şehir Tiyatroları sınavının ilk aşamasına girdim, aynı gün İstanbul'a döndüm, uzun versiyonu ilk kez oynadım, akşamına İzmir'de ikinci aşamaya girdim.

AFİFE ÖDÜLÜNÜ ALDIĞINDA "MOR ŞALVAR" İLE SAHNEDEYDİ

- İzleyiciler, İç Anadolu ağzıyla, türkülerle sanki karşımızda tuvaletçi Ayten oturuyor, diyor. İnteraktif bir oyun. Bu sebeple başta kaçmışsınız. Karakterle bu kadar özdeşleşirken izleyiciyle de diyalog kurabilme dengesini nasıl kurdunuz?

Gelin de bana sorun! Kabuslar, mide ağrıları, korku... Oyun ilk geldiğinde korktum ve kaçtım. Çünkü hayalimdeki çok iyi oynama, layıkıyla karakter çıkarabilme hedefine yaklaşamazsam kendimi çok huzursuz hissedirdim. Kendimi eğitmeye çalışıyorum.

Mükemmeliyetçilik zarar veriyor bazı yerlerde insana. Pınar korkup kaçmak istediğimi hissetti. Bahaneler uyduruyordum; pandemi var, gelemem... O da dedi ki, kankacım on günün var, prömiyer tarihini ilan ettim, yapacak bir şey yok. Telefonu kapattı. İyi ki öyle yapmış. Hep diyorlar ya konfor alanından çıkmak... Korktuğumuz yerin üstüne gitmek, bizi geliştirir. Beni oyuncu olarak geliştiren bir oyun, Herkes Kocama Benziyor. Mide ağrılarına, kabuslu gecelere, çok zorlanmalara, abartısız binlerce kere provalara rağmen böyle bir şey çıkması beni bir yerden aldı, başka bir yere taşıdı. Bunu bu röportajı okuyan tüm tiyatro öğrencilerine, genç arkadaşlarıma naçizane tavsiye edebilirim.

- Başarı kolay gelmiyor zaten.

Şans eseri bir kere olur, iki kere olur ama sürdürülebilir olmaz. Bizim işimizde yetenek önemlidir ama tek ihtiyacımız olan şey değildir. Bizim işimizde en önemli kriter, çalışmaktır. Bunu kendimden bilirim.

- Afife Ödülü haberini aldığınızda sahnedeysiniz. Daha doğrusu haberi ilk siz almadınız galiba...

Muazzam heyecanlı bir gün. Törene gidemeyeceğim, İzmir'de oyunumuz var. Annemle babamdan, benim adıma gider misiniz, diye rica ettim. Afife'ye mahsus bir özellik; kazananlar ödül töreninde belli oluyor. Jüri dahil kimse bilmiyor. Aynı akşam İzmir'de Yücel Hoca'nın 60. sanat yıl dönümü etkinliği var. Sezonun ilk oyunu Mor Şalvar'ı, yenilenen İsmet İnönü sahnesinde ilk kez

oyunacağız, adaptasyon için prova yapıyoruz. Ben adayım ve alıp almadığım sahnedeysen belli olacak. Oyundan sonra Yücel Hoca'nın gecesine gideceğiz. Tüm kadro, oyun arkadaşlarım, gün boyunca bana o kadar güzel eşlik ettiler ki heyecanıma ortak oldular. Annemle babamın iyi olduğunu, salona vardığını öğrendim. Dedim ki interneti kapatayım, şimdi Mor Şalvar'ı düşünmek zorundayım. Telefonu sessize aldım. En iyi kadın oyuncu ödülü sonlara doğru veriliyor. Tahminim şuydu; Mor Şalvar biter, hala verilmemiş olur. Törendeki arkadaşlarımdan birini görüntülü arayacağım. Oyun bitti, telefonumu açtım, uyarılar çıkıyor, interneti kapattığımı unutmuşum. Açtım; mesajlar, fotoğraflar, videolar, cevapsızlar akmaya başladı. Oyun yazarı Gülin Dede Tekin'in mesajını açtım, "Aldın Pınar" yazıyordu. Arkadaşlarıma söyledim, büyük bir çığlıkla kostümler uçuşuyor havada. Yücel Hoca'nın gecesine

gittik. Bir taraftan şarkılar, türküler söylüyoruz, bir taraftan sarılıyoruz. Zaman ilerledikçe idraki geldi. Evet, ben Afife aldım, diye ertesi gün akşama kadar uyumadım.

- Ödül nasıl bir sorumluluk yükledi size? Eyvah deyip korktunuz mu yoksa daha şevkle mi sarıldınız?

Negatif duygu barındırmadı. Bir sorumluluk mu dersenez, samimiyetle söyleyebilirim ki öğretmenliğimde her sınıfa girdiğimde ya da her sahneye çıktığımda, metni elime aldığım andaki sorumluluktan fazlasını hissetmedim. O duygu bende çok yüksektir. Ama neşe ve şevk mi getirdi, dediniz. Kesinlikle öyle. Gururu okşanıyor insanın. Bir hediye almak gibi. Görünür olduğumu, duyduğumu, onaylandığımı gösteren bir hediye. Demek ki doğru yoldayım, dedirten.

"HİKAYESİNİ CANLANDIRDIĞIM KADINLARA OYNAYABİLMEYİ DİLERİM"

- Hikayenin şimdiki zamanında ise İzmir Şehir Tiyatroları var. Nasıl karar verdiniz?

İzmir Şehir Tiyatrolarının kurulacağı zaman zaman kulağımıza çalınırdı ama hiç öyle bir niyetim yoktu. Sınav ilan edilince kesinlikle Yücel Erten ismi etkili oldu. Genel sanat yönetmeni başka bir isim olsa bilmiyorum başvurur muydum? Herhalde hayır.

- Şehir Tiyatroları neden önemlidir?

Kamu tiyatrolarını, devlet tiyatroları ve belediye tiyatroları olarak ikiye ayırabiliriz. Kamu tiyatrosu ya da ödenekli tiyatro dediğimiz şeyin avantajı, ödeneğini devletten ya da belediyelerden sağlıyor olması. Dolayısıyla daha büyük prodüksiyonlara ev sahipliği yapabilmesi, daha kalabalık kadroları barındırabilmesi; dekordan, kostümden sorumlu ayrı memurların olması yani görev dağılımının sağlıklı yapılabilmesi gibi avantajları olur. Otuz kişilik bir Shakespeare prodüksiyonuna her özel tiyatro kalkışamaz. Kalkışırsa da oyuncu aynı zamanda dekorcudur, kostümcüdür, terzidir, aksesuarcıdır, yönetmendir, ışıkçıdır. Bir de farklı bir görgüsü ve hizası oluyor ödenekli tiyatroların. Çünkü yeni nesiller, büyük isimlerden görerek yetişiyor. Gelenek aktarımı olabildiği için bir hiza vardır.

- Mor Şalvar da Herkes Kocama Benziyor da kadın oyunu. Afife Ödülünü, "tek başına görünse de kendi varlığında yüzlerce kadın, erkek, çocuk... koca bir dünyayı taşıyan kadınlara" ithaf etmişsiniz. Kadınları sahnede yansıtma işlevi var bu oyunların. Siz de bu konuda hassassınız sanırım.

Bizimki gibi toplumlarda doğup büyüyen kadınların hislerini hissederek büyüdüm. Etrafımdaki kadınları gözlemleyerek, yurdumuzdaki kadınlara şahit olarak. Bunlar canımızı yakıyor. Her birey uzmanlık alanında ne yapabilir, bu meseleyle ilgili. Hukuk fakültesini bitirseymdim bir hukukçu ne yapabilir sorusu üzerinden ilgilenirdim. Ne mutlu bana ki bu meseleyi ön planda tutan iki oyunda oynuyorum. Söylemek istediklerimizi

söyleyebiliyoruz. Seyircinin aklında ve kalbinde kıvılcım yakabiliyorsa kazancımız olur. İki oyunda oynadığım karakterler birbirine çok benziyor. Mor Şalvar'ın yönetmeni, öbür oyundaki rolümü bilmeden vermişti. İkisi de temizlik işçisi, belli bir hikayenin içinden geçiyorlar. Direkterarası Ödülü'nü "kendi sesini bulan kadınlara" ithaf etmiştim. Yönetmenimizin çok güzel ifadesidir; kendi sesini bulan kadın, Ayten karakteri. Mor Şalvar'daki Kevser de öyle hatta oyundaki tüm kadınlar. Kendi sesini bulma yolculuğundaki kadınlara ilham olmasını diliyoruz. Korunaklı cemeke kan kulelerimizden söylemek kolay olabiliyor. Bu tarz eleştirileri sevgiyle kucaklamaya hazırım. İki oyunumuzu da hikayesini canlandırdığımız kadınlara ulaştırabilmeyi dilerim.

- Nasıl mümkün olur?

Herkes Kocama Benziyor'a siz geliyorsunuz gazeteci olarak, bankacı geliyor, öğretmen geliyor, o bileti alabilecek kişi geliyor. Ama asıl muhatabı, bir temizlik işçisi seyredemiyor. Bu içimde bir yaradır. Ulaştırabilmek için ne yapabiliriz?

- Belki yaşadıkları yerlere gitmek gerek.

Evet, bakın, yine bir özeleştirir; konfor alanımızdan çıkmak... Hikayesini canlandırdığım kadınlara da bir gün oynayabilir miyim?" Evet.

- Oyundaki türküler biraz da aileden birikiminizle ortaya çıkmış. Orta Anadolu ağzı da öyle...

Ben Orta Anadoluluyum. Kendi ağzımız. O yüzden çok zorlanmadım. Başka bir ağız yapmam istense çok iyi çalışmam gerekirdi. Türkü repertuarım iyidir. Müzik yapılan bir eve doğdum. Tüm sülalem çalar, söyler. Yönetmenimiz biliyordu bu özelliğimi. Dedi ki, Ayten karakteri türkü söylesin. Metinde yoktu. Elbette, "Bu oyuncunun bir malzemesi var, onu değerlendirelim", anlamında değil. Kendi sesini bulma

meselesinde kadının hem artık konuşmaya başlaması hem de özgürce şarkılarını söyleyebiliyor olması, karaktere türkü söyletmekteki maksadımızdı.

- Mor Şalvar'da kadınlar illegal bir iş yapıyor ama bir dayanışma hikayesi diyebilir miyiz?

Kadın zaten destek olmak, yaratmak, üretmek, dayanışmak demek. Kadınlar erkeklerden çok daha kolay bir araya gelir, duygularını paylaşır, destek olmayı bilir. Yollarının kesiştiği, dayanışmak zorunda oldukları bir durum söz konusu. Yazarımız Ferhat Lüleci de bunu öne çıkarmak istemiş. Aslında orijinal halinde onları negatif son bekliyor. Yücel Hoca demiş ki, hayır, kazansın bu kadınlar, bir galibiyetleri olsun. Yönetmenimiz Ufuk Aşar yazarımızla konuşuyor ve yeni bir final yazılıyor.

- Sahnede kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

Amansızca aşığım işime. Sahnede olmak, bir metni çalışmak, karaktere biraz uzaktan, biraz yakından bakmak, onunla hemhal olmak, seyirci karşısına çıkmak büyüdü bir duygu. Oyuncu olmasaydım da her ne yapıyorsam elimden gelenin en iyisini yapmak isterdim. Elinden gelenin en iyisini yapma çabası bizi her zaman doğru yerde tutar.

Renkli dokunuşları hayatına katmaya çok küçük yaşlarında başlayan Gülperin Sertdemir, oluşturduğu eserleriyle bizleri Anadolu kültürüne ait hikaye ve figürler ile buluşturuyor. Sertdemir'in sanatsal yolculuğuna tanık olurken, Anadolu mirasının zenginliğini, estetiğini ve günümüze yansımalarını izlemek mümkün. Sanat akımlarının çeşitliliğini eserlerine katan sanatçı, İzmir'in önemli değerlerinden. Eserlerinin yanı sıra verdiği sanat tarihi eğitimleri ile hem gençlere hem de yetişkinlere sanatın şifa yanını da sunarak önemli bir misyon sürdürüyor.

Anadolu'nun Estetik Görünümü

“Konuşmaya başlamadan önce çizmeye başlamışım” diyor Gülperin Sertdemir. Henüz beş yaşındayken çizdiği kadın profillerinin hatları oldukça net; saç, kirpik ve küpelerine kadar ince detaylarla bezenmiş. “O çizgiler hala aynı” diyor Sertdemir, o günden bugüne resim tutkusunu hiç ara vermeksizin sürdürüyor. Dokuz Eylül Üniversitesi Resim Bölümü Grafik Ana Sanat Dalı'ndan mezun sanatçı iki yıl resim öğretmenliği yapmış. Sonrasında kendi atölyesinde sanatsal üretimine devam etme kararı ve halen de o karar doğrultusunda akan bir hayatı var. Sanatçının yapıtları, Anadolu medeniyetlerinin düşsel bir resmi geçidi gibi. Tablolarındaki zaman çizelgesi antik dönemlere tarihlenmiş.

Çocukluğundan bu yana Anadolu medeniyetlerine büyük bir ilgi duyan sanatçı, Antik Çağ ile ilgili kitapları incelemiş, pek çok müze gezmiş. Ancak görsel malzemelerin yetersizliği nedeniyle döneminin hikayelerinden ve yaşam biçimlerinden esinlenerek kendi düşsel yolculuğuna çıkmış. “Antik döneme ait ne yazık ki çok fazla belge yok” diyor Gülperin Sertdemir, “Mısır'da bu belgeler iklimden dolayı iyi korunmuş. Anadolu'da ise yağma anlayışı nedeniyle çoğu günümüze ulaşmamış” görüşlerine yer veriyor.

Sanatçı bu noktada, gördüklerini sezgileriyle besleyip yeniden yorumlamış; ölü gömme törenlerinden kutlama geleneklerine kadar pek çok öykü grafik ve doku zenginliğiyle dile gelmiş.

Amacını, “Var olan Anadolu kültürüne yeni bir anlam ve üslup kazandırmak” olarak niteleyen Gülperin Sertdemir, “Smyrna, Hitit, Asur, Urartu, Frigya, Lidya, Fenike ve Assos'a kadar uzanan dönemlerin kültürel göstergelerini, içinde buldukları koşullarıyla belleğime kodladım. Dokusal zenginliklerle dolu figürler, nesnelere arasındaki düzene farklı bir yorum getirdim” diyor. Sanatçının tarzını oluşturan öğelerin en başında, “kadınlar” geliyor. “Antik dönemde her şey kadınlar üzerinedir” diyor Sertdemir, kadın figürlerini yaratırken beslendiği hikayelerden de örnekler vererek anlatıyor: “Çok güzel dans eden, lir çalan kadınlar var. Hititli dansözler ve canavar başlı taşlar takan Frygialı kadınla, ölü gömme törenindeki libasyon da beni çok etkiledi.”

Sertdemir'in profilden resmedilmiş kadınları, keskin hatlarla çizilmiş bir fizyolojiye sahip. Hepsisi ince, uzun boylu, siyah saçlı ve kalın kaşlı. Sertdemir, bu benzerliği, “Patenti bana ait olan bir kadın modeli yarattım. Kendimi çiziyorum aslında” diyerek açıklıyor. Kadınların yanı sıra sanatçının resimlerine hakim figürler arasında; bitkiler, at-ayı-aslan-tavuskuşu gibi

hayvanlar ve güneşi görebiliyoruz. Bugüne kadar pek çok sergi açan Sertdemir, resimlerinin yanı sıra kitap kapağı, afiş, amblem, eşarp ve kravat tasarımlarıyla çizgilerini farklı bir boyuta taşımış. Ege Kültür Vakfı'nın kurucuları arasında yer alan sanatçı, vakfın sütunlu ambleminin de yaratıcısı. Sanatçının, İzmir kültürüne yaptığı katkılar arasında Uluslararası

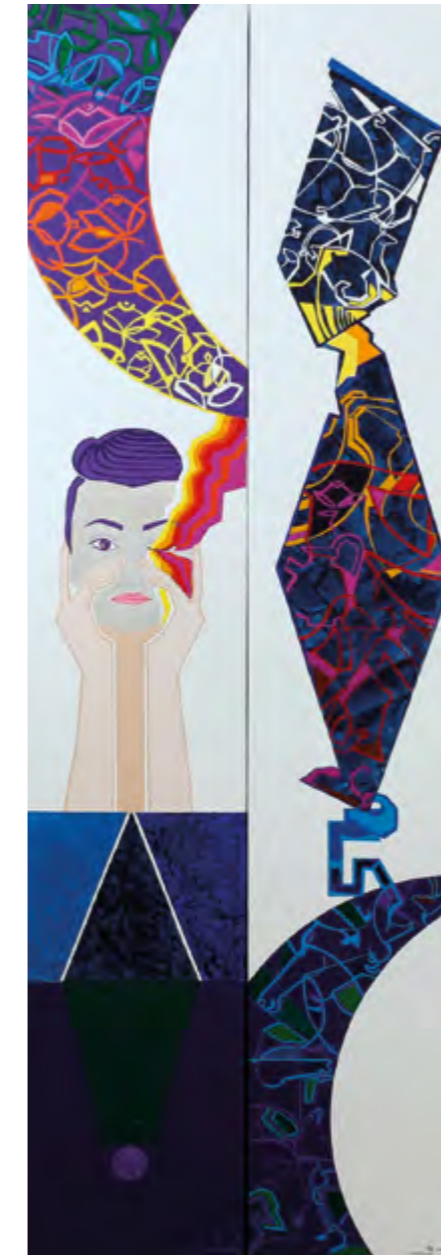
İzmir Festivali ve İzmir Avrupa Caz Festivali için hazırladığı afişler olmuş. Sanatçı aynı zamanda atölyesinde dünya sanat akımlarına yönelik dersler veriyor. Sertdemir'in nadide eserlerinin yer aldığı atölyesinde keyifli bir sohbet eşliğinde yaptığımız sanat yolculuğunu sayfalarımızda paylaşıyoruz.

- Sanatın, biz izleyenler ve üretenler üzerindeki olumlu etkileri ile beslenmeye çalıştığımız bir dönemi yaşıyoruz. Günümüzde sanata yaklaşımın geçmişe göre daha fazla önemsendiğini düşünüyorum. Sizin sanat eğitiminizdeki süreçte, yaşadıklarınıza bakarak bu değişimi nasıl değerlendirirsiniz?

G.S: Zamanla sanatın ve sanatçının değer görmesi arttı. Sanata yaklaşım önem kazanırken, sanata yönlendirme süreçlerine bilinç katıldı. Paylaşım arttığı için izleyici kitlesi de evrildi. Bizler bu süreci yaşarken şartlar o kadar da rahat değildi. Ama o istekli bilinci takip ederek bugünlere geldim. Ben okul çağlarımdan beri sanat tarihine çok meraklıydım. Ortaokul ve liseyi bitirdikten sonra üniversitede resim bölümünü kazanmak istiyordum. İzmir'de Devlet Resim Heykel Müzesi'nden iki yıl desen eğitimi aldım. Dokuz Eylül Üniversitesi Resim Bölümü'nü kazandım. Üniversite ikinci sınıfta resim ve grafik olarak ayrılıyordu. Grafik resim bana çok enteresan geldi o yıllarda. Bu benim dediğim seksenli yıllar... Grafik resim, plastik sanatların bir dalı ama daha İzmir'de ve Türkiye'de güncel olmadığı için çok önemsenmiyor

ve bilinmiyordu. Değişik bir bölüm olarak geldi ve bütün üniversite yıllarım boyunca şöyle düşündüm. Birebir resmi leke değerleriyle, daha farklı görüntülerle izleyiciye sunmalıydım. Ama bunu bir farklılıkla birleştirmek gerekiyordu. Arkaik dönem Anadolu kültürü aslında çok fazla birtakım bilgilerle donatılmış. Ben de buna Hitit Uygarlığı'ndan başladım ve bütün Türkiye genelindeki arkaik dönem üsluplarını inceledim ve onları grafik resmin içine uyarladım.

Hep aklımda bunları bir eşarba veya bir gündelik kullanım malzemesine dönüştürmek vardı. Üç boyutlu haliyle düşündüm ve çizimlerle mücevhere bile aktardım. Sonra mobilya olarak üç boyutluya, daha sonra da sanatsal objeye çevirdim. Son zamanlarda ise sanatsal obje tasarımlarım ile devam ediyorum. Heykel ve resim arası objeler tasarlıyorum şimdilerde. Kullandığım malzemeler içerisinde formülü bana ait olan rölyef hamuru kullanıyorum ki Anadolu Arkaik döneminin, izleyende daha etkili izler bırakabilmesi açısından önemli olduğunu düşünüyorum. Kullanılan rölyef hamuru var ama ben üzerine ve içine daha farklı malzemeler koyduğum için formülü bana ait oluyor. İçeriğini zenginleştirdiğim bu rölyef hamuru, eserin form almasına katkı sağlıyor. Üç boyutludan biraz daha farklı yerlerden ışık hüzmeleri alabiliyorsunuz. O yüzden daha yüksek etki yaratıyor. Daha sonra bunları okuduklarıma göre düşündüm. Anadolu kültüründe deri çok önemli. Kuzu ve oğlak derisi kullanıyorlar. Ben de kuzu ve oğlak derisini keserek kendi yaptığım bitki ve hayvan öğeleriyle birleştirdim. Malzeme ve renkleri birleştirerek, Anadolu kültürünü kendi yaratıcı dünyamda tekrar tekrar yorumlayarak, sanatseverlere sunmaya devam ediyorum.

- Yaratıcılık sizce rastlantısal mıdır?

G.S: Aslında sanatı iyi anlamak için ikiye ayırmak daha faydalı olur. Bir genel anlamda sanat, bir de özel anlamda sanat olarak ayırırım. Genel anlamda sanat bir işi usta işi yapmak, yani işinin

ehli olmak. O iş ne kadar usta işi, ne kadar iyi yapılıyorsa o genel anlamda sanattır. Neden? Çünkü öğrenirsiniz. Zanaata da girer aynı zamanda ve onu bir şekilde bir hocadan ders alarak öğrenirsiniz. O genel anlamda bir sanattır. Aristo nasıl tanımlamış; politika sanatı - öğretmenlik sanatı. Neticede öğrenilebilecek bir alan sanat. Ama özel anlamda sanat maalesef bu kadar kolay değil. Onu da şöyle anlatayım. Özel anlamda sanatı bir üçgen düşünün. Üçgenin tepesinde sanatçı, öbür ayağında sanat eseri, öbür ayağında alıcı. Bu üç nokta arasında kalan alana da biz sanat alanı diyoruz. Diyeceksiniz ki; sanatçı kimdir? Sanatçı statik değil, dinamik bir varlığı olan insandır. Bu birinci sacayağı, ikincisi sanat eseri. Sanat eseri nedir? Özgün, tamamlanmış. Mutlaka bir sanat akımını veya önemli bir tekniği içeren bir konusu olması gerekir. Üçüncü nedir? Alıcı demiştik. Şimdi burada alıcı mutlaka bir sanat eserini satın alan insan değil. Alıcı demek, o eseri izleyen, dinleyen, takip eden insandır. Plastik sanatlar olmasa bile, sahne sanatları yönünden baktığımızda, onun izleyici kitlesi de alıcıdır. Sanatçıyla o sanat eseri arasında bir diyalektik bağ kurabilmek eseri eser yapan unsurdur. Bir sergiye gidersiniz, çok beğenirsiniz. Satın almak demiyorum, O sanatçıyla tanışmak, onunla sohbet etmek istersiniz. Şimdi bu diyalektik bağın birinci kademesi. İkincisi, diyelim ki sahne sanatları. O insanın konserine gidersiniz, izlersiniz, onun CD'lerini alırsınız veya her türlü bir yaklaşma bağı kurmak istersiniz. İşte bu diyalektik bağı eğer alıcı kitlesi ve sanatçı oluşturabiliyor ise o sanat

alanı olmuş demektir. Demek ki; özel anlamda bu üç sacayağın birbiriyle birleşip bir sanat alanı yaratması gerekli. İşte özel anlamda sanatçıyı bence en iyi şey keşfetmek modeli budur diye düşünüyorum.

- Sanatçıların özgün bir iç görüye ne zaman ve nerede kazandıklarını dinlemek her zaman hem ilginç hem de yeni bir keşiftir. Sizin sanatsal yürüyüşünüzde yaratıcılığınızı tetikleyen unsurlar neler oldu ve nasıl gelişti?

G.S: Annem ve babamın paylaştığı anılarında benim 4- 5 yaşında resim çizmeye başladığımı anlatırlardı. Hatta babamın

kütüphanesine tırmanır, boyum yetişmediği için en alt raflardan bulduğum kitapların boş olan en arka sayfalarına hep bir şeyler çizmişim. Kadın modeller, topuklu ayakkabı gibi. O zamanlar benim merakım buymuş; konuşmayı denemeden sürekli resim çizmeyi seven bir çocukluk geçirmişim. Ortaokul ve lise yıllarında ilgim artınca çevrem de fark etmeye başlamış. Daha da istekli oldum resim çizmeye. Okulu bitirdikten sonra bir yılda lisans tamamlama yaptım. Sonra öğrencilik yıllarımda bir eserim, Türkiye genelinde Eğitim Sosyolojisi kitabının kapağı olarak okutuldu. Hocamız, benim çizimlerimi çok beğeniyor ve kitabının kapağını yapar

mısın diye sormuştu. Öğrencilik yıllarımda bu tarz özel tasarımlar hazırlamıştım.

- Bunlar hep sizin sanatsal yürüyüşünüzü tetikleyen unsurlar. Resimlerinizde ve üç boyutlu nice çalışmalarınızda kadın figürü hep olmuş. Bu etkilenmenizin temelinde ne vardı?

G.S: Anadolu kültüründe kadın ögesi çok önemli. Hatta daha önceki dönemlere gidersek; mağara devri insanların çizdiği bitki, hayvan ve insan ögelerini düşündüğümüz zaman kadın figürü ince uzun şematik biçimiyle karşımıza çıkar. Bu kadınlar çöpten adam dediğimiz bir formatta, vücutlarına göre

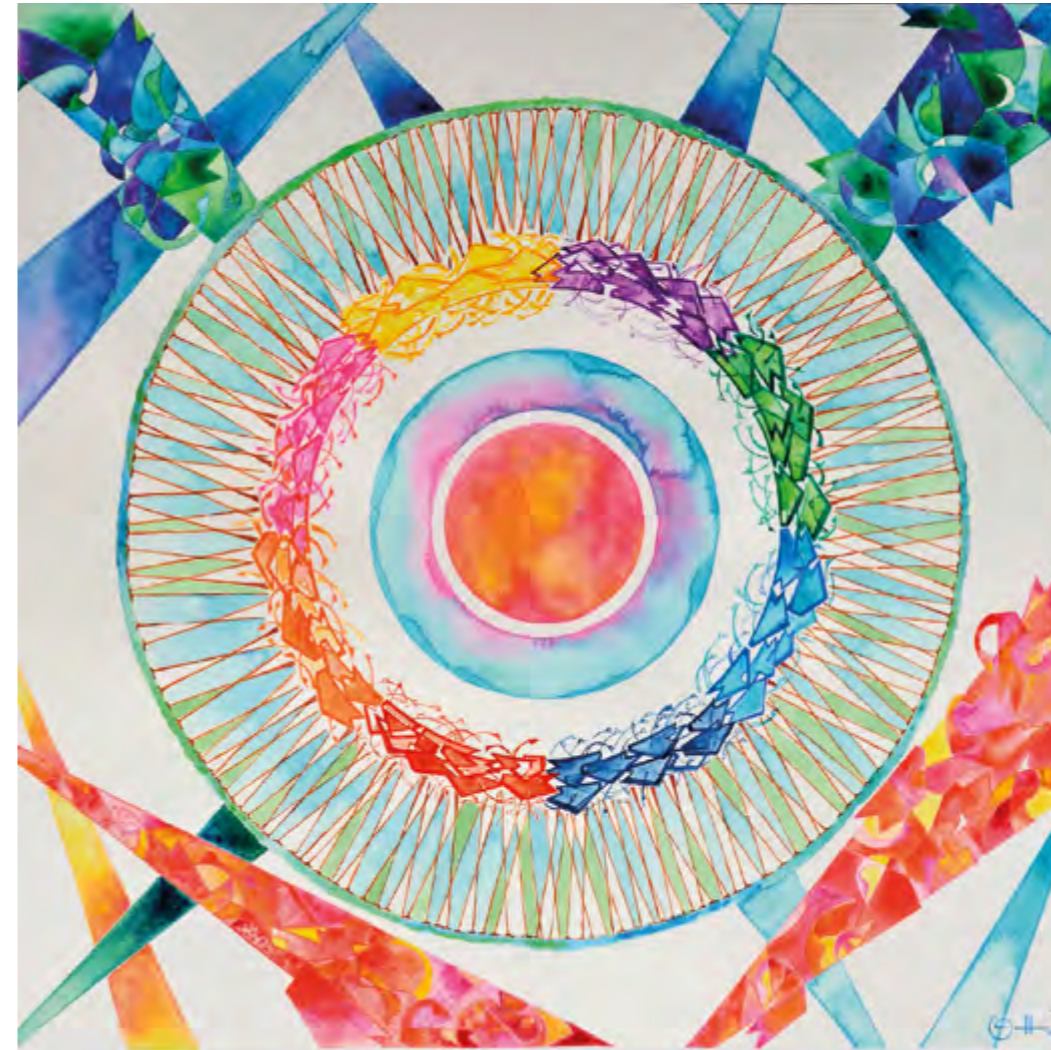
başları daha ufak resmedilmiş. Yerleşik zamana geçen insanlar bu kadın figürünü değiştirip daha doğurgan etkisi olan, tombul kadınlar yapmaya başlamış. Arkaik dönem Anadolu kültüründeki bu değişim süreci beni etkiledi. Kadının o geçiş sürecinde, vurgulanan doğurganlık, yetişkinlik durumları ile ayınlar ve dualarda hep kadının birinci planda olması önemliydi. Ben bunu grafik resme, daha günümüz sanatına nasıl uyarlayabilirim diye kendime göre bir kadın formu buldum. İnce uzun, ince boyunlu, daha ufak yüzlü bir kadını bu. Baktığınız zaman şematik arkaik dönem görüntüsünü Anadolu kökenlerimize ait olan figürler ile birleştirdim. Kraliyet

ailesine mensup Hitit, Frigya ve Urartular'ın kullandıkları özel başlıkları stilize ettim. Oluşturduğum bu formu kullanarak farklı bir kadın fizyonomisi çiziyorum. Tabi ki beni besleyen dönem öyküleri de oldu. Örneğin Miletli Aspasia'nın hikayesi ve Anadolu'daki savaşçı kadınlarımız... Kübizmin etkilerinden de yararlanarak eserler ortaya çıkardım. Benim esas üslubum dünyadaki sanat akımlarının hepsinin resimlerimde görülmesi. Sanat tarihi dersleri de veriyorum. Öğrencilerime dünya sanat akımları hakkında ne öğretiyorsam, benim resimlerimde özet saklı. Empresyonizm, Kübizm, Art Deco, Art Nouveau, Ekspresyonizm gibi. Yer yer

her sanat akımından bir parça görebiliyorsunuz resimlerimde. - Öğrenciliğinizdeki eğitim herhalde bu kadar geniş bir yelpazeyi sunmuyordu. Çalışmalarınızda tarihi dönemlerden ve mitolojiden beslendiğinizi görmek mümkün. Bu yöneliş hikayeniz nasıl gelişti? G.S: Ben bu çalışmalarımı yaptığım zamanlar Ege Kültür Vakfı, çok değerli hocamız Ordinaryüs Profesör Ekrem Akurgal'ın öncülüğünde kuruluyordu. O zaman yaptığım eserlerimi takip eden hocamız benle tanışmak istemişti. Benden kurulma döneminde olan vakıf için amblem istedi. Tabi ki memnuniyetle kabul ettim. Smyrna kazılarında ortaya çıkan yaprak şeklinde sütun başlarından yola çıktım. Hocaya sundum, çok beğendi. O da bana imzalı çok özel bir kitabımı hediye etti. Anadolu uygarlıklarının her türlü anlatımının yer aldığı kıymetli bir kitaptı benim için. Ben o kitabı satır satır okudum. Ve bana çok güzel ilhamlar verdi. O dönemlerde yaşayan, kültür ve sanata çok meraklı bir toplum var. Bu da bana çok enteresan geldi. Yaratıcılığımı besleyen önemli eserlerden biri oldu ve bu yoldan ilerledim.

- Sanatın, hayatımızı zenginleştirici etkisi olduğu kadar iyileştirici etkisi de değerlidir. Sanat terapisi uygulamaları günümüzde önem taşımakta. Sanat terapisi çalışmalarını nasıl değerlendirirsiniz?

G.S: İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'da kurulan Bauhaus Enstitüsü var. Almanlar o zaman bakıyorlar ki; şehir halkının savaştan sonra o kadar

morali bozuk ki. Parasızlık, ekonomik çöküntü, savaş yüzünden genç nesil kalmamış, hep yaşlılar ve orta yaşlılar var. Ne yapıyor Almanlar? Mimar Walter Gropius başkanlığında bir sanat enstitüsü kuruyorlar. Hem moral bozukluğuna hem de işsizliğe çare arıyorlar. Gündelik yaşamda kullandığımız bütün ev ve mutfak eşyalarını yeniden çizip, tekrar kullanılabilir hale getireceğiz diyorlar. Çok detaylı özelliklere sahip bir ürünü, Bauhaus ekolüne çevirirken sadece işlevselliğini düşüneceksin diyor. Bakın insanlar nasıl kalkındırılıyor.

O moralsiz insanlara yeni çizimler, yeni yaratılar uygulatarak mutlu olmaya yönlendiriyor. Almanya bu yüzden başlıyor kalkınmaya. Sanatla iyileştirmenin gücü, bireyselden topluma dönüşen bir yarara dönüşüyor.

-Siz çalışmalarınızda, sanatın iyileştirici yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

G.S: Günlük uygulamalı sanat dersleri ile sanata karşı farkındalığı sağlamaya çalışıyorum. Bu uygulamada katılımcı bir performans deniyor.

Bunu yaparken sanatı, tekniğini ve yaptığının işlevselliğini anlıyor. Düşünmeye yönlendiriyorum. Günümüz insanı düşünmüyor artık düşünce sistemi kalmamış. Herhangi bir olay karşısında sanat öyle enteresan ki seni düşündürmeye zorluyor.

Ama sen farkında değilsin, bir olaya bakış açını değiştiriyor, insanlarla iletişimini değiştiriyor. Daha farklı yaklaşıyorsunuz insan yapısına ve insanı daha iyi tanıyorsun. Ben artık insanların çizgisinden karakterini anlıyorum, o anda ne düşündüğünü

anlıyorum, ne yapabileceğini görebiliyorum. Yaratıcı tarz hepimizin içinde var aslında. İlk insanlar avlanmak için mızrak yapıp, ok atıyorlar. Onun kenarına iki çentik yapıyor. Yemek pişirecek kap yapıyor ama yanına iki tane nokta koyuyor, kare çiziyor, zikzak atıyor. Kullandığı malzemeye kendince estetik bir detay katıyor. Bilmiyor belki ne yaptığını. Anlıyoruz ki; içgüdüsel bir dokunuş olan sanat insanlık tarihiyle başlıyor. Hepimizin derinliklerinde bir sanat ruhu var ancak bunu ortaya çıkarmak ve bu estetik ruhtan şifalanmak bizlerin elinde. Ben de verdiğim eğitimlerde bu iç keşfin önünü açmaya çalışıyorum.

-Genç ebeveynler çocuklarının hayata estetik unsurlar katan sanatın etkilerinden yararlanmalarını sağlamak için neler yapabilirler?

G.S: En etkin sanat okulları bence müzeler. Çağdaş bir sanat müzesi kaç tane var? Müzeler nasıl olmalı? Bir bina bul, içine iki heykel iki resim koy... Bu değil müze. Müzeler bize bir şeyler anlatabilmeli.

İçimizdeki estetik ruhu harekete geçirebilmeli. Müzenin içinde, her gün etkinliklerin yapılabileceği alanlar, kitap tanıtımlarının yapıldığı zengin bir kütüphane, restoran, kafeterya, müzeye özgü hediyelik eşya satış

gidelim diye düşündüklerinde bir kafe değil de bir müzede bulacaklar kendilerini. Gençlerin böyle ilgisini çekecek yerler olmalı müzeler. Çocuklarınızla AVM yerine, müze gezin, sergileri takip edin.

yerleri ile herkesin ilgisini çekebilecek özellikler taşıyabilmeli. Genç ve çocukların takip edebileceği etkinlik programı olacak. Günümüzde gençler nereye

Sanat fuarlarını takip edin. Sanatsal bakış açısı gelişen çocukların ruhu güzellikler ile beslenir. Hayatı sorgulama değerleri zenginleşir.

**Mehmet
YASA**
Fotoğraf Sanatçısı

İzmir'e dair çektiği fotoğraflarla, şehrin tanıtımına uluslararası alanda katkıda bulunan fotoğraf sanatçısı Birol Üzmez'in fotoğrafları, kültürel bir atlas niteliğinde.

Hümanizma Yansımaları

Ülkemizin önemli belgesel fotoğrafçılarından Birol Üzmez 40 yıldan bu yana fotoğraf üretiyor ve yaptığı projelerle insan hikayelerini anlatıyor. 1960'ta Zonguldak'ta başlayan yaşam serüveni 1993 yılından

bu yana İzmir'de sürüyor. Zonguldak yıllarında çektiği madencilik fotoğrafları, aradan 35 yıl geçmesine rağmen hala güncelliğini koruyor. 2008 yılında National Geographic Dergisi uluslararası

fotoğraf yarışmasında Tire Bandosu fotoğrafıyla birincilik ödülü kazanan Birol Üzmez, Kortejo Aile Evleri projesiyle Türkiye'nin en prestijli fotoğraf ödülleri olarak kabul edilen Sami Güner Kupası (2010) ve Şinasi Barutçu Kupası (2011) sahibi. İnsanların hayatlarına girebilmenin bir ayrıcalık ve onur olduğunu, bunun insanı alçakgönüllü kıldığını ve kendisini daha çok özgürleştirdiğini söylüyor. Fotoğraflarını diğerlerinden ayıran şeyin ise "saygı" olduğunu düşünen Birol Üzmez "Saygınız olmadığı sürece doğru düzgün iş çıkaramazsınız. Eğer içtensiniz o zaman insanlar size güvenirler ve çalışmak isterler. Fotoğrafı eğer yürekte gelmeden çekiyorsanız hiçbir şey ifade etmez. Yürek yoksa fotoğraf ne işe yarar ki" diyor. Usta fotoğrafçı Birol Üzmez ile KNK için söyleştik.

Birol ÜZMEZ

-Babanızın fotoğrafçı dükkanında alıyorsunuz fotoğrafa dair ilk heyecanı ve ardından uzun bir fotoğraf yolculuğuna başlıyorsunuz. O dükkanındaki çıraklık yıllarınız, insanların ailecek fotoğraf stüdyolarına gelip anı biriktirdiği yıllardı. Özenirdi insanlar o yıllarda fotoğraf çekilmek için... Şimdi ise gelişen teknolojiyle birlikte fotoğraf hayatın her anından da öte her saniyesinde. Siz küçükken yarınlar fotoğraf aracılığıyla anı aktaran insanlar, günümüzde sanki her anı göstermek ve göstere göstere tüketmek için kullanıyorlar fotoğrafı. Ne düşünüyorsunuz bu önerme için? Ve bize o eskinin fotoğrafçı dükkanlarının asudeliğine dair neler söylersiniz?

Şehirlerin görsel tarihini stüdyo fotoğrafçıları belirlemiş. Her şehrin meşhur olan stüdyoları varmış. Bunlar aynı zamanda çektikleri manzara fotoğraflarını kartpostal olarak da çoğaltıp basmışlar. Nasıl İzmir'de Foto Gagın, Resne, Hamza Rüstem

kente damgasını vurmuşsa Zonguldak'ta da Foto Baysal, Foto Turan, Foto Film damgasını vurmuş.

İnsanların evlerinde o zamanlar fotoğraf makinesi olmazdı. Fotoğraf çekirmek için en şık giysiler giyilip stüdyolara gidilirdi. Önemli bir ritüeldi. Düğünlerde fotoğrafçı tutulur, doğum günlerinde evlere fotoğrafçı çağırılırdı. Siyah beyaz dönem fotoğrafçılığın altın çağıydı. Tıpkı plak dönemleri gibi. Analog çağda geçim kapısıydı. Renkli laboratuvarlar ortaya çıkınca duruma ayak uyduramayan pek çok fotoğrafçı dükkanı kapandı. Laboratuvarlar çok büyük paralar kazandı. Fotoğraf makinelerinin ucuzlaması, renkli filme kolay ulaşma sayesinde uzun süre hüküm sürdü. Ancak dijital teknolojinin ortaya çıkması mürekkep püskürtmeli kart baskıları laboratuvarlarında sonu oldu. Çok hızlı gelişti bu süreç ve Türkiye'deki fotoğraf stüdyoları birer birer tarihten silindi gitti. Özen vardı o zamanlar, emek vardı.

-Orta okul ve lise yıllarındaki fotoğrafa dair heyecanınızdan söz eder misiniz? Bu soruyu şununla bağlamak istiyorum ki o da bu heyecan sizi Cumhuriyet gazetesinin muhabirliğine taşıyor. Nasıl başladı Cumhuriyet muhabirliği ve nasıl geçti? Nasıldı o yıllar?

İnanır mısın ortaokulla ilgili hiç anım yok sanki yaşamadığım bir dönem. Ama lise çağım öyle değil. Mehmet Çelikel Lisesi Zonguldak'ın en önemli okullarından biriydi.

Hocalarımız çok iyiydi. Benim lise yıllarımda Olympus marka bir fotoğraf makinem vardı. Okul fotoğrafçısı gibiydim. Arkadaşlarımla çektiğim fotoğraflarını dükkanda basar, onları satarak para kazanırdım. Sonra bu biriktirdiğim paralarla gidip plak alırdım. 1981 yılında askere gittim. Ankara'da Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Foto Film merkezinde fotoğrafçı olarak yaptım askerliğimi. İki sene Ankara benim sanat ve kültür anlamında kendimi geliştirip yetiştirdiğim bir dönem olmuştur. Çok geniş olanaklara sahiptik ve malzeme bolluğunun içinde yüzüyorduk. Herhalde hiç kimsenin bendeki kadar askerlik fotoğrafı olmamıştır. Askerlik sonrası Ankara'da edindiğim bilgiler doğrultusunda, 1984 yılında İFSAK kurslarına katıldım. Her hafta sonu otobüsle İstanbul'a gidiyor akşama dönüyordum. Eski İFSAK Başkanı İbrahim Akyürek Zonguldaklı'ydı.

Onun sayesinde çok sayıda ustayı yakından tanıma fırsatı buldum. Bu kursla benim fotoğrafa bakış açımı tümenden değiştirmiştir.

-1989-93 yılları arasında Zonguldaklı maden işçilerinin yaşamını belgelediniz. Bu fotoğrafların çekim aşamasında yaşadıklarınızı anlatır mısınız?

O dönemler öyle bir çırpıda anlatılacak dönemler değildir. Hikaye de değil bir roman belki de. Beni ben yapan dönemlerdi diyebilirim. Gerek büyük madenci grevi, gerekse 1992 yılındaki 263 kişinin öldüğü Kozlu Grizu faciası bir fotoğrafçının hayatında görüp yaşayabileceği çok önemli olaylardı. Bu sene grevin 33

yılı. Geçenlerde bir sunum ve söyleşi yaptım bu madencilerle ilgili. Aradan onca yıl geçmesine rağmen bu fotoğraflar hale kendinden söz ettirebiliyorsa bu büyük bir başarıdır bence, gerisi teferruattır.

-1993 yılında İzmir'e geldiniz. Bir fotoğrafçı olarak ne umuyordunuz İzmir'de ve ne buldunuz?

Fotoğrafçı olarak bir şey aramak ya da bulmak için gelmedim İzmir'e. Zaten madenciler gibi bir konuyu çalışmışım yıllarca ve burada da böyle buna benzer bir konu olamayacağını biliyordum. Zonguldak bitmişti benim kafamda artık bir gelecek

göremiyordum. Daha çok gelecek kaygısıyla şehir değiştirdim. Ve arkama bakmadan İzmir'e geldim. İzmir bana göre bir şehir, benim yaradılışıma çok uygun. Zaten bizim köklerimizde Miletli imiş. Bunu da rahmetli Şükrü Tül Hoca söylemişti. Bir gün kızım Ada'nın fotoğrafını gördü bilgisayar ekranında. Siz nerelisiniz diye sordu. Biz 'Laz' oluruz dedim. Dedemler Gürcistan'dan gelmişler. Yok o öyle değil siz Miletli'siniz onlar denizci kavim ve koloniler kurmuşlar Karadeniz kıyıları boyunca. Sen altın post hikayesini bilir misin? Argonat seferini oku ne dediğimi anlayacaksın demişti. Hakikaten şimdi kızım Ada'ya bakıyorum da resmen her şeyiyle İonyalı yahu!

-Aslında sizin pek bilinmeyen Tariş döneminiz var. İzmir için çok önemli bir kurumdan emekli oldunuz. Neler yaptınız orada?

Tariş Genel Müdürlüğü Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde çalıştığım dönemde dört birliğin ürünleriyle ilgili arşiv çalışması yapmaya karar verdik. Bir yıl sürecek çalışma süresinde incir, üzüm, pamuk ve zeytinin tüm oluşum aşamalarını görüntüleyecektim. Üç ürünün işi bitip de sıra zeytine geldiğinde bir şeylerin hep eksik kaldığını hissetmişim. Birliklerin yeniden yapılandırılması kapsamında Zeytinyağı Birliği'ne geçerek burada çalışmaya başladım. Anadolu Ajansı'ndan Zehra Uğur, birlik bünyesinde yeniden oluşturulan Basın Danışmanlığı görevine getirildi. Yeni Asır'dan Arzu Demirezen'in, fabrika içinden, Yeliz Savran'ın da bize katılması ile güçlü bir servis haline geldik. Birliğin pazarlama kuruluşu Zeytin AŞ'nin ürün tasarımlarında sanatsal yaklaşımı ön plana çıkarmasıyla birlikte çektiğim fotoğrafları broşür, katalog, web sitesi tasarımlarında kullanmaya başladık. Birliğimiz, gazeteci yazar Nedim Atilla'nın "Zeytinyağı Kültürü" isimli kitabına sponsor olmuştu. Bu kitabın bütün dış mekan çekimlerini ben gerçekleştirdim. Altı ay süreyle Çanakkale'den Milas'a uzanan yerleşim birimlerindeki antik kentlerde zeytin ağacının izini belgeledim. Bu çalışmayla birlikte yavaş yavaş zeytine yolculuk fikri de oluşmaya başlamış oldu. Ne var ki bütün bunlara rağmen ben çektiğim fotoğraflardan bir türlü tatmin olmuyordum.

Hep bir şeylerin eksik olduğunu düşünüyordum. Bir gün, arkadaşım Ekrem Kocaçal'a dedim ki; 'Ben zeytinin fotoğrafını çekiyorum ama esas anlatmak istediğimi bir türlü anlatamıyorum. Bir şeyler eksik bu çektiğim fotoğraflarda'. Ekrem bana o akşam, içimdeki zeytinin fotoğrafını çekmemi önerdi.

-İçinizdeki zeytini keşfedebildiniz mi?

Zeytin ve zeytinyağı derin bir kültür. Doğup büyüdüğüm kent Zonguldak'ta, her sabah yatak odamın perdesini araladığımda bir zeytin ağacını görüyordum zaten. Onu hatırladığımda neyin fotoğrafını çekeceğimi de bulmuş oldum.

Bu ağacın gerçek kimliğini, yıllar sonra İzmir'e geldiğimde anladım. Karadeniz'in yeşil ormanlarının yerini Ege'nin zeytin yeşili almıştı. Ben bu ağaca ilk gördüğümde vurulmuşum meğer. Yıllar geçtikçe aramızda duygusal bir bağ oluşmaya başlamış, ben zeytin ağacına aşık olmuştum. Bu ağaca olan aşkıma ise ancak çektiğim fotoğraflarda dile getirebiliyordum. Şimdi geriye dönüp çocukluk yıllarımdaki odamın penceresinden baktığımda yine o zeytin ağacını görüyorum.

-İzmir bir fotoğraf sanatçısı için iyi bir yol haritası mı?

İzmir'e gelen insanın bence yol haritasına ihtiyacı yok. İnsan bu kentte kendi yolunu kendi çiziyor zaten. Haritaya bakarsan

başkalarının çizdiği yoldan gidersin. İnsan bir kere yola çıkmaya görsün, seni ayakların nereye götürüyorsa oraya kadar gidiyorsun. "Yoldan Çıkmak" anlamında değil söylediğim. "Yola Gelmek" anlamında. Yoldan çıkamı yola getiren de yine bu şehir. Çok az insan 'hakla'nın sarhoşluk demek olduğunu bilir. Alkol anlamında değil ama... Aşık olan birinin insanların gözüne sarhoş görünmesi gibi. İçki değil güzellikten sarhoşluk bu! İzmir güzel bir şehir, tam bana göre bir şehir.

-Karadeniz ile Ege Bölgesi'ni bir fotoğrafçı gözüyle karşılatırsanız neler söylersiniz? Şehirlerin dokusu, insanların hayatı karşılaştığı ve hayata karışma hali...

Bir fotoğrafçı için ve özellikle belgesel fotoğrafçı için hangisi daha cazip?

İkisi de farkı coğrafyalar. Birisi çok hırçın ve öfkeli ama çok yeşil. Ege ise medeniyetlerin kültürlerin karıştığı kadim bir coğrafya ve sıcak. İklim sıcak insanları da sıcak kanlı. Bir fotoğrafçı olarak neyi aradığına bağlı. Yeşili doğayı fotoğraflamak istiyorsan Karadeniz'e gidersin, Ege'de ise fotoğraflanacak çok şey var anlatacak çok konu var. Antik kentler başlı başına bir konu, tarım, endüstri, sanayi başlı başına bir konu. Burada ne ekersen onu biçersin. Örnek vermek gerekirse madencilerden sonra en önemli projelerimi İzmir'de yarattım. Aile Evleri, Romanlar, Basmane.

Bunlar hayata geçen projeler. Bir de bekleyen hiç açılmamış sergiler var. Deve güreşleri, bandolar, Afrotürkler ve tek tek bir sürü fotoğraf.

-Fotoğraf sanatı özelinde neyi odağa alıyorsunuz? Bir fotoğrafçının hayatı neyse fotoğrafları da odur önermesine katılıyor musunuz? Özüyle hayata nasıl bakıyorsunuz?

Yok öyle bir şey. Bir insanın hayatı neyse fotoğrafı da olur diyebilmemiz için geçimimizi fotoğraftan sağlamamız lazım. Biz Magnum'a bağlı maaşını oradan alan yayınlanan fotoğraf başına telif ücreti hesabına yatan fotoğrafçılar mıyız ki! Ben Tariş'te çalıştım. Pek çok fotoğraf sanatçısının başka meslekleri var, oradan kazandığımız parayı fotoğrafa harcıyoruz. Başka türlü mümkün değil. Ben fotoğrafçıydım ama çalıştığım

kuruma da çektiğim fotoğraflarla bir katkı olmuştur. Böyle bakınca mutlu oluyorsun. Ben hümanist bir insanım. Fotoğrafladığım insanların hayatlarına dokunmak beni mutlu ediyor. Onların yaşamları hakkında farkındalık yaratmayı seviyorum.

-Sefarad Yahudileri'nin kendine özgü yaşam ve mimari anlayışları ile şekillenen Kortejoları ele aldığınız "Aile Evleri" projesiyle Kortejoları gündeme getirdiniz, bir farkındalık yarattınız. Bu çalışmanız İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülü'ne de değer bulundu. Biraz bu çalışmadan da bahsedebilir misiniz?

Kortejolar üzerine çok şey söylendi yazıldı. Ben sana başka bir hikaye anlatayım. 1993 yılında Zonguldak'tan İzmir'e geldiğimde

Anafartalar Caddesi'nde dolaşırken kapısının üstünde Aile Evi yazan bir tabela görmüştüm. O anı hiç unutmuyorum. Dar bir koridor etrafında sıra sıra dizili evler, avlunun içinde bir tulumba, kapı önlerinde oturmuş çiğdem çitlenen kadınlar, ortalıkta koşuşturan çocuklar, iplere dizili çamaşırlar görmüştüm. Aile Evi'nin ne olduğunu ilk kez o zaman keşfetmişim. Zonguldak'ta EKI'nin işçi lojmanları vardı, U şeklinde L şeklinde apartmanlar, sonra madencilerin pavyon adı verilen yurtları vardı bir tür dışarıyla izole yaşamlardı. Fakat bu Aile Evleri hiç onlara benzemiyordu. O dönem için bu mekanlara girip fotoğraf çekmek cesaretini bulamadım kendimde. Sanırım böyle bir hayatı fotoğraflamak için hazır da hissetmiyordum kendimi. Aile evlerinin cümle kapıları genellikle kapalı olurdu ve dışarıdan baktığınızda

içerideki yaşamı göremezsiniz. Yabancıysanız sizi zaten içeriye de almazlardı.

Aradan uzun zaman geçti. 2008 yılında çalıştığım iş yerinden emekli olunca, yıllardır belgelemek için sabırsızlıkla beklediğim bu konuyu çalışmaya karar vermiştim. Gerçek anlamda kendimi bu konuyu anlatmaya adadım diyebilirim. Önce bu konuda belgeler toplamaya, kitaplar araştırmaya koyuldum. Aile Evleri diye biliniyordu İzmir'de ama bunların kökenlerinin 1492 yılında 2. Beyazıt döneminde İspanya,1497 de Portekiz'den sürgün edilen Sefarad Yahudileri'ne kadar gittiğini öğrendiğimde dünyam ve bakış açım değişmeye başladı. Eskiye ait çok fazla belge bulamadım başlarda. Eski bir 'Kortejo' fotoğrafı aradım ama bulamadım. Kitaplar okudum, müzikler dinledim filmler seyrettim. O dönemler hakkında yazılanlar çok kısıtlıydı ve benim istediğim

hiçbir şey yoktu içlerinde. Sonra ben kendi öykümü fotoğrafla anlatmaya karar verdim. O günleri hatırlayan canlı tanıklarla görüşerek hatıralarını dinledim. Kortejo'ların nerelerde olduğunu sokak sokak arayıp buldum. Kemeraltı'nın en eski esnaflarından Alberto Bey'le tanıştım. Kendisi bana neredeyse İzmir'in tarihini anlattı ve benim ufkum onun anlattıklarından sonra genişledi. Eski Juderia bölgesinde birlikte geçmişe doğru yolculuğu çıktık. Kortejolar'ı, tütün mağazalarını, Alyans Mektebini, Dario Moreno'nun yetimler yurdunun yerini ve sinagogları tek tek yerinde gösterdi. Sonra Alberto Bey beni 4 katlı bir tekstil atölyesinin dar merdivenlerinden yukarıya çıkardı. Camı kırık bir pencereden dışarıya bakmamı istedi. "Şu yıkık binaları görüyor musun Birol" dedi kendine has şivesiyle ve ekledi: 'İşte bu yıkık virane yer eskiden benim babamın Bazbana adındaki kortejosuydu!' Elimden tutup 'Gel şimdi seni bir

yere götüreceğim' dedi ve karşı sokakta "Lüks Hamam"ın kadınlar girişindeki maviye boyanmış dar sokağın içine soktu. Maviye boyalı kapısı kilitli üzerinde, "Satılık Aile Evi" yazan bir binanın önünde durduk. 'Bak Birol biliyor musun bu Kortejoda eskiden Yahudiler yaşardı. Alt katta tek göz odalar, üst katta bir balkon ve yine tek tek odalar, avlunun karşısında bir çamaşırhane, tuvaletler, banyo, lavabo ortak olarak kullanılıyordu. Yazın çok sıcak olduğundan tahtakurusundan geçilmezdi, bu nedenle avluda yatılırdı. Yahudiler İsrail'e gittikten sonra buralarda Türkler kalmaya başladı.' Alberto beyin bu tanıtımından sonra bu mekanda fotoğraf çekmek için pek çok kez gitmeme rağmen içeriye bir türlü girememiştim. Çok ters bir sahibi vardı. Yaşlı teyze Kortejo'nun karşısındaki evde oturur içeriye kimsenin girmesini istemezdi. Bu yasak benim içeriye daha da merak etmeme yol açmıştı. Bir gün Kortejo'nun karşısında bulunan kahvehanenin ikinci katındaki balkonundan binayı uzaktan fotoğraflamıştım. Tipik bir Kortejo idi. Sonraki günlerde şansımı denemek için hep o sokağa girdim. Bir gün aksi teyze yoktu kapıyı aralık buldum ve içeriye daldım. Bir amca vardı kendimi tanıtp fotoğraf çekimi için izin aldıktan sonra beni kaldığı odaya soktu. Sanki biraz sonra gidecekmiş gibi valizi kapının ağzında duruyordu. Beni en çok etkileyen şey ise bütün duvarların ve tavanın Marlboro sigarası kartonlarıyla kaplı oluşuydu. Burada amcanın fotoğraflarını çektikten sonra oradan ayrıldım. Ben 2008 yılında altı ay kadar Kortejolar'ı çalışmayı sürdürdüm. Ardından, sergiler gösteriler

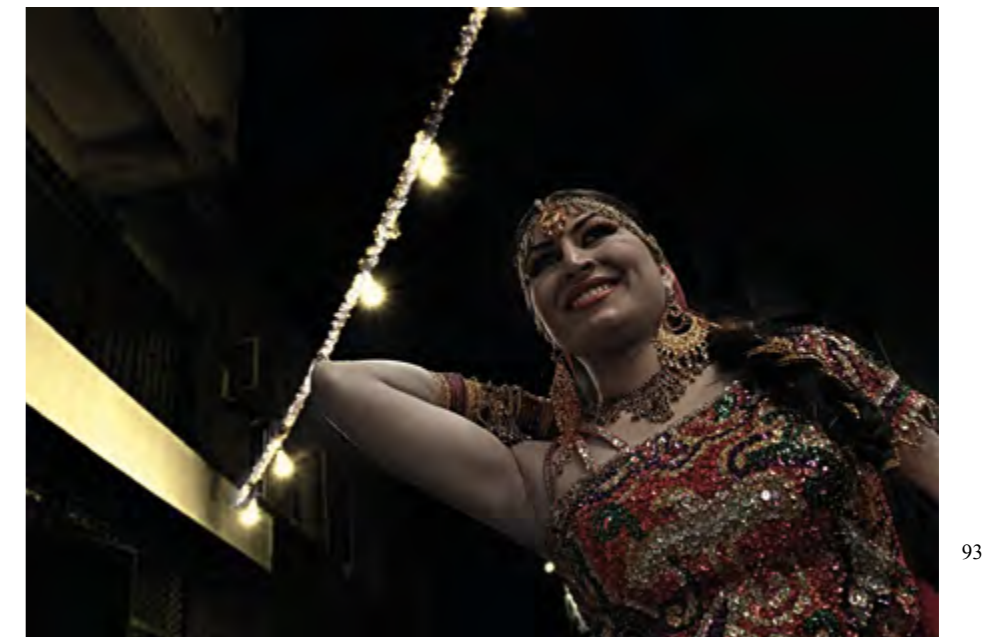
alınan ödüller derken bir gün Alberto beyin vefat ettiğini öğrendiğimde o mavi kortejo geldi aklıma. Bir gün gazetede Tarkem'in, Mavi Kortejo'yu satın alğını ve burayı aslına sadık kalarak ve Kortejo hayatını günümüz gerçeğine adapte ederek 'Hostel' olarak hizmete sokmak için kolları sıvadığını duydum. Bu benim projemdeki hayalimdi. Şimdi gerçeğe dönüşmesine çok mutlu olmuştum. Benim plak müşterilerimden olan Evran Bey'in Tarkem'de çalıştığını daha sonra öğrendiğimde buradaki arkadaşlarla aramızda daha güçlü bir bağ kurulmaya başladı. Ben bu mavi Kortejo'da geçmişte çektiğim bütün fotoğrafları onlara teslim ettim. Bugün benim hayalimi Tarkem gerçeğe dönüştürdü. Proje gerçekten çok güzel oldu. Binaya fazla müdahale etmeden yaşanmışlıklara anılara saygı göstererek herkesi kucaklayan bir proje hayata geçti. Bir fotoğraf projesinden başka ne beklenir ki!

-İzmir'de roman yerleşimi olarak bilinen Ege Mahallesi'nde uzun süre fotoğraf çalıştınız. O süreçten söz eder misiniz?

Bir roman kahraman olmak herkesin istediği bir şeydir. Fotoğraflarımda her şey gerçek, her şey oyun, her şey masal, her şey Roman gibiydi! Kendi deyimleri ile ülke okyanus ise onlar akvaryumdaki balıklardı. Onların amaçları akvaryumdan çıkıp okyanusa açılan kahramanlar olmaktı. Süreç 2006 yılının Mayıs ayında hıdrellez haftasında İzmir'in Ege Mahallesi'nde yaşayan ve hıdrellezi kendilerine has üslupla coşkuyla kutlayan Romanları

fotoğraflamak ile başladı. Kudelka'nın 'Çingeneleri' başlangıçta rehberim oldu. Yine Magnum fotoğrafçısı Bruce Davidson'un New York 100. Cadde çalışması ufkumu genişletti. Tony Gatlif'in Gadjo Dilo filmi çıkış noktam oldu. Stephan'ın Nora Luca isimli şarkıcıyı bulmak için Romanya'daki çingene köyüne gelmesi, İsidor ile dostluğu, Sabina'ya olan aşkı ve sonunda yabancı olmaktan çıkıp çingene olmayı seçmesi ve o köyde

kalması. Yine Gatlif'in Vengo, Lacho Drom, Exit ve Swing filmleri beni derinden etkiledi. Fotoğrafçı eşim Tülün Üzmez ile beraber çalıştık mahallede. Mahalleye aşinalığım eskilere dayanıyor. Çoğu insan için İzmir'de içinden geçilmesi tehlikeli bir yerdir. Tüm Roman mahallelerine girilmez gibi yanlış imaj var. Eğer insanlar senin hangi amaçla orada olduğunu iyi anlarsalr bir sorun çıkmaz. Yaklaşım çok önemli. Biz bu mahallede kurulan Roman

Derneği'yle yakın ilişki kurduk ve altı ay süren çekimlerimiz süresince dostluğumuz gelişti. Roman Derneği Başkanı Özcan Çayırılı ve eşi Kadriye Çayırılı, dernek üyesi Gökmen Dunar fotoğraf çekimlerimiz süresince bizleri destekledir. Onlar bizim ne yapmak istediğimizi iyi anladılar ve dünyalarını bize açtılar biz de o kapıdan içeri girdik. Mahallenin bulunduğu yerin ve yaşayanların isminden dolayı öyküme, "Roman Kahramanları" adını vermiştim. Fotoğraf makinem istediğim bu yere gitmek ve istediğim şeyi yapmak için bir izin belgesiydi. Buradaki insanları fotoğraflamaktaki amacım onların yaşamlarına müdahale etmeden yalnızca onlara konuk olmaktı. Ben yaşama dair bir şeyler söylemeye çalıştım ve bunu fotoğrafın aynasında göstermek istedim. Romanların yaşamında müziğin

kendisi yaşamla, kültürle, gelenekle iç içe. Müziğin hayata dair olan anlatma gücü sayesinde yüzyıllar öncesinden kalma gelenekler müzik üzerinden kuşaktan kuşağa aktarılıyor. Romanların müziğiyle acıyı, ölümü, mutluluğu, üzüntüyü ritmin içinde aktarabilirsiniz. Bu ritim, onların kalplerindeki ruhun müziğe yansımalarıdır. Fotoğraflarımda bu ruha ulaşmak ve ulaştırmak istedim.

-Dünya'da ve Türkiye'de çalışmalarından etkilediğiniz fotoğrafçılar kimler?

Sana samimi bir itirafta bulunabilir miyim? Ben kimsenin fotoğrafını görmeden bilmeden kendi el yordamıyla fotoğraf çekmeye başladım. Hep deneye, yanıla. Öyle gelişti. Ama babam olmasaydı herhalde fotoğrafçı olamazdım. O fotoğraf

kimyasallarıyla oynardı. Simyacı gibi. Bir banyo hazırlardı hep kart banyosunda hem de film banyosunda kullanırdı. Kafa işte, almadım o formülü. Zonguldak bir İstanbul, Ankara, İzmir değildi ki. Dergi kitap gelmezdi. Sonradan Afsad fotoğraf dergisini Tahsin Kitabevi'nde gördüğümde dünyam değişti. İlk kez yabancı fotoğrafçıları orada gördüm. Ben fotoğraf çekmesini biliyordum, kompozisyonu biliyordum. Sonra da Kudelka'yı çok sevdim. Eugene Smith'i, Jonas Bendiksen'i çok sevdim. Ara Güler idolümdü. Şu anda bir tek Erdal Kınacı'nın fotoğraflarını seviyorum. Onu takip ediyorum. Ufku çok geniş, çok farklı bakıyor, çok sade ve dingin. Onun yeni bir projesi var çalıştığı, bana gösterdi birkaç fotoğrafını. Çok beğendim, merakla gün yüzüne çıkmasını bekliyorum. Ben Ayhan Ülkü'nün fotoğraflarını çok

severim. Kendini hiç göstermez, fotoğraflarını kimseyle paylaşmaz. Kendi halinde bir hayatı var. Çok bilgili teknik ve pratik konusunda ben böyle bilgili bir fotoğrafçı görmedim. Keşke onun bildiklerinin onda biri bende olsa.

-Fotoğrafın yanı sıra müziğe olan ilginizi biliyoruz. Kemeraltı'ndaki tarihi Mirkelam Han'da bulunan 45'lik Plak Evi'nin sahibisiniz. Fotoğraf ve müzik arasında nasıl bir bağ olduğunu düşünüyorsunuz?

Fotoğrafla müzik iç içe. İkisinin de ortak bir dili var. Nereli olduğun, hangi ülkenin fotoğrafçısı hangi ülkenin şarkıcısı olduğunun önemi yok. İnsan olmanın önemi var. Mesela Vietnam fotoğrafları dünyayı değiştirmiş insanlar bu kirli savaştan haberdar olmuşlar dünyada savaş karşıtı gösteriler olmuş. Sonunda Amerika Vietnam'dan çekilmek zorunda kalmış. Aynı paralelde dünyadaki protest şarkıcılar Joan Baez, Bob

Dylan'ın başını çektiği şarkıcılar verdikleri konserlerle geniş kitleleri etkilemişler. Dünyada USA Afrika, Live Aid yardım konserleri hep insanlık adına verilmiş konserler. Müzik insanlar arasında bir bağ kurar. Bir nehir gibi akar ve sonunda denize ulaşır. Bu bir zenginlik işte.

-Tire Belediye Bandosu'na dair çektiğiniz bir fotoğraf var ki hem belleklerde hem de uluslararası ödüllü. Sadece bu fotoğrafın çekim aşaması olarak değil, fotoğrafa konu olan o derin hikayenin ışığında zamana ilişkin neler söylersiniz?

2007 yılında İzmirli Romanların gündelik hayatlarını fotoğrafladığım dönemde pek çok Roman müzisyenle tanışma fırsatı yakaladım. Bu durum beni, Ege Bölgesi'nin farklı şehirlerinde yaşayan Roman müzisyenleri fotoğraflamaya yöneltti. Yerel bandolarda tanıştığım Roman müzisyenler sayesinde bandolar

hakkında bir foto-röportaj çalışması yapmaya karar verdim. 2007-2010 yılları arasında, kendine özgü yerel motifleriyle kent yaşamının ayrılmaz bir parçası, simgesi ve rengi olan bandoların gündelik yaşamlarını, provalarını ve tören konserlerini görüntüleyerek 'Bandolar' projemi tamamladım. Yaklaşık üç yıla yayılan bu süreçte Karşıyaka Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Trabzon Belediyesi, Torbalı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Aydın Belediyesi, Tire ve Çamdibi Bandoları'nı fotoğrafladım. Yerel bandolarla başlayan çalışmam askeri bandolarla devam etti. Uluslararası bando festivaline katılarak diğer ülke bandolarını tanıma ve belgeleme fırsatını yakaladım.

Tire Bandosu fotoğrafım, National Geographic Dergisi'nin düzenlediği Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nın Türkiye ayağında, "İnsan" kategorisinde birincilik ödülü kazandı. İzmir'in Tire İlçesi'nde Yunan Ordusu'nun geride bıraktıkları müzik aletleriyle kurulan bu bando altın çağını II. Dünya savaşında şef Mösyö Slavo döneminde yaşamıştır. Kendi içinde ayrı bir disipline ve özveri gerektiren bando müzisyenliğine tanıklık etmiş olmak, bana bando aşkının ne olduğunu öğretti. Renkli görüntüleri ve kostümleri ile bandoların Türkiye'de ayakta kalmasını sağlayanlar asker emeklisi müzisyenlerdir. Sivil bandoların kaynağı azalmıştır. Yerel bandolar gün geçtikçe yok olmaktadır. Henüz kamu önüne çıkmayan bu bando fotoğrafları serimi, seçilen fotoğrafların metinleriyle birlikte bir kitap haline getirmeyi arzu ediyorum.

Ege Üniversitesi akademisyenleri, İzmir’de, Ballıbabagiller ailesinin yeni bir türünü keşfetti.

Efeçayı

Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hasan Yıldırım, Dr. Özal Güner ve doktora öğrencisi Tuğkan Özdöl’ün ortak çalışmasıyla yeni bir bitki türü literatüre kazandırıldı. Tahtalı Barajı havzasında bulunan bitkiye İzmir’e atfen “Efeçayı” ismi verildi. Bitkinin keşif hikâyesini anlatan Prof. Dr. Hasan Yıldırım, “Bitkimiz, tornacılık mesleği ile uğraşan ama aynı zamanda bir doğasever olan Cem Çuhacıoğlu tarafından, bir saha çalışması esnasında keşfedildi. Bu bitkinin mevcut türlerden farklı bir tür olduğundan şüphelenen Cem Çuhacıoğlu, keşfettiği bu bitkiye ait detaylı fotoğrafları ve materyalleri bizlere iletti. Bitki üzerine gerçekleştirdiğimiz çalışmalarda türün şu ana kadar literatürde mevcut bir bitki olmadığı fark etik” diyor. Sahada doktora öğrencisi Tuğkan Özdöl ve konunun uzmanlarından Dr. Özal Güner ile beraber ortak bir çalışma yürütmeye başladıklarını söyleyen Prof. Dr. Hasan Yıldırım,

“Uzun yıllar süren detaylı gözlem ve çalışmalar sonucunda ‘Türler ve Habitatlar’ isimli ülkemizin önemli taksonomi dergisinde bilimsel makalesini hazırlayıp, türü bilim dünyasına tanıttık. Bilimsel ismini, bitkiyi keşfeden Cem Çuhacıoğlu’na atfedilerek ‘Stachys cuhacioglu’ olarak belirledik. Bitkinin Türkçe ismini ise efeler diyarı İzmir’e atfen ‘Efeçayı’ şeklinde kayda geçirdik” görüşlerine yer veriyor.

AYNI AİLEDEN 67 TÜR

Türün dünyadaki yayılımından söz eden Prof. Dr. Yıldırım, “Deliçay” olarak bilinen bu bitki cinsinin “Ballıbabagiller” ailesinin en büyük cinslerinden birisi olduğunu söyleyerek şu görüşlere yer veriyor: “Deliçay cinsi, Avustralya ve Yeni Zelanda hariç, esas olarak Akdeniz bölgesinde olmak üzere Güneybatı Asya ile Kuzey ve Güney Amerika’da yayılış göstermektedir. Cins 362 tür içerir. Türlerinin çoğu ormanlarda kayalık yerlerde, kireçtaşlarında ve akarsu kıyılarında yetişir. Ayrıca endemik taksonlar çoğunlukla Akdeniz Havzası’nın

sıcak ılıman bölgelerinde yoğunlaşmaktadır. Türkiye’de Deliçay cinsinde 96 tür doğal yayılış göstermektedir. Bu taksonların 67’si Türkiye’ye endemiktir. Efeçayı; şu an tespit edildiği kadarıyla sadece İzmir Menderes ilçesi ile Seferihisar ve Gümüldür arasında kalan üçgende, Tahtalı Barajı civarında, volkanik ve metamorfik kökenli anakayalar üzerinde yaşayan

lokal endemik bir türdür. Akdeniz floristik bölgesine ait bir elementtir. Yeni tür, maki bitki örtüsünde ve kızılçam açıklıklarındaki volkanik kayalar üzerinde, kaya çatlaklarında yetişmektedir. Yaşam aralığını rakımı ise deniz seviyesinden 143 ila 494 metre arasındaki yüksekliklerdir. Sadece kaya çatlaklarında yaşayan tür, toprak üzerinde yaşayamaz.”

“Annem, Kovboylar ve Sarhoş Atlar” ile 34. Haldun Taner Öykü Ödülü’nü alan yazar Polat Özlüoğlu, son kitabı “Sahi Adım Neydi?”de insan ilişkilerinin en özel tarafına dair öyküler anlatıyor. Şiirlerin ve şarkıların eşlik ettiği kitap, insanın mutlak yalnızlığına aşk penceresinden bakıyor.

Yalnızlığın Sağlamasını Aşkla Yapan Öyküler

Yazar Polat Özlüoğlu;
34. Haldun Taner Öykü Ödülü
ile 2022 Fakir Baykurt Öykü
Ödülü’nü alan, Antalya Edebiyat
Günleri’nde Yılın Öykü Kitabı
seçilen “Annem, Kovboylar
ve Sarhoş Atlar”ın ardından

yine İthaki Yayınlarından çıkan “Sahi Adım Neydi?” ile insan ilişkilerine dair anlatısına devam ediyor. Toplumsal trajedilerle yoğrulmuş iki kitabı “Günlerden Kırmızı” ve “Hevesi Kirpiğinde”nin, toplumsal cinsiyet meselesine odaklanan “Peri Kız Af Buyrun”un ardından toplumun en küçük birimi aileyi, “Annem, Kovboylar ve Sarhoş Atlar”da yazmıştı. Bu ödüllü kitapta Özlüoğlu, aile işlerinin, ev içlerinin, yaralı çocuklukların odağında özellikle baba-çocuk ilişkilerinin hikâyelerini kurgulamıştı. Son kitabı “Sahi Adım Neydi?”de ise ailenin de en küçük hücresi ikili ilişkilere, onu aile kabuğundan sıyrarak bakıyor. Bireyi ailenin içinden çekip çıkarıyor; insanın mutlak yalnızlığının sağlamasını, aşk hikâyeleriyle yapıyor. Bir gün evden alışverişe çıkıp geri dönmeyen sevgilisinin bedenine dönüşmeye çalışacak kadar tutkulu; cansız vitrin mankenlerine ya da dilini bilmediği yabancıya evini açacak kadar koyu bir yalnızlığın

içindeki karakterler bunlar. Kitaba adını veren öyküde olduğu gibi kimliğini unutacak kadar sevenlerin hikâyeleri... On bir öykünün yer aldığı “Sahi Adım Neydi?” şiirlerle, şarkılarla çağrışımlara açılıyor. Özlüoğlu, öykülerini ‘80’li, ‘90’lı yılların şarkılarıyla örmüş. Yazarken dinlediği, ikisi Janis Joplin’e ait, diğerleri Türkçe on dokuz şarkıyı kitabın sonunda listelemiş. Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü’nden mezun olduktan sonra dört yıl radyoculuk yapan, program metinlerini hikâyelerle, şiirlerle hazırlayan Özlüoğlu, o yılların müziğine selam göndermiş. Şarkılar öykülerin koluna giriyor, içine sınıyor. Kimi şarkı, duygusuyla kimi ise “Sen vuslat gecelerinde ben utanç” derken olduğu gibi dizeleriyle öykülere giriyor. Didem Madak’tan küçük İskender’e, Gülten Akın’dan Lale Müldür’e dek şairler de öykülerin epigrafında yer alıyor. Öyküye âşık bir yazar olarak Polat Özlüoğlu, aşk anlatısını, ona en çok yakışan iki sanatla, şiirle ve müzikle tamamlıyor.

SANATIN VE SANATÇININ
YENİ BULUŞMA ADRESİ

KONAK
MODERN
SANAT MERKEZİ
SİZLERİ BEKLİYOR

KONAK BELEDİYESİ

KONAK'TA
TÜM ÇOCUKLAR
EĞİT VE MUTLU
OLACAK!

23
NİSAN

ULUSAL
EGEMENLİK
VE ÇOCUK
BAYRAMI
KUTLU
OLSUN

KONAK BELEDİYESİ

Mimar
NİLUFER
ÇINARLI
MUTLU

Konak Belediye Başkanı